

2 / 2014

kvartti

NELJÄNNESVUOSIJULKAISU * KVARTALSPUBLIKATION

Avoimesta datasta apua
saavutettavuuden mittaamiseen

Muuttoliike
merkitsee paljon
Helsingille

Kaupunkilaisten luovuus käyttöön

Päätoimittaja | Ansvarig redaktör

Editor in Chief

ASTA MANNINEN

Toimitus | Redaktör | Editor

TEEMU VASS

Käännökset | Översättning | Translations

MAGNUS GRÄSBECK

Kuviot | Figurer | Graphs

PIRJO LINDFORS

Visuaalinen ilme | Formgivning

General Layout

PEKKA KAIKKONEN

Kansi | Pärm | Cover

PEKKA KAIKKONEN

Painoyhteydet | Tryckerikontaktperson

Liaison with printers

LOTTA HAGLUND

Kansikuva | Pärmbild | Cover Photo

PEKKA KAIKKONEN

Paino | Tryckeri | Print

TAMMERPRINT OY | Tampere 2014

Julkaisija

Helsingin kaupungin tietokeskus
PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
p. 09 310 1612

Utgivare

Helsingfors stads faktacentral
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
tel. 09 310 1612

Publisher

City of Helsinki Urban Facts
P.O.BOX 5500, FI – 00099 City of Helsinki,
Finland
telephone +358 9 310 1612

Tilaukset, jakelu | Beställningar, distribution

p. | tel. (09) 310 36293
tilaukset.tietokeskus@hel.fi

Orders by phone, Distribution

telephone +358 9 310 36293
tilaukset.tietokeskus@hel.fi

kvartti 2/2014

www.hel.fi/kvartti

Sisällys / Innehåll

- 4** **ASTA MANNINEN**
Kaupunkien kestävään kilpailukykyyn on monta polkua
Många vägar till hållbar konkurrenskraft för städer
- 12** **SEPPO LAAKSO**
Ohentaako pienituloisten nuorten aikuisten Helsinkiin muutto kaupungin veropohjaa?
Tunnar inflyttningen av unga vuxna låginkomsttagare ut huvudstadens skattebasis?
- 22** **JUHA SUOKAS**
Helsingin työpaikkamäärän muutos
Arbetsstillfällenas utveckling i Helsingfors
- 30** **CHARLES LANDRY**
Helsinkiäisten kollektiivinen mielikuvitus käyttöön
Ta fram helsingforsbornas kollektiva fantasi
- 40** **LAURI TUOMI & PEKKA LAHTI**
Onko metropolitarinaa? Alueen toimijoiden strategiat ja metropolibrändi
Finns det en metropolnarrativ? Metropolvarumärke och lokala aktörers strategier
- 56** **TUULI TOIVONEN & MARIA SALONEN & HENRIKKI TENKANEN
& PERTTU SAARSALMI**
Saavutettavuutta laskemassa pääkaupunkiseudulla
Att räkna ut nåbarhet i huvudstadsregionen
- 66** **TUULA JORONEN**
Somalialaisten maahanmuuttajien työllistymisessä ja yrittäjäyysaktiivisuudessa
suuria maiden välisiä eroja
Stora skillnader länder emellan i hur somaliska invandrare får jobb och blir företagare
- 80** **UUTISET | NYHETER**
Tietoa Stadista -tilasto- ja tutkimusohjelmien ajantasaistus vuosille 2014–2015
Uppdatering av statistik- och forskningsprogrammet Fakta om Stan för åren 2014–2015
- 81** Global City Indicators -työssä luodaan standardeja vertailevalle kaupunkitiedolle
Global City Indicators skapar standarder för jämförande stadsfakta
- 86** **SUMMARY IN ENGLISH**

Kaupunkien kestävään kilpailukykyyn on monta polkua

KAUPUNGIT ovat maittensa ja maanosiansa talouskasvun vetureita. Tämä edellyttää kaupungeilta uudistumista ja kekseliäisyyttä, sillä aikakaudesta toiseen kaupungit kohtaavat sekä haasteita ja ongelmia että mahdollisuuksia. Mahdollisuuksien näkeminen ja hyödyntäminen vaatii ponnisteluja. Tässä on monesti avuksi oman kaupungin kehityksen vertailu muiden kaupunkien kehitykseen. Vertaileva kaupunkitutkimus ja kaupunki-indikaattorit voivat tuoda kortensa kekkoon.

Tällä hetkellä talous koettelee kaikkia kaupunkia maailmanlaajuisesti. Kaikkialla etsitään uutta kasvua ja ulospäisyä taantumasta. Kaupunkien odotetaan tuottavan enemmän hyvinvointia yhä vähemmällä rahalla. Muita kaupunkien tulevaisuuteen vaikuttavia megatrendejä ovat ilmastion lämpeneminen, teknologian kehittyminen ja uudet tutkimustulokset sekä väestörakenteen muutokset.

Erasmus-yliopiston yhteydessä toimiva vertailevan kaupunkitutkimuksen laitos EURICUR (European Institute for Comparative Urban Research) järjesti huhtikuussa Rotterdamissa iUrban-konferenssin, jossa käsiteltiin kaupunkien kestävästä kilpailukykyä eli juuri sitä, kuinka kaupungit voivat kasvaa ja kehittyä myös tulevaisuudessa huolehtien samalla sosiaalisesta ja ympäristön hyvinvoinnista.

Konferenssissa esiteltiin tuloksia maailmanlaajuisesta tutkimushankkeesta, jossa on analysoitu 24 eri kaupungissa toteutettuja ”uuden sukupolven”

kaupunkistrategioita ja -kehitysprojekteja.¹ Tutkittujen tapausten valinta perustui kahteen kriteeriin, innovatiivisuuteen ja vaikuttavuuteen. Tutkimuksessa haettiin esimerkkejä, joilla on selvästi uusia piirteitä tai jotka tuovat uutta konseptointia ja muuttoa tavanomaisiin kaupunkistrategioihin ja kaupunkikehitysprojekteihin verrattuna. Helsinki on yksi tutkimuksen kaupungeista.

Tapausanalyysija varten kartoitettiin ensin jokaisen kaupungin toimintaympäristö ja erityisominaisuudet, jotka luonnollisesti vaikuttavat siihen, millaiset strategiat, ohjelmat tai kaupunkikehitysprojektit missäkin ympäristössä toimivat parhaiten. Tällaisia merkityksellisiä ominaisuuksia ovat talouden rakenne ja dynamiikka, väestörakenne, kaupungin maine ja identiteetti, ympäristö, infrastruktuuri ja institutionaaliset tekijät sekä kaupungin sijainti ja saavutettavuus.

Kaupunkien esimerkkejä ja kokemuksia uudenlaisista kestävästä kilpailukykyä tuottavista tai edistä-

1) Konferenssin aineistoon ja tapaustutkimusten kuvauksiin voi tutustua verkossa: <http://www.iurbanconference2014.nl/>.

Många vägar till hållbar konkurrenskraft för städer

DET ÄR STÄDERNA som håller igång den ekonomiska tillväxten i länder och världsdelar. Därmed krävs förnyelse och uppfinningsrikedom av städerna, för tid efter annan möter de både utmaningar och problem, samt möjligheter. För att märka möjligheterna och ta vara på dem krävs ansträngningar. Då är det ofta till hjälp att kunna jämföra sin egen stads utveckling med övriga städers. Jämförande stadsforskning och stadsindikatorer kan dra sitt strå till stacken.

Just nu är ekonomin en prövning för alla städer globalt. Överallt söker man ny tillväxt och en väg ut ur recessionen. Städerna förväntas producera mera välfärd med allt mindre penningmedel. Övriga megatrender som påverkar städernas framtid är klimatuppvärmningen, teknologins utveckling och nya forskningsrön, samt förändringar i befolkningsstrukturen.

I april 2014 ordnade EURICUR (European Institute for Comparative Urban Research), ett institut för jämförande stadsforskning vid Erasmusuniversitetet, en iUrban-konferens i Rotterdam, där man dryftade hållbar konkurrenskraft för städer, alltså uttryckligen hur städer även i framtiden skall kunna växa och utvecklas och samtidigt ha omsorg om social välmåga och en sund stadsmiljö.

Vid konferensen framlades rön från ett världsomfattande forskningsprojekt som analyserat stadsstrategier och stadsutvecklingsprojekt¹ ”av en ny generation” genomförda i 24 olika städer. Valet av fall

¹) Faktamaterialet och fallstudierna vid konferensen kan man bekanta sig med på webben: <http://www.iurbanconference2014.nl/>

för studien byggde på tvenne kriterier: innovativitet och verkningsfullhet. Man letade efter exempelfall med klart nya drag eller sådana som kommer med annan konceptbildning och utformning än de invanda stadsstrategierna och stadsutvecklingsprojekten. Helsingfors är en av städerna i studien.

För fallanalyserna kartlades först varje enskild stads verksamhetsbetingelser och särdrag. De inverkar självfallet på vilket slags strategier, program eller stadsutvecklingsprojekt som fungerar bäst i respektive omgivning. Dyliga betydande egenskaper är till exempel ekonomins struktur och dynamik, befolkningsstrukturen, stadens renommé och identitet, miljön, infrastrukturen och olika institutionella faktorer, samt stadens läge och närhet.

Exemplen på och erfarenheterna av nya slags strategier och utvecklingsprojekt som alstrar eller främjar hållbar konkurrenskraft i de olika städerna kunde tematiskt delas in i tre stora grupper: i en del av städerna låg projektens tyngpunkt på ekonomin, i andra på miljöfrågor eller, för det tredje, social utveckling. I de projekt som fokuserade på ekonomin

KUVIO 1 Kaupungit, joista tutkimuksen esimerkitapaukset koottiin. **FIGUR 1** De städer därifrån exempelfallen i studien hämtades

vistä strategioista ja kehitysprojekteista voitiin ryhmitellä temaattisesti kolmeen laajaan ryhmään: osassa kaupunkien hankkeita painopiste oli taloudessa, toisissa taas ympäristökysymyksissä tai sosiaalisessa kehityksessä. Taloudelliseen näkökulmaan keskittyvissä hankkeissa saatettiin hyödyntää esimerkiksi klusteroitumista eli saman alan yritysten alueellista keskittymistä. Tällainen hanke oli Rotterdamin RDM Campus, jossa entisestä telakka-alueesta on tullut cleantech-yritysten keskittymä.

TALOUTEEN LIITTYVISTÄ TEEMOISTA oli esillä myös avoin data, jota on kehitetty Helsingin seudulla Helsinki Region Infoshare -projektissa ja Dublinissa Dublinked-hankkeessa, sekä teemavuodet kuten Barcelonan World Mobile Capital 2012–2018 ja Helsingin World Design Capital 2012. Muutama talousnäkökulman hanke keskittyi puolestaan liikkuvuuden kehittämiseen kaupungeissa, kuten Curitibaan joukkoliikenneuudistus, jonka seurauksena

kunde man utnyttja till exempel klusterbildning, allas lokal anhopning av företag inom samma bransch. Ett sådant projekt var RDM Campus i Rotterdam, där ett före detta varvsområde blivit ett hem för cleantech-företag.

BLAND DE EKONOMIRELATERADE TEMANA tog man även fram öppen data, som i Helsingforsregionen utvecklats inom projektet Helsinki Region Infoshare och i Dublin inom projektet Dublinked, samt temår såsom Barcelonas World Mobile Capital 2012–2018 och Helsingfors World Design Capital 2012. Några av ekonomiprojekten fokuserade på utvecklande av rörligheten i städerna, såsom kollektivtrafikreformen i Curitiba, som lett till att man i staden använder en tredjedel mindre bränsle per capita än annanstans i Brasilien. Inom ett projekt för att liva upp stadskärnans affärsliv i Melbourne skapade man i en vissningshotad innerstad ett område där kollektivtrafik, cykling och fotgängarskap gynnades och

kaupungissa käytetään kolmanneksen vähemmän polttoainetta asukasta kohti kuin muualla Brasiliassa. Melbournen liikekeskustan elävöittämissankkeissa luotiin kuihtumiskiarteessa olleesta keskustasta joukkoliikennettä, pyöräilyä ja kävelyä suosiva alue, jonne rakennettiin myös uusia asuntoja. Mittava projekti vaikutti myös Melbournen menestymiseen elämänlaadultaan maailman parhaiden kaupunkien joukossa.

Ympäristön laatua parantavien hankkeiden joukossa oli Antwerpenin Park Spoor Noord, jossa käytöstä poistetun ratapihan paikalle rakennettu kaupunkipuisto yhdistää nyt rautatien aikaisemmin erottamia heikko-osaisia asuinalueita. Shanghaista, jonne virtaa tuhansia muuttajia maaseudulta päivittäin ja jossa rakennetaan paljon nopeassa tahdissa, nostettiin raporttiin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin puuttuva kehityshanke. Tässä Train-the-Trainers-hankkeessa rakennusalan ammattilaisia ja päätöksentekijöitä koulutetaan ymmärtämään, miten rakennusten energiatehokkuutta voidaan kasvattaa helposti toteutettavilla ratkaisulla ja eri materiaaleilla. Koulutusohjelman käyneiden on tarkoitus levittää tietoa kollegoilleen ja yhteistyökumppaneille.

Kaupunkien turvallisuus nousee monin paikoin kestävästä kilpailukykyyn merkittäväksi osatekijäksi. Rio de Janeirossa on onnistuttu vähentämään rikollisuutta ja väkivaltaa slummeissa Policia Pacificadora (UPP) -toiminnan kautta. Siinä pyritään palauttamaan huumepomojen hallitsemien alueiden asukkaita takaisin järjestäytyneen yhteiskunnan piiriin tarjoamalla samanaikaisesti sosiaalipalveluja ja lainvalvontaa. Myös Kapkaupungin CCID-ohjelmassa (Central City Improvement District) on kysymys turvallisuuden parantamisesta ja takaamisesta.

Mikä mahdollistaa onnistuneen kaupunkikehityshankkeen?

Esimerkkejä tutkittaessa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, mitä sellaisia tekijöitä liittyi kunkin hankkeen toteuttamiseen, minkä avulla tulevaisuuden visiot muuntuivat konkreettiseksi toiminnaksi. Ehkä keskeisimpiä näistä mahdollistavista tekijöistä olivat monipuoliset kumppanuussuhteet ja johta-

där det också byggdes nya bostäder. Sistnämnda stora projekt bidrog också till Melbournes framgång bland världens städer med bästa livskvalitet.

Ett av de projekt som handlade om förbättrad miljö var Park Spoor Noord i Antwerpen, där en stadspark byggd på en nedlagd bangård nu förenar tre lågstatusbostadsområden som tidigare skiljts åt av järnvägen. Från Shanghai, där dagligen tusentals inflyttare från landsbygden strömmar in och där det byggs mycket nytt i snabb takt, tog rapporten med ett projekt som tacklar verkningarna av klimatets förändring. I detta projekt kallas Train-the-Trainers skolas yrkesfolk och beslutsfattare inom byggande att förstå hur byggnaders energieffektivitet kan höjas med hjälp av enkla lösningar och olika material. Tanken är att de som genomgått skolningsprogrammet sprider kunskapen till kollegor och samarbetspartners.

På många håll ses trygghet i städer som en betydande delfaktor inom hållbar konkurrenskraft. I Rio de Janeiro har man lyckats minska på brottslighet och våld i slummer genom Policia Pacificadora:s (UPP) verksamhet. Man försöker få invånarna i områden där narkotikabossarna regerat att återvända till ett ordnat samhälle genom att samtidigt erbjuda både social service och övervakning av lagen. Även inom programmet CCID (Central City Improvement District) i Kapstaden handlar det om att förbättra och garantera tryggheten.

Vad behövs för ett lyckat stadsutvecklingsprojekt?

Vid dryftandet av exemplen fästes särskild uppmärksamhet vid vilket slags faktorer som gjorde det möjligt att genomföra de olika projekten, vad det var som gjorde att visionerna omsattes i konkret verksamhet. Kanske centralast bland dessa möjliggörande faktorer var mångsidiga partnerskapsrelationer samt ledarskap. Dessa två är också allt mera sammanlänkade i städernas projekt. Städernas partnerskapsförhållanden har blivit allt mångsidigare, och varje instans tillför projektet sådant kunnande och resurser som de själva har. Som exempel förbereddes temaåret World Design Capital 2012 i Helsing-

juus. Nämä kaksi liittyvät kaupunkien hankkeissa myös yhä kiinteämmin toisiinsa. Kaupunkien kumpu-panuuskuviot ovat käyneet yhä monipuolisemmiksi, ja jokainen taho tuo hankkeeseen omanlaistaan osaamista ja voimavaroja. Esimerkiksi Helsingin WDC 2012 -teemavuotta valmisteltiin hyvin laajalla pohjalla erilaisten toimijoiden kesken.

Toimiva viestintä on sekä tärkeä edellytys hankkeiden onnistumiselle, ja sen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun hankkeessa tuodaan yhteen useampia eri tahoja ja tavoitteena on kaupunkilaisten osallistuminen. Viestinnän merkitys korostuu myös kansainvälisissä hankkeissa. Monien toimijoiden yhteistyö auttaa lisäksi hankkeiden rahoittamisessa innovatiivisella tavalla, kun erilaisia rahoituskanavia avautuu käytettäväksi. Kekseliäisyys hankkeiden rahoittamisessa on jälleen yksi menestystekijä, etenkin jos kaupunkien omat budjetit ovat jatkossa entistä niukempia.

Eräänä mahdollistavana tekijänä tutkimus nostaa vielä esille hankkeiden ketterän toteuttamisen. Kaupungin hallintoa ei ole välttämättä viritetty kehityshankkeiden sujuvaan hallintaan, joten joskus on hyödyllistä, että hanketta toteuttamaan muodostetaan esimerkiksi tilapäinen kevyempi organisaatio. Tilapäinen organisaatio saattaa voida myös paremmin hyödyntää useita erilaisia rahoituskanavia.

Kaupunkikehitys on jatkuvaa ideointia

Tässä kvartissa myös Charles Landryn artikkeli käsittelee kaupunkien kykyä sopeutua muuttuviin toimintaedellytyksiin ja vastata tulevaisuuden haasteisiin. Landry on toteuttanut mittavan Creative Cities Index -kaupunkivertailuhankkeen, jossa Helsingin ”luovaa suorituskykyä” arvioitiin suhteessa toisiin kaupunkeihin Euroopassa ja muilla mantereilla. Helsinki voi olla tyytyväinen saatuaan 20 kaupungin vertailussa parhaat pisteet, mutta Landry kuitenkin varoittaa kaupunkia jäämästä laakereilleen lepäämään.

Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 linjataan, että kaupunki hakee uudistumalla kilpailukykyä. Helsinki haluaa olla kansainvälisesti tunnettu kehittämis- ja kokeiluympäristö uusille

fors på bred front av många olika aktörer.

Fungerande kommunikation är också en viktig förutsättning för att projekten skall lyckas, och dess betydelse betonas i synnerhet då projekten sammanför flera olika instanser och målet är att få stadsborna med och delta. Kommunikationen betonas också vid internationella projekt. Samarbeta mellan många aktörer hjälper dessutom till att få projekten finansierade innovativt, i och med att olika finansieringskanaler öppnar sig. Uppfinningsrikedom vid finansieringen av projekten är återigen en framgångsfaktor, i synnerhet om städernas egna budgeter i framtiden blir allt snävare.

Som ännu en möjliggörande faktor lyfter studien fram att projekten genomförs smidigt. Stadens förvaltning har kanske inte alltid ställts in för smidig hantering av utvecklingsprojekt, så därför är det ibland nyttigt att bilda till exempel en tillfällig lättare organisation för ändamålet. En sådan organisation är kanske också bättre på att utnyttja olika slags finansieringskanaler.

Att utveckla städer är att ständig hitta idéer

I föreliggande Kvartti handlar även Charles Landrys artikel om städernas förmåga att anpassa sig till föränderliga verksamhetsbetingelser och svara på framtida utmaningar. Landry har kört det omfattande projektet Creative Cities Index för jämförelse av städer. I det jämfördes Helsingfors ”kreativa prestationsförmåga” med övriga städernas i Europa och andra världsdelar. Helsingfors kan vara nöjd över att i denna jämförelse mellan 20 städer ha fått högsta poängen, men Landry varnar ändå staden för att vila på sina lagrar.

I strategiprogrammet för Helsingfors stad för åren 2013–2016 dras som en riktlinje att staden söker konkurrenskraft genom förnyelse. Helsingfors vill vara en internationellt känd miljö för utveckling och testning av nya varor och tjänster. Effektivare utnyttjande av resurserna eftersträvas både inom stadens egen verksamhet – som uppmuntrar branschöverskridande processer – och i samarbetet med företag och forskningsanstalter. I temaåret WDC 2012:8 andas spelar Helsingfors också på designen som ett instrument att förnya staden och utveckla servicen.

Kymmenen kohdan muistilista

EURICURin tutkimustuloksista johdettiin kymmenen kohdan muistilista, johon raportti kutsuu kaupunkeja tutustumaan, kun ne miettivät toimia tulevaisuutensa turvaamiseksi.

- 1 Kannattaa yrittää ennakoida, miten kaupungin dynamiikka kehittyi lähivuosina ja miten eri ilmiöt (esim. väestöpohjan tai talouden muutokset) siihen vaikuttavat, vaikka vaikutusta ei vielä olisikaan havaittavissa. Kestävään kilpailukykyyn on monta polkua.
- 2 Kaupungilla on hyvä olla yhdessä eri toimijoiden kanssa muodostettu visio kestävän kilpailukykyyn ylläpitämisestä.
- 3 Mahdolliset ulkoiset kimmokkeet, joista voi olla hyötyä kaupungin imagon kohentamisessa (esim. suurten kansainvälisten tapahtumien isännöinti), on syytä pitää mielessä ja hyödyntää.
- 4 Yhteen teemaan keskittyviä hankkeita kannattaa jalostaa monialaisiksi hankkeiksi aina kun se on mielekästä (esim. talousulottuvuuden rinnalle tuodaan täydentäviä näkökulmia, kuten sosiaalista ulottuvuutta tai ympäristötietoisuutta).
- 5 Monialaiset kaupunkikehitysprojektit edellyttävät hyviä johtajia osallistuvien organisaatioiden eri tasoilla kaupungin sisällä ja kaupunkiorganisaation ulkopuolella.
- 6 Otetaan mukaan hankkeisiin yllättäviä tahoja, esimerkiksi kansalaistoimijoita ja uusia yrittäjiä, joilla on usein tuoreita ideoita ja uudenlaista käyttäjänäkökulmaa.
- 7 Kaupunkikehittämisessä on valittava kullekin hankkeelle toiminnallinen ja sopiva aluetaso: onko kyse koko kaupunkia, metropolialuetta tai vain yhtä asuinalueita koskevista toimenpiteistä?
- 8 Lisätään tai täydennetään omaa ydinosaamista. Tiedostetaan, mistä vahvuuksista on hyötyä keskipitkällä aikavälillä, ja kartoitetaan, mistä näitä löytyisi.
- 9 Haetaan ketterämpiä tapoja kaupunkiaasteiden kohtaamiseen, ongelmien ratkomiseen ja mahdollisuuksien hyödyntämiseen sekä palvelujen tarjontaan kansalaisille ja yrityksille.
- 10 Tulevaisuuden kaupunginhallinto tarvitsee nokkelia keinoja toimintojensa rahoittamiseen. Uusien rahoitusmekanismien ja erilaisten rahalähteiden paikantaminen vaatii omanlaistaan osaamista.

Tio punkters minneslista

Ur **EURICUR:s** rön härleddes en tio punkters minneslista, som rapporten inbjuder städerna att bekanta sig med då de överväger åtgärder för att trygga sin egen framtid.

- 1 Det lönar sig att försöka förutse hur stadens dynamik utvecklas de närmaste åren och hur olika fenomen (t.ex. förändringar i befolkningsunderlag och ekonomi) inverkar på den, även om inga verkningar ännu kunnat skönjas. Det finns många vägar till hållbar konkurrenskraft.
- 2 Det är bra om staden tillsammans med olika aktörer har formulerat en vision om hur hållbar konkurrenskraft skall upprätthållas.
- 3 Eventuella yttre impulser (t.ex. värdskapet för stora internationella evenemang) kan det vara till nytta att nappa på och dra nytta av med tanke på stärkt image för staden.
- 4 Projekt som fokuserar på ett enda tema lönar det sig att uppgradera till månggrenade projekt alltid då det är vettigt (t.ex. om man kan utöka den ekonomiska aspekten med t.ex. sociala aspekter eller miljösynvinklar).
- 5 Månggrenade stadsutvecklingsprojekt förutsätter bra ledare på olika nivåer i deltagarorganisationerna både inom och utanför stadsorganisationen.
- 6 Övuntade instanser tas med i projekten, till exempel medborgaraktörer och nya företagare, som ofta har färskare idéer och ett nytt användarperspektiv.
- 7 Inom urban utvecklingsverksamhet gäller det att för varje projekt välja en lämplig och funktionell lokal områdesnivå: gäller åtgärderna staden, hela metropolområdet eller ett enskilt bostadsområde?
- 8 Det egna kärnkunnandet utökas eller kompletteras. Man identifierar de starka sidor som är till nytta på medellång sikt och kartlägger var sådana kunde finnas.
- 9 Söka smidigare sätt att tackla urbana utmaningar, lösa problem och dra nytta av möjligheter, och att erbjuda service för medborgare och företag.
- 10 Framtidens stadsförvaltning behöver fiffiga sätt att finansiera sina funktioner. Att kunna hitta nya finansieringsmekanismer och olika penningkällor kräver ett eget slags kunnande.

tuotteille ja palveluille. Voimavarojen tehokkaampaan hyödyntämiseen pyritään niin kaupungin omassa toiminnassa, jossa rohkaistaan toimialarajat ylittäviä prosesseja, kuin yhteistyössä yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa. WDC 2012 -vuoden hengessä Helsinki myös hyödyntää muotoilua kaupungin uudistamisessa ja palveluiden kehittämisessä. Lisäksi kaupunki ennakoi tulevia muutoksia kiinnittäen huomiota muun muassa ikääntymisen ja maahanmuuton vaikutuksiin.

Helsingin toiminnassa siis noudatetaan jo monia EURICURin tutkimuksessakin mainittuja ajatuksia, jotka auttavat kaupunkeja huolehtimaan kestävästä kilpailukyvyystään tulevaisuudessa. Silti kaupungin on pidettävä jatkuvasti silmänsä auki, jotta löydetään uusia ideoita, jotka auttavat sekä toiminnan sisältöjen että toimintakulttuurin kehittämisessä. On kokeiltava rohkeasti, uskallettava epäonnistuaakin, ja etsittävä aina uusia kumppaneita ja yhteistyötahoja, joilta voi oppia.

Uutta kansainvälistä vertailutietoa kaupunkikehityksestä tulossa

Euroopan komissiossa on tämän vuoden huhtikuussa aloitettu uuden kaupunkiraportin valmistelut. Taivoitteena on, että uusi kaupunkiraportti valmistuu 2016. EU:n raportti tulee sisältämään uusia näkökulmia aikaisempiin vastaaviin raportteihin nähden: luvassa on muun muassa uusi osio, jossa eurooppalaisia kaupunkeja tarkastellaan globaalista näkökulmasta. Tässä tehdään yhteistyötä OECD:n, YK:n ja Maailmanpankin kanssa.

YK:n alaisuudessa toimiva UN-Habitat-ohjelma taas laatii uutta World Urbanization Prospects -tutkimusta, joka on myös määrä julkistaa vuonna 2016. OECD kiinnittää sekin paljon huomiota kaupunkikehitykseen. Regions at a Glance 2014 on ilmestymässä ja se sisältää kaupunkiseutujen, erityisesti metropolialueiden tarkastelua. Lisäksi OECD tekee temaattista kaupunkitutkimusta muun muassa vihreän kasvun (urban green growth) teema-aiheesta. 🌱

ASTA MANNINEN
johtaja

Dessutom förutser staden kommande förändringar och fäster uppmärksamhet bland annat på verkningarna av åldrandet och invandringen.

Så Helsingfors stad tillämpar redan många av de tankar som också nämns i EURICUR:s studie, tankar som hjälper städer att värna om en hållbar konkurrenskraft i även i framtiden. Ändå måste staden ständigt hålla ögonen öppna för nya idéer, sådana som är till hjälp då man på ett praktiskt plan utvecklar verksamhetens innehåll och verksamhetskulturen. Det gäller att modigt prova, våga göra misstag också, och alltid söka nya partners och samarbetsinstanser att ta lärdom av.

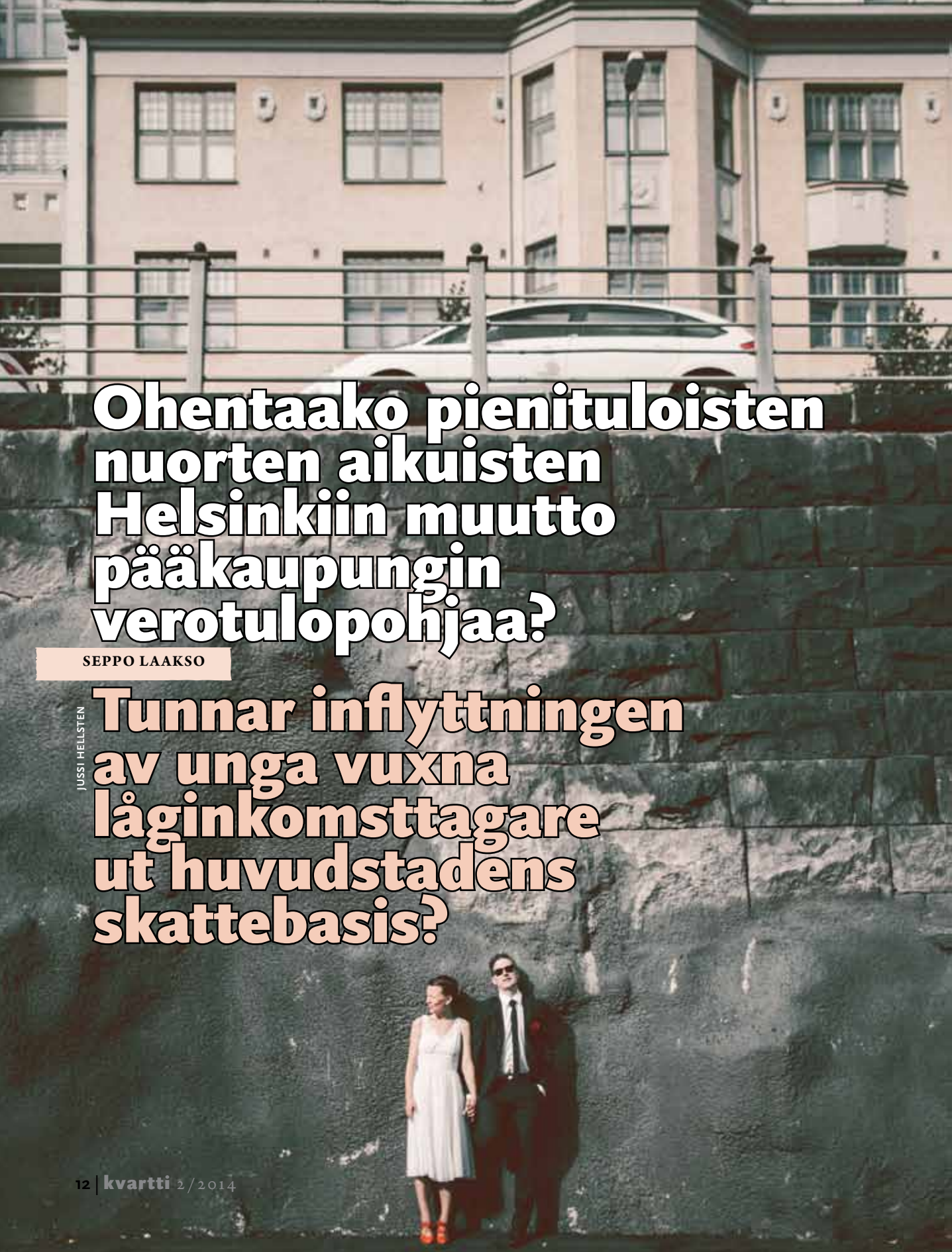
Nya jämförande internationella rön om stadsutveckling på kommande

I april 2014 började man vid Europeiska kommissionen bereda en ny rapport om städer. Målet är att ha stadsrapporten klar år 2016. Den kommer att innehålla synpunkter som inte funnits i motsvarande rapporter tidigare: bland annat utlovas ett nytt avsnitt där europeiska städer granskas ur global synvinkel. Detta föranleder samarbete med OECD, FN och Världsbanken.

Programmet UN-Habitat, som verkar under FN, håller för sin del på med en ny upplaga av World Urbanization Prospects, en undersökning som också den skall publiceras år 2016. Och vid OECD likaså tittar man mycket på urban utveckling: Regions at a Glance 2014 håller på att ges ut och innehåller analyser av stadsregioner, i synnerhet metropolområden. Dessutom bedriver OECD tematisk stadsforskning om bland annat grön tillväxt (urban green growth).

ASTA MANNINEN
direktör

Ohentaako pienituloisten nuorten aikuisten Helsinkiin muutto pääkaupungin verotulopohjaa?

SEPPÖ LAAKSO

JUSSI HELLSTEN
**Tunnar inflyttningen
av unga vuxna
låginkomsttagare
ut huvudstadens
skattebasis?**

Helsingin seudun kuntien välillä on ollut 2000-luvulla vilkasta. Helsingille, kuten muidenkin kaupunkialueiden keskuskaupungeille, on tyypillistä se, että kaupunkiin muuttajat ovat nuorta ja suhteellisen pienituloista väkeä ja poismuuttajat taas varttuneempaa ja usein työelämään jo sitoutunutta väestöä. Tämä on nähty uhkana kaupungin verotulojen kehitykselle. Onko totuus kuitenkin monitahoisempi, ja mikä on viime vuosien taantumman vaikutus muuttoliikkeen kuvaan?

mellan kommunerna i Helsingforsregionen under 2000-talet har varit livligt. Helsingfors kännetecknas – liksom kärnstaden i stadsregioner även på annat håll – av att de som flyttar in övervägande är ungt folk med låga inkomster medan utflyttarna är äldre, ofta med en etablerad ställning i arbetslivet. Detta har setts som ett hot för skatteunderlaget i kärnstäderna. Men kanske verkligheten är mera nyanserad, och hur har de senaste årens ekonomiska svacka inverkat på flyttningsrörelsen?

Taustaa

Helsingin seutu (14 kunnan alue) muodostaa asunto- ja työmarkkina-alueen, jonka sisällä muutetaan vilkkaasti kuntien sisällä ja kuntien välillä. Helsingin seudun asukkaista lähes 19 % muutti vuonna 2012. Näistä muutoista 67 % oli kuntien sisäisiä, 20 % seudun kuntien välisiä ja vain 13,5 % suuntautui seudun ulkopuolelle muualle Suomeen tai ulkomaille.

Muuttaminen on valikoivaa muuttajien iän ja muiden ominaisuuksien suhteen. Vilkkainta muutto on 18–30-vuotiaiden keskuudessa, jolloin ihmisillä yleisesti tapahtuu muutoksia opiskelussa, työmarkkinoilla, ihmissuhteissa sekä asutokunnan- tai perheenmuodostuksessa. Nämä muutokset heijastuvat asumistarpeisiin ja -mahdollisuuksiin ja niihin reagoidaan muuttamalla. Muuttoliike näkyy erilaisena seudun eri kunnissa ja asuinalueilla. Tämän taustalla vaikuttaa asutokannan eriytyminen seudun eri alueiden välillä, samoin kuin erot palveluissa, veroissa ja maksuissa, ympäristössä ja asukasrakenteessa.

Lisäksi on lukuisia muita tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisten muuttamiseen ja asuinpaikan valin-

Bakgrund

Helsingforsregionen (bestående av 14 kommuner) bildar en bostads- och arbetsmarknadszon som det flyttas flitigt i, både inom och mellan kommuner. År 2012 flyttade nästan 19 procent av regionens invånare. Av dessa flyttningar skedde 67 procent inom kommuner, 20 procent mellan dem och 13,5 till övriga Finland utanför regionen eller till utlandet.

Flyttandet är selektivt beträffande flyttarnas ålder och övriga egenskaper. Livligast är flyttandet bland 18–30-åringarna, en ålder då studier, sysselsättning, människorelationer och bildande av hushåll eller familj innebär förändringar för väldigt många. Dessa förändringar återspeglar sig på folks boendebehov och -möjligheter, och man reagerar på dem genom att flytta. Flyttningsrörelsen tar sig anorlunda uttryck i regionens olika kommuner och bostadsområden. I bakgrunden finns en differentiering av bostadsbeståndet mellan olika delar av regionen, liksom också skillnader i service, skatter och avgifter, miljö och invånarstruktur.

taan. Helsingin seudulla nuoria aikuisia muuttaa erityisesti pieniin vuokra-asuntoihin, jotka pääasiassa sijaitsevat kantakaupungissa ja esikaupunkialueiden kerrostaloissa. Perheellistyminen suuntaa erityisesti lapsiperheiden muutttoa kaupunkialueen ulommilta vyöhykkeille, joissa on tarjolla suurempia ja edullisempia asuntoja. Vahvistuva muuttovirta koostuu eläkeikästä lähestyvien ja eläkeikäisten muuttamista omakotialueilta keskustojen kerrostaloihin.

Muuttaminen on valikoivaa myös tulotason suhteen. Muuttoliikkeen tulotaseroerot ovat nostaneet esiin kysymyksen muuttoliikkeen alueellisia eroja kärjistävistä vaikutuksista. Muuttoliikkeen tulotaseroerojen on katsottu heikentävän ”häviävien” kuntien tulopohjaa ja aikaansaavan alueellista eriytymistä kasaamalla pienituloisia heidän muuttajensa kohdekuntiin. Valikoivan muuttoliikkeen taloudellisesta ja sosiaalisesti eriyttävistä prosesseista on paljon näyttöä kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa, tunnetuimpana esimerkkinä Detroitin ja sen ympäristykuntien kehitys 1970-luvulta alkaen (Glaeser 2010).

Hannu Kytö ja Monika Kral-Leszczynska (2013) tutkivat vuosien 2001–2010 muuttoliikettä Suomessa ja havaitsivat, että kaupunkiseutujen keskuskunnat monipuolisine työmarkkinoineen vetävät sekä maassamuuttajia että maahanmuuttajia. Kehykunnat edullisimpine asuntomarkkinoineen keräävät parhaat veronmaksajat, mutta myös suurimmat palvelutarpeet. Heidän mukaansa nettomuuton seurauksena Uusimaa keräsi noin puolet kaikkien muuttovoittoa saaneiden maakuntien nettotuloista, joskin Helsinki menetti kaikista kunnista eniten tuloja nettomuuton vuoksi. Timo Aron (2013a, 2013b) mukaan tulotason suhteen valikoiva muuttoliike muovaa Helsingin ja koko metropolialueen aluerakennetta asteittain eriytyvään suuntaan. Päätelmä perustuu muuttajien keskimääräisten tulotasojen vertailuun kuntien ja alueiden välillä. Samansuuntaiseen johtopäätökseen päätyy Broberg (2008) Uudenmaan osalta.

Kuitenkin voidaan kysyä, kuinka pitkälle meneviä johtopäätöksiä muuttoliikkeen vaikutuksista kuntien välisiin tulotaseroihin voidaan vetää yksittäisten muuttovuosien tilastotiedoista. Muuttajien keskimääräistä tulotasoa ja kuntien nettotulokerty-

Dessutom finns det många andra faktorer som inverkar på folks flyttande och val av boendemiljö. I Helsingforsregionen flyttar unga vuxna in i synnerhet i små hyresbostäder, som i huvudsak ligger i innerstaden eller i höghus i ytterstaden. När folk bildar familj flyttar sedan i synnerhet barnfamiljerna ut till de yttre delarna av stadsregionen, där det finns större och förmånligare bostäder. En växande flyttningsström består av folk i pensionsålder eller nära den som flyttar från villaområden i ytterstaden till höghus i innerstaden.

Även i inkomsthänseende är flyttandet selektivt. Skillnaderna i inkomstnivå flyttare emellan har aktualiserat frågan hur flyttningsrörelsen bidrar till att öka skillnaderna bostadsområden emellan. Man har ansett att skillnaderna i inkomstnivå har försvagat skatteunderlaget i ”förlustkommuner” och orsakat lokal differentiering genom att anhopa låginkomsttagare i vissa kommuner. Inom internationell forskningslitteratur finns det en hel del belegg för ekonomiskt och socialt differentierande processer. Kändaste exemplet är utvecklingen i Detroit med omnejd från och med 1970-talet (Glaeser 2010).

Då Hannu Kytö och Monika Kral-Leszczynska (2013) forskade i flyttningsrörelsen i Finland 2001–2010 märkte de att stadsregionernas kärnkommuner med sina mångsidiga arbetsmarknader drar till sig både flyttare inom Finland och från utlandet. Stadsregionernas ytterkommuner med sina fördelaktigare bostadsmarknader får de bästa skattebetalarna, men också de största servicebehoven. Enligt Kytö och Kral-Leszczynska fick Nyland som följd av nettomigrationen ca. hälften av nettoinkomsterna bland alla de landskap som haft flyttöverskott. I och för sig förlorade själva Helsingfors mest inkomster bland alla kommuner på grund av nettomigrationen. Enligt Timo Aro (2013a, 2013b) blir Helsingfors och hela metropolområdets områdesstruktur småningom mera differentierad som följd av inkomstkorrelerande flyttande. Han grundar sig på en jämförelse mellan kommuner och områden beträffande migranternas medelinkomst. En liknande slutsats har Broberg (2008) dragit om Nyland.

Man kan ändå fråga sig hur långt gående slutsatser man på grundval av statistik om enskilda flyttår

mää kuvaavat vuosittaiset tilastot summaavat yhteen keskenään erilaisia kuntien välillä muuttavia asukasryhmiä. Erityisesti alimpien tuloluokkien muuttajiin sisältyy sekä ”tilapäisesti” että ”pitkäaikaisesti” pienituloisia. Helsinkiin muuttavista pienituloisista suuri osa on opiskelijoita tai opintonsa juuri päättäneitä, jotka ovat muuttaessaan nuoria ja ei-työllisiä ja siitä syystä pienituloisia. Toisaalta Helsinki vetää myös opiskelusta ja työelämästä syrjäytyneitä muuttajia.

Muuttajien nettotulokertymä ja sen muutos

Helsinki on koko 2000-luvun ajan menettänyt vuosittain tuloja muihin kuntiin maassamuuton seurauksena, kun asiaa tarkastellaan vuosittain muutaneiden veronalaisten tulojen kautta (Kuvio 1). Helsingin seudun kaupungit ja kuntaryhmät poikkeavat huomattavasti toisistaan muuttajien vuosittaisen tulosiirtymisten suhteen. Toisessa ääripäässä on Helsinki, jolle muuttoliike on tuottanut ”tappiota”. Toisessa ääripäässä ovat kehyskuntien maalaiskunnat (Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti), jotka ovat vuosittain saaneet ”voittoa” muuttajien veronalaisista tuloista. Espoo ja Vantaa sekä kehyskuntien kaupungit (Hyvinkää, Järvenpää ja Kerava) kuuluvat välialueeseen, jossa muuttoliike on tuottanut jonkin verran voittoa tai saldo on ollut nollan tuntumassa.

Maassamuuttoon liittyneissä tulosiirtymisissä on kuitenkin tapahtunut voimakas muutos kymmenen vuoden jaksolla vuodesta 2002 vuoteen 2011. Vuoteen 2007 asti Helsingin tappio vaihteli vuosittain välillä 200–300 €/asukas, kun taas kehysmaalaishkuntien voitto oli 400–500 €/asukas. Espoon, Vantaan ja kehyskaupunkien tulos oli myös voitollinen paria poikkeusta lukuun ottamatta.

Käänte tapahtui kansainvälisen finanssikriisin ensimmäisenä vuotena 2008, jolloin kriisi vaikutti voimakkaasti mm. Helsingin seudun asuntomarkkinoille. Vuonna 2008 ja sen jälkeen Helsingin seudun kaupunkien ja kuntaryhmien erot ovat supistuneet: Helsingin tappio on supistunut, kehysmaalaishkuntien voitto on pienentynyt ja välialueen kaupunkien tulos on vaihdellut nollan kummallakin puolella.

kan dra om flyttandets inverkan på inkomstskillnaderna kommuner emellan. Den årliga statistiken om flyttarnas genomsnittliga inkomstnivå och kommunernas nettoinkomster summerar upp sinsemellan olika invånargrupper som flyttar mellan kommuner. I synnerhet bland flyttare från lägre inkomstklasser finns det både ”tillfälliga” och ”långvariga” låginkomsttagare. En stor del av de låginkomsttagare som flyttar till Helsingfors är ännu studerande eller nygraduerade och fortfarande unga då de flyttar – och utan arbete – och har därför låga inkomster. Samtidigt drar Helsingfors också till sig sådana flyttare som marginaliserats från studier och arbetsliv.

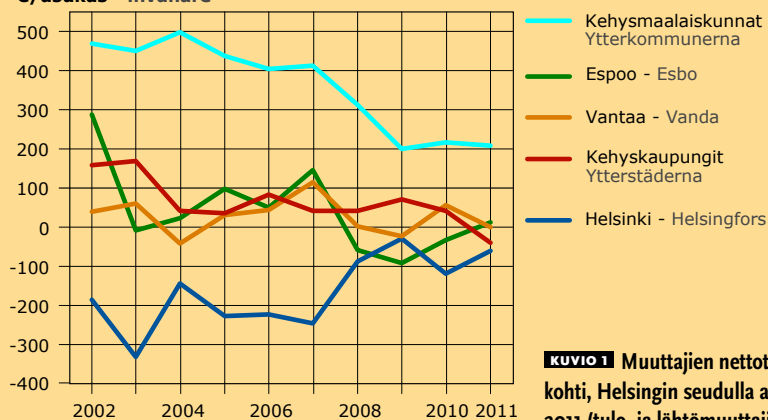
Migranternas nettoinkomstsumma och förändringen i den

En analys av beskattningsbar inkomst bland migranter årligen visar att Helsingfors under hela 2000-talet har förlorat inkomster till andra kommuner som följd av migrationen inom Finland (Figur 1). Det finns märkbara skillnader mellan städerna och kommunkategorierna i Helsingforsregion beträffande de årliga överflyttningarna av inkomster. Ena ytterligheten är Helsingfors, som fått ”förlust” av flyttningsrörelsen. Andra ytterligheten är landskommunerna i yttre Helsingforsregionen (Kyrkslätt, Mäntsälä, Nurmijärvi, Borgnäs, Sibbo, Tusby och Vichtis), för vilka migranternas beskattningsbara inkomst årligen givit ”vinst”. I Esbo, Vanda och städerna i yttre Helsingforsregionen (Hyvinge, Träskända och Kervo) har migrationen givit vinst i någon mån eller så har saldot varit nära noll.

Men under de tio åren mellan 2001 och 2011 skedde en stark förändring i migrationsreglerad inkomstöverflyttning. Fram till år 2007 var Helsingfors förlust årligen ca. 200–300 € per invånare, medan de lantliga ytterkommunernas vinst var 400–500 € per invånare. Även för Esbo, Vanda och städerna i yttre Helsingforsregionen var saldöt positivt, på ett par undantag när.

År 2008, första året av den internationella finansskrisen, som starkt inverkade på bostadsmarknaden bl.a. i Helsingforsregionen, skedde en vändning. Från och med 2008 har skillnaderna mellan städer-

€/asukas - invånare

Tietojen lähde: Tilastokeskus, muuttajien taloudellinen tausta
Källa: Statistikcentralen

KUVIO 1 Muuttajien nettotulokertymä, € asukasta kohti, Helsingin seudulla alueittain vuonna 2002 – 2011 (tulo- ja lähtömuuttajien valtionveronalaiset tulot v. 2011 ansiotasossa)

FIGUR 1 Migranternas nettoinkomster, € per invånare, i olika delar av Helsingforsregionen 2002–2011 (statsskattepliktig inkomst bland in- och utflyttare år 2011)

Vuonna 2011 lievästi tappiollisia olivat Helsinki (-60 €/asukas) ja kehyskaupungit (-40 €/asukas). Voittoa saivat kehysmaalaiskunnat (210 €/asukas) ja hie-man myös Espoo (12 €/asukas), Vantaan tuloksen ollessa suunnilleen nolla.

Muuttajien ikä- ja tulojakauma

Muuttoliikkeeseen liittyvät tulosiirtymät ovat tiiviisti kytköksissä muuttajien ikään ja sen kautta pääasialliseen toimintaan, työllisyyteen ja tulotason. Helsinkiin muuttaa erityisen paljon nuoria 18–24-vuotiaita aikuisia seudun muilta vyöhykkeiltä, kuten myös seudun ulkopuolelta. Espoo ja Vantaa ovat nuorten aikuisten muuttojen kohdealueita, mutta samalla pientaloalueilta pois muuttavien nuorten lähtöalueita. Kehysmaalaiskunnista 18–24-vuotiaat muuttavat pois, mutta vastaavasti yli 25-vuotiaita muuttaa tilalle. (Kuvio 2).

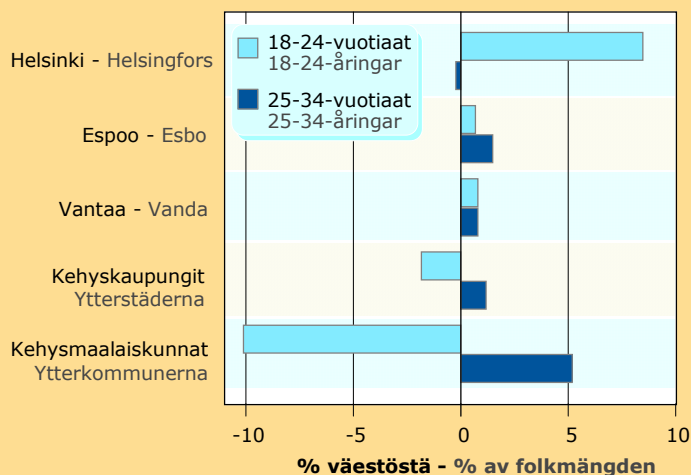
Muuttoliike on valikoivaa myös muuttajien tulotason suhteen (Kuvio 3). Helsingin seudun sisäisessä kuntien välisessä muutossa erityisesti Helsinkiin muuttajien keskimääräinen tulotaso on ollut 2000-luvulla kaikkina vuosina huomattavasti alempi kuin lähtömuuttajien. Tulomuuttajien keskimääräinen tulotaso oli noin 2 500 € (11 %) alempi kuin läh-

na ja kommunkategorierna i Helsingforsregionen minskat: Helsingfors förlust har minskat, de yttre landskommunernas vinst likaså, och för städerna i yttre regionen har saldot varierat kring noll. År 2011 var man lite på minus i Helsingfors (-60 €/invånare) och i ytterstäderna (-40 €/invånare). Vinst fick de lantliga ytterkommunerna (210 €/invånare) och i någon mån Esbo (12 €/invånare), medan saldot för Vanda var kring noll.

Migranternas ålders- och inkomstfördelning

De överflyttningar av inkomster som sker i och med migrationen har nära samband med flyttarnas ålder och därmed deras huvudsakliga sysselsättning, sysselsättningsgrad och inkomstnivå. Till Helsingfors flyttar det särskilt många 18–24-åringar från andra delar av regionen och även från övriga Finland. Till Esbo och Vanda flyttar det unga vuxna, men därför flyttar det också bort unga vuxna från småhusområdena. Från de lantliga ytterkommunerna flyttar 18–24-åringarna bort, medan dit flyttar in över 25-år i stället (Figur 2).

Även beträffande flyttarnas inkomstnivå är migrationen selektiv (Figur 3). I synnerhet i Helsingfors har inflyttarna varje år under hela 2000-talet

Tietojen lähde: Tilastokeskus
Källa: Statistikcentralen

KUVIO 2 18–24- ja 25–34-vuotiaiden nettomuutto suhteessa ikäryhmän asukasmäärään 2012
FIGUR 2 Nettomigration bland 18–24- resp. 25–34-åringar i förhållande till åldersgruppens folkmängd 2012

tömuuttajien ja noin neljänneksen alempi kuin Helsingin kantaväestöllä vuonna 2011.

Tulotasoero vaihtelee ikäryhmittäin. Alle 45-vuotiailla tulomuuttajien tulotaso on alempi kuin lähtömuuttajilla, mutta yli 45-vuotiailla suhde on päinvastainen. Jos tulo- ja lähtömuuttajien keskitulot ikävakioidaan kaikkien muuttajien ikäjakauman avulla, tulotasoero supistuu marginaaliseksi. Tästä voidaan päätellä, että Helsingin kärsimä tappio maassamuuton tulosiirtymissä perustuu lähes kokonaan tulo- ja lähtömuuton ikäjakaumien eroon eikä siihen, että Helsinki vetäisi kaikissa ikäryhmissä puoleensa erityisesti pienituloisia tai menettäisi erityisesti suurituloisia maassamuuttajia.

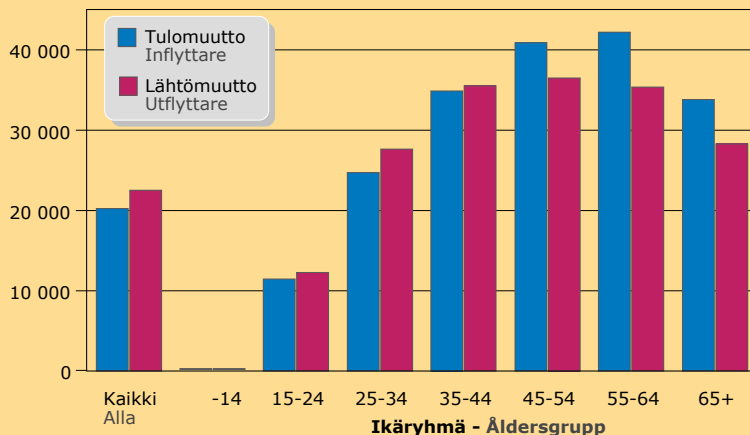
Ikäryhmäkohtaiset tulotasoerot ovat pysyneet suhteellisen vakaina 2000-luvulla (Laakso 2013). Sen sijaan muuttajien määrissä on tapahtunut voimakas muutos. Helsingin 25–39-vuotiaiden muuttotappio maassamuutossa, erityisesti muualle Helsingin seudulle, kasvoi rajusti viime vuosikymmenen alkuvuosina, mutta kääntyi laskuun vuonna 2008 ja on supistunut sen jälkeen systemaattisesti. Helsingin 25–39-vuotiaiden muuttotappio oli enimmillään noin -4 100 henkeä vuonna 2003, mutta vuonna 2011 enää -960 ja 2013 lievästi voitollinen (65 henkeä). Näiden ikäryhmien muuttotappion supistuminen

haft klart lägre inkomster i snitt än utflyttarna i flyttningsutbytet med övriga kommuner i Helsingforsregionen. År 2011 var den genomsnittliga inkomstnivån bland inflyttarna ca. 2 500 € (11 %) lägre än bland utflyttarna och kring en fjärdedel lägre än bland de bofasta helsingforsborna i snitt.

Skillnaden i inkomstnivå varierar åldersgruppsvis. Bland under 45-åringarna är inflyttarnas inkomstnivå lägre än utflyttarnas, men bland över 45-åringarna är det tvärtom. Om vi genom åldersstandardisering gentemot hela befolkningen bortser från flyttarnas ålder, blir inkomstskillnaden marginal. Därav kan vi sluta oss till att Helsingfors förlust av inkomster att beskatta beror nästan helt på skillnader i åldersstruktur mellan in- resp. utflyttare. Den beror alltså inte på att Helsingfors skulle dra till sig låginkomsttagare av alla åldrar eller förlora i synnerhet höginkomsttagare bland migranterna.

Under 2000-talet har skillnaderna i inkomstnivå åldersgruppsvis inte varierat mycket (Laakso 2013). Men i antalen migranter har det skett en stor förändring. Under de första åren av 2000-talet skedde en kraftig ökning i Helsingfors inhemska flyttningsunderskott av 25–39-åringar i synnerhet till övriga Helsingforsregionen, men år 2008 vidtog en minskning som sedan fortsatte systematiskt. Som störst var

€/muuttaja - migrant

KUVIO 3 Tulo- ja lähtömuuttajien keskimääräiset valtionveronalaiset tulot (€) Helsingissä 2011

FIGUR 3 Genomsnittliga statsskattepliktiga inkomster (€) bland in- och utflyttare i Helsingfors 2011

selittää lähes kokonaan Helsingin maassamuuttoon liittyvän nettotulokertymätappion pienenemisen vuodesta 2003 vuoteen 2011 (Kuvio 1).

Muuttoliikkeen pitemmän ajan tulotasovaikutusten kannalta merkittävä tekijä on työllisyyden ja tulotason voimakas riippuvuus iästä. Yleisesti Helsinkiin muuttaneiden ei-työllisten tulotaso on alle kolmannes työllisten muuttajien tulotasosta (Laakso 2013). Keskimääräinen tulotaso on alhainen 15–24-vuotiailla, koska Helsingissä heistä lähes puolet opiskelee ja vain suunnilleen yhtä suuri osuus on työssä (työllisyysaste on 46 % vuonna 2011). Työllisyysaste ja tulotaso nousevat nopeasti 25 ikävuoden jälkeen. Helsingissä 25–34-vuotiaiden (kantaväestö) työllisyysaste oli 77 % vuonna 2011 ja tulotaso lähes nelinkertainen 15–24-vuotiaisiin verrattuna. Eläkeikää lähestyttäessä työllisyysaste ja tulotaso alkavat laskea. Vastaavasti myös muuttajilla tulotaso muuttuu muuttoa seuraavina vuosina: nuorten muuttajien tulotaso keskimäärin nousee ja ikääntyvien muuttajien tulotaso laskee muuttoa seuraavina vuosina.

Kaiken kaikkiaan muuttajien tulotason vaikutus kunnan keskimääräiseen tulotasoon ja edelleen verotuloihin on pitkäaikainen prosessi, johon vaikuttaa työllisyyden ja tulotason kehitys muuttoa seuraavina vuosina sekä kunnassa asumisajan pituus.

Helsingfors flyttunderskott av 25–39-åringar år 2003, ca. 4 100 personer, men år 2011 var det bara 960. Och år 2013 var saldote lite på plussidan (65 personer). Att flyttunderskottet minskar i denna åldersgrupp förklarar nästan helt det faktum att Helsingfors migrationsrelaterade nettoförlust av inkomster minskade mellan åren 2003 och 2011 (Figur 1).

En viktig faktor för migrationens inverkan på inkomstnivån på längre sikt är att sysselsättning och inkomstnivå är så starkt bundna till åldern. Allmänt taget är inkomstnivån bland icke-sysselsatta inflyttare till Helsingfors mindre än en tredjedel av sysselsatta inflyttares inkomstnivå (Laakso 2013). Den genomsnittliga inkomstnivån är låg bland 15–24-åringarna, eftersom nästan hälften av dem i Helsingfors studerar och ungefär lika många förvärvsarbetar (sysselsättningsgrad 46 % år 2011). Efter det 25:e levnadsåret stiger sysselsättningsgraden och inkomstnivån snabbt. År 2011 var sysselsättningsgraden bland 25–34-åringar i ursprungsbefolkningen 77 procent, och deras inkomstnivå nästan fyrdubbel jämfört med 15–24-åringarna. Då pensionsåldern nalkas börjar sysselsättningsgraden och inkomstnivån sjunka. På samma sätt förändras inkomstnivån även bland migranter under åren efter flyttningen: i medeltal stiger unga migranternas inkomstnivå, medan äldre migranternas sjunker.

Helsinkiin tulee maassamuutossa paljon nuoria aikuisia, jotka ovat muuttovuonna pienituloisia, mutta joiden tulotaso nousee seuraavina vuosina työllisyysasteen noustessa. Helsingin verotulopohjan kannalta muuttajien tulokehityksellä muuttoa seuraavina vuosina on paljon suurempi merkitys kuin muuttovuoden tuloilla.

Maahanmuuttajien työllisyys ja tulotaso

Tulotasoon ja kuntien välisiin tulotasoeroihin vaikuttaa myös maahan- ja maastamuutto. Maahanmuutto on ollut 2000-luvulla Helsingin ja koko Helsingin seudun merkittävin väestönmuutosten osatekijä. Maahanmuuttaneiden työllisyysaste oli kolmanneksen alempi kuin koko väestöllä tai maassamuuttaneilla sekä Helsingissä että muualla seudulla vuonna 2010. Alhainen työllisyysaste heijastuu tulotasoon, vaikkakin maahanmuuttaneiden tulotason vertaaminen maassamuuttaneiden tulotasoon on ongelmallista, koska maahanmuuttovuonna tilastojen mukaiset tulot kertyvät normaalisti vain muuton jälkeiseltä osalta vuotta.

Helsingin seudulle tulleista maahanmuuttajista yli puolet (56 %) on muuttanut Helsinkiin 2000-luvulla, kun Helsingin osuus koko seudun väestöstä on 44 %. Vastaavasti myös suurin osa työvoiman ulkopuolella olevista pienituloisista maahanmuuttajista on päätenyt Helsinkiin. Kuitenkin maahanmuuton virta on seudulla tasoittunut viime vuosina: vuonna 2012 Helsingin osuus supistui 51 %:iin huipuvuodesta 2007, jolloin osuus oli 59 %.

Tulot asukasta kohti

Jos iän ja sen myötä tulotason suhteen valikoiva muuttoliike kärjistää seudun kuntien välisiä eroja, tämän pitää näkyä kuntien välisten tulotasoerojen muutoksena siten, että ”häviävien” kuntien suhteellinen tulotaso laskee ja ”voittavien” kuntien tulotaso nousee. Kuvion 4 mukaan Helsingin seudun kuntien väliset tuloerot supistuivat vuodesta 2001 vuoteen 2008. Erityisesti Helsingin ja Espoon suhteellinen tulotaso laski. Helsingin suhteellisen tulotason laskuun vaikutti vahvasti lapsiperheiden vilkas

På det hela taget är migranternas inkomstnivås inverkan på en kommuns medelinkomstnivå och därmed på skatteinkomsterna en långvarig process, som påverkas av hur folks sysselsättning och inkomstnivå utvecklas under åren efter flytten och av hur länge man bott i kommunen. Helsingfors får många unga migranter (från övriga Finland) som har låga inkomster under flyttåret men vars inkomstnivå stiger under de påföljande åren vartefter sysselsättningsgraden stiger. För Helsingfors stads skatteunderlag är migranternas inkomster åren efter flytten mycket viktigare än inkomsterna under själva flyttåret.

Sysselsättning och inkomstnivå bland invandrare

Inkomstnivå och inkomstskillnader kommuner emellan påverkas också av internationell invandring och utvandring. Under hela 2000-talet har invandringen varit den viktigaste befolkningsförändringsfaktorn i Helsingfors och hela Helsingforsregionen. År 2010 var sysselsättningsgraden bland invandrare en tredjedel lägre än ursprungsbefolkningens eller migranternas inom Finland. Detta gällde för Helsingfors och övriga Helsingforsregionen. Låg sysselsättningsgrad återspeglar sig på inkomstnivån, fastän det är problematiskt att jämföra invandares och inhemska migranternas inkomstnivåer, eftersom det vanligen finns statistik om inkomsterna först för den del av året som följer på flyttningen.

Andelen invånare som flyttat till Helsingforsregionen under 2000-talet är 56 procent bland invandrare och 44 procent bland hela befolkningen. På motsvarande sätt har också en stor del av de invandrare som inte hör till arbetskraften och har låg inkomst kommit till Helsingfors. Men invandringsströmmen har jämnat ut sig i regionen de senaste åren: År 2012 minskade andelen till 51 procent av toppnotering 59 procent från år 2007.

Inkomster per invånare

Om den migration som är selektiv beträffande ålder och därmed inkomstnivå tillspekar skillnaderna regionens kommuner emellan bör detta synas som en förändring i inkomstskillnaderna mellan kommunerna sålunda, att den relativa inkomstnivån sjunker

muuttoliike Helsingistä muualle seudulle. Espoon osalta lasku selittynee ensi sijassa informaatioalan taantumalla vuosina 2002–2004 eikä niinkään kuntien välisellä muuttoliikkeellä.

Vastaavasti Helsingistä ja muualta pääkaupunki-seudulta muuttovoittoa saaneiden kehysmaalaiskuntien suhteellinen tulotaso nousi voimakkaasti ja jonkin verran suhteellista nousua tuli myös Vantaalle ja kehyskaupunkeihin. Sen sijaan vuodesta 2008 vuoteen 2012 Helsingin seudun kuntien väliset tuloerot muuttuivat varsin vähän. Helsingin suhteellinen tulotaso pysyi suunnilleen samalla tasolla, vaikka näinäkin vuosina muuttoliikkeen nettotulokertymä oli Helsingissä negatiivinen. Espoon suhteellinen tulotaso laski edelleen hieman ja kehysmaalaiskunnat laskivat huippuvuotta 2008 edeltäneelle tasolle. Kehyskaupunkien suhteellinen tulotason nousi selvästi ja Vantaallakin hieman.

Johtopäätöksiä

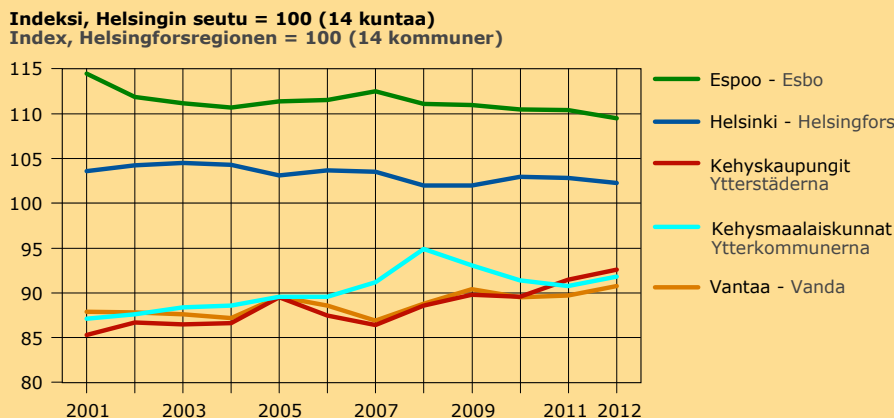
Muuttoliikkeen vaikutus asukkaiden keskimääräiseen tulotasoon ja kunnallisveroihin pitkällä ajalla on monimutkainen prosessi, johon vaikuttavat muuttajien tulot myös muuttoa seuraavina vuosina.

i ”förlorarkommuner” och stiger i ”vinnarkommuner”. Figur 4 visar att inkomstskillnaderna mellan Helsingforsregionens kommuner minskade mellan åren 2001 och 2008. I synnerhet Helsingfors och Esbos relativa inkomstnivå sjönk. På Helsingfors relativa inkomstnivå inverkade starkt barnfamiljernas livliga utflyttning till den övriga regionen. För Esbos del torde minskningen snarare förklaras av svackan inom informationsbranschen åren 2002-2004 än av migrationen kommuner emellan.

På motsvarande sätt steg den relativa inkomstnivån starkt i de lantliga ytterkommunerna, som fått flyttöverskott från Helsingfors och övriga huvudstadsregionen (dvs. Helsingforsregionens kärna), och en viss stigning blev det också i Vanda och städerna i yttre Helsingforsregionen. Däremot blev det inte stor förändring i skillnaderna i inkomstnivå mellan Helsingforsregionens kommuner från år 2008 till år 2012. Den relativa inkomstnivån i Helsingfors hölls på ungefär samma nivå, trots att migrationen innebar negativt inkomstnetto för Helsingfors även dessa år. I Esbo sjönk den relativa inkomstnivån fortfarande en aning, och de lantliga ytterkommunerna föll tillbaka till nivå före år 2008. I ytterstäderna steg den relativa inkomstnivån klart och i Vanda steg den lite grand.

KUVIO 4 Tulot/asukas Helsingin seudulla 2001–2012 (valtionveronalaiset tulot, Tilastokeskus), indeksi

FIGUR 4 Inkomster/invånare i Helsingforsregionen 2001–2012 (statsskattepliktiga inkomster, Statistiskcentralen), index

Lähde - Källa: Laakso 2013

Vuosittaisista nettotulokertymistä ei voi suoraan päätellä ”voittajia” ja ”häviäjiä”. Kunnan negatiivisesta nettotulokertymästä ei välttämättä seuraa, että kunta köyhtyisi suhteessa muihin kuntiin keskimääräisellä tulotasolla mitattuna. Pitkän ajan vaikutus riippuu muuttajien ikärakenteesta ja ikäkohtaisesta tulotasosta sekä kunnassa asumisajan pituudesta. Helsingissä nuorista aikuisista tuleva muuttovoitto kompensoi varsin hyvin muuttoliikkeen verotulomenetyksiä, koska nuorten aikuisten tulot nousevat nopeasti tulomuuttoa seuraavina vuosina. Kuitenkin tasapainoisen kehityksen edellytyksenä on, että korkeimman työllisyysasteen ikäluokkiin kuuluvien muuttotappio ei kasva liian suureksi. Viime vuosikymmenellä vuoteen 2007 asti 25–39-vuotiaiden muuttotappio Helsingissä nousi vuosittain usean tuhannen tasolle. Samaan aikaan työttömien ja työvoiman ulkopuolella olleiden maahanmuuttajien keskittyminen Helsinkiin alensi kaupungin tulotason. Nämä tekijät vaikuttivat negatiivisesti Helsingin suhteelliseen tulotasoon.

Sen sijaan kuluva vuosikymmenen alkuvuosina muuttoliike on ollut Helsingin kannalta tasapainoisempaa. Vaikka tulomuuttajat ovat edelleen pienituloisempia kuin lähtömuuttajat, nuorten muuttajien työllisyyden ja tulotason nousu muuton jälkeisinä vuosina tasoittaa muuttovuoden näennäisen tappion.

Lähteet/ Källor:

- Aro, T. 2013a. Metropolialueen muuttoliikeanalyysi. Dia-aineisto.
- Aro, T. 2013b. Kuuden suuren kaupunkialueen demografinen kilpailukyky. Muuttoliikkeen määrä ja rakenne suurilla kaupunkiseudulla 2000-luvulla.
- Broberg, A. 2008. Valikoiva muuttoliike Uudellamaalla. Uudenmaan liiton julkaisuja E 97-2008.
- Glaeser, E. 2010. Triumph of the City. The Penguin Press.
- Kytö, H. & Kral-Leszczynska, M. 2013. Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät. Kunnallisanalyyttisen tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 76.
- Laakso, S. 2013. Muuttoliikkeen vaikutuksista väestön tulotasoon Helsingissä ja Helsingin seudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuksia 2013:2.

Slutsatser

Migrationens inverkan på invånarnas genomsnittliga inkomstnivå och kommunalskatten på lång sikt är en invecklad process, där migranternas inkomster även under åren efter flytten spelar in. Vem som är ”vinnare” eller ”förlorare” kan inte slås fast utgående från kommunernas årliga nettotulokomster. Ett negativt nettotulokomstsaldo betyder inte automatiskt att en kommun skulle bli fattigare jämfört med andra då man mäter med genomsnittlig inkomstnivå. På lång sikt beror verkningarna dels på migranternas åldersfördelning och inkomstnivå åldersgruppsvis, dels på hur länge man bor i kommunen.

Det flyttöverskott av unga vuxna som kommer till Helsingfors uppväger mycket bra den förlorade skatteinkomsten, eftersom de unga vuxnas inkomster stiger raskt under åren efter flytten. Men en förutsättning för balanserad utveckling är att flyttunderskottet av folk i den intensivaste arbetsföra åldern inte blir för stort. Under 2000-talet fram till 2007 uppgick Helsingfors flyttunderskott av 25–39-åringar årligen till flera tusen. Samtidigt sänktes inkomstnivån i Helsingfors av att arbetslösa och till arbetskraften icke hörande invandrare anhopades i staden. Dessa faktorer inverkade negativt på den relativa inkomstnivån i Helsingfors.

Däremot har migrationen under 2010-talet varit mera balanserad för Helsingfors. För trots att inflyttarna fortfarande som helhet har lägre inkomster än utflyttarna uppvägs detta skenbara underskott på sikt av att flyttarnas sysselsättningsgrad och inkomster i regel börjar stiga under åren efter flytten.

SEPPÖ LAAKSO, VTI, toimii tutkijana ja toimitusjohtajana Kaupunkitutkimus TA Oy:ssä.

SEPPÖ LAAKSO, pol. dr., verkar som forskare och verkställande direktör vid stadsforskningsfirman Kaupunkitutkimus TA Oy.

Työpaikkamäärän kehitys Helsingissä

JUHA SUOKAS

Arbetsstillfällenas utveckling i Helsingfors

Maailmanlaajuinen finanssikriisi

ja sitä seurannut reaalitalouden taantuma vaikuttivat voimakkaasti Suomeen kokonaistuotannon volyymien laskiessa koko kansantaloudessa yli kahdeksalla prosentilla vuonna 2009. Tämä kokonaistuotannon volyymien lasku näkyi vahvasti Helsingissä, joskaan ei niin voimakkaana kuin muualla maassa. Vuonna 2009 esimerkiksi helsinkiläisyriyten liikevaihto laski 11 prosentilla. Muualla maassa liikevaihdon määrän lasku oli tätäkin suurempi eli 16 prosenttia. Vaikutus työllisyyteen ei kuitenkaan ollut näin dramaattinen.

Den globala finansskrisen och därpå följande svacka i realekonomin hade stor inverkan på vårt land, och totalproduktionens volym minskade i hela nationalekonomin med över åtta procent år 2009. Denna nedgång i den totala produktionsvolymen märktes starkt i Helsingfors, om än inte fullt så starkt som i övriga delar av Finland. Som exempel minskade företagens omsättning år 2009 med 11 procent i Helsingfors, medan nedgången i övriga Finland som helhet var ännu större, dvs. 16 procent. Men den inverkan detta hade på sysselsättningen var inte lika dramatisk.

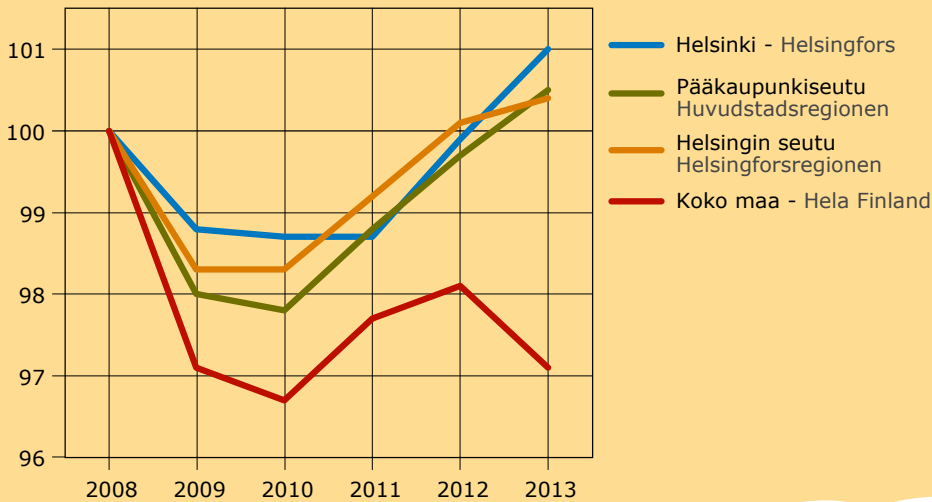

MARLI MASALIN

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tietojen mukaan pääkaupungissa työssä käyvien määrä väheni voimakkaasti vuonna 2009 ja lasku tasaantui vuonna 2010. Kaikkiaan työpaikkamäärä supistui kahdessa vuodessa lähes 5 600:lla eli 1,3 prosentilla. Muulla pääkaupunkiseudulla (Espoo, Vantaa ja Kauniainen) kato oli voimakkaampi työpaikkamäärän laskiessa 8 600:lla eli 3,6 prosentilla. Helsingin seudun ulkopuolella menetys oli 70 700 työpaikkaa eli laskua kertyi 4,0 prosenttia. Helsingin

Enligt uppgifter från Statistikcentralens arbetskraftsundersökning var minskningen i antalet personer som arbetade i huvudstaden stark år 2009, för att sedan jämna ut sig år 2010. Allt som allt minskade antalet arbetstillfällen (i Finland ofta under benämningen 'arbetsplatser' eller rätt och slätt 'jobb') med 5 600, alias 1,3 procent. I övriga huvudstadsregionen (Esbo, Vanda och Grankulla) var minskningen starkare, nämligen 8 600 alias 3,6 procent. Utanför Helsingforsregionen var minskningen

Indeksi - Index, 2008=100

KUVIO 1 Työpaikat Helsingissä, pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudulla ja koko maassa 2008–2013 (Indeksi, 2008=100)

FIGUR 1 Arbetsplatser*) (jobb) i Helsingfors, huvudstadsregionen, Helsingforsregionen och hela Finland 2008–2013 (Index, 2008=100).

*) Statistikcentralen i Finland har använt begreppet 'arbetsplats' med samma innebörd som 'arbetstillfälle' (eng. 'job')

gin seudun kehysalueella kehitys oli päinvastainen: työpaikkamäärä kasvoi 1,4 prosentilla eli 1 400:lla.

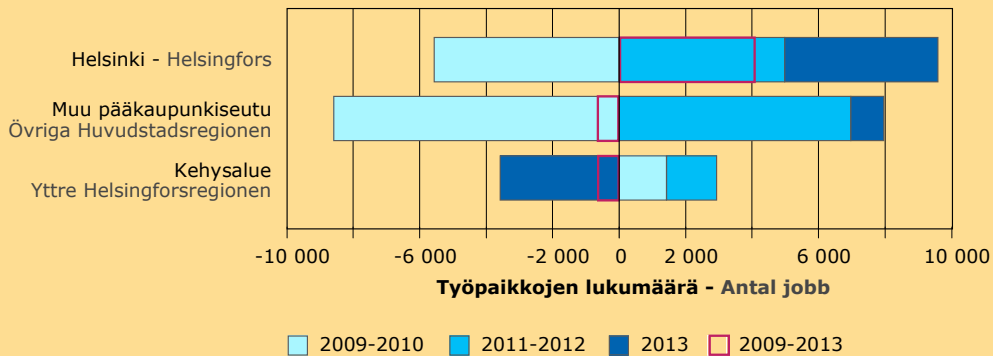
Vuonna 2011 Helsingin työpaikkamäärä kääntyi hentoon kasvuun. Tuntuempaan kasvuun päästiin vuonna 2012. Vuoden 2012 työpaikkamäärä oli 5 000 eli 1,2 prosenttia korkeampi verrattuna kahta vuotta aiempaan. Muulla pääkaupunkiseudulla vuonna 2011 koettiin kasvupyrähdys, joka tasaantui vuoden 2012 aikana. Kahdessa vuodessa Espoon, Vantaan ja Kauniaisten työpaikkamäärä lisääntyi kolmella prosentilla eli 7 000:lla. Kehysalueen työpaikkamäärä vastaavasti kasvoi 1,5 prosentilla eli 1 500:lla. Muualla maassa työpaikkamäärä kasvoi 1,3 prosentilla.

Vuoden 2013 kolmen ensimmäisen neljänneksen suhteellisen vahva kasvu (1,6–3,1 % neljänneksestä riippuen) nosti koko vuoden keskimääräisen työpaikkamäärän 1,1 prosenttia korkeammalle tasolle kuin vuotta aiemmin, vaikka vuoden viimeisellä neljänneksellä työpaikkamäärä supistui kahdella prosentilla. Kaikkiaan työpaikkamäärä kasvoi 4 600:lla. Muun pääkaupunkiseudun kasvu jäi 0,4 prosenttiin työpaikkamäärän lisääntyessä 1 000:lla. Kehysalueen kuntien työpaikkamäärä kääntyi 3,5 prosentin laskuun ja työpaikkoja katosi 3 600. Muun maan työpaikkamäärästä katosi 28 600 eli 1,7 prosenttia.

70 700 jobb, det vill säga 4,0 procent. I yttre Helsingforsregionen var trenden den motsatta: jobben ökade med 1 400 alias 1,4 procent.

År 2011 började arbetstillfällena öka något i Helsingfors, och år 2012 blev ökningen kännbarare: antalet jobb var år 2012 ca. 5 000 alias 1,2 procent större än det varit två år tidigare. I övriga huvudstadsregionen innebar året 2011 ett tillväxtryck, som sedan jämnade ut sig under år 2012. På de två åren ökade arbetstillfällena i Esbo, Vanda och Grankulla med sammanlagt ca. 7 000 alias tre procent. I yttre Helsingforsregionen ökade arbetstillfällena med 1 500 alias 1,5 procent. I övriga Finland som helhet ökade jobben med 1,3 procent.

En förhållandevis stark tillväxt under de tre första kvartalen 2013 (1,6–3,1 % beroende på kvartal) lyfte det genomsnittliga antalet arbetstillfällen under året till en 1,1 procent högre nivå än det varit ett år tidigare, trots att antalet jobb under årets sista kvartal minskade med två procent. Allt som allt växte antalet jobb med 4 600. I övriga huvudstadsregionen blev denna ökning vid bara 0,4 procent, då jobben ökade med ca. 1 000. Antalet arbetstillfällen i yttre Helsingforsregionen minskade med 3 600 alias 3,5 procent. I övriga Finland som helhet minskade jobben med 28 600, dvs. 1,7 procent.

KUVIO 2 Työpaikkamäärän muutos Helsingissä, muulla pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudun kehysalueella ja muualla maassa 2000–2010, 2011–2012, 2013 ja 2009–2013. **FIGUR 2** Förändring i antalet arbetsplatser i Helsingfors, övriga huvudstadsregionen, yttre Helsingforsregionen och övriga Finland 2000–2010, 2011–2012, 2013 och 2009–2013.

Työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvosta laskettu Helsingin kokonaistyöpaikkamäärä oli 417 300 vuonna 2013. Tämä oli prosentin enemmän kuin edellisen huippuvuoden 2008 työpaikkamäärä. Kaikkiaan kokonaistyöpaikkamäärä kasvoi 4 050:llä viidessä vuodessa. Muulla pääkaupunkiseudulla vuoden 2008 työpaikkamäärästä jäätin jälkeen 600 työpaikan (0,3 prosentin) verran. Kehysalueella vaje oli myös 600 työpaikkaa (0,6 prosenttia). Helsingin seudun ulkopuolisesta maasta oli kadonnut 77 000 työpaikkaa eli 4,3 prosenttia työpaikkavarannosta. Vuonna 2013 Helsingin osuus koko seudun työpaikoista oli 55 prosenttia ja koko maan työpaikoista 17 prosenttia.

Toimialarakenne

Helsingin elinkeinorakennetta dominoivat palvelualat, joiden kokonaisuus työpaikoista nousee huomattavan korkeaksi eli 89 prosenttiin. Vuonna 2013 kaupan ja muiden markkinapalvelujen¹ osuus työpaikoista oli 62 prosenttia. Julkisten palvelujen² osuus oli 27 prosenttia, kun teollisuuden, energia- ja vesihuollon ja rakennustoiminnan osuus jäi 11 prosenttiin.

1) Liikenne, majoitus ja ravitseminen, informaatio ja viestintä, rahoitus, kiinteistöala, ammatillinen ja tekninen toiminta, hallinto- ja tukipalvelu-toiminta, taiteet, viihde ja virkistys sekä muut palvelualat

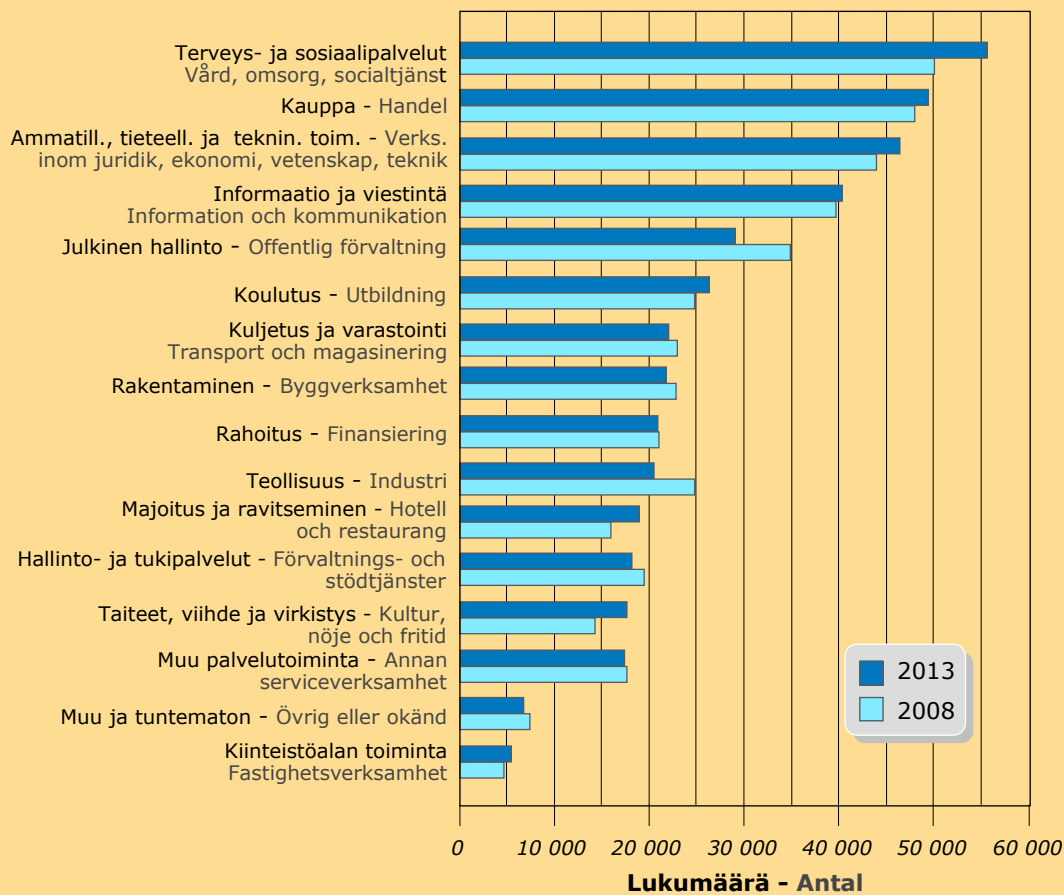
2) Julkinen hallinto, koulutus sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Det totalantal arbetstillfällena i Helsingfors som fås ur årsmedeltalet i Arbetskraftsutredningen var 417 300 år 2013. Det var en procent flera än under senaste toppnoteringsår, dvs. 2008. Allt som allt växte det sammanlagda antalet arbetstillfällena med 4 050 på de fem åren. I övriga huvudstadsregionen var det 600 alias 0,3 procent, och i yttre Helsingforsregionen 600, dvs. 0,6 procent mindre än år 2008. I Finland utanför Helsingforsregionen hade arbetstillfällena minskat med sammanlagt 77 000, alias 4,3 procent av totalantalet. År 2013 var Helsingfors andel av Helsingforsregionens arbetstillfällena 55 procent och av hela landets 17 procent.

Näringsgrensstrukturen

Näringsstrukturen i Helsingfors domineras av servicenäringarna, vars andel av jobben är anmärkningsvärt betydande, dvs. 89 procent. År 2013 stod handel och övrig marknadsservice¹ för 62 procent av jobben. Den offentliga servicen² stod för 27 procent, medan industrins, energi- och vattenförsörjningens och byggverksamhetens andel stannade vid 11 procent.

Näringsstrukturen är klart annorlunda i Helsingfors än i Finland som helhet. I landet som helhet utgjorde jobben inom marknadsservice 'bara'

KUVIO 3 Työpaikat päätoimialoittain Helsingissä 2008 ja 2013

FIGUR 3 Arbetsplatser (jobb) enligt huvudnäringsgren i Helsingfors 2008 och 2013

Helsingin elinkeinorakenne eroaa huomattavasti koko maan rakenteesta. Koko maassa markkinapalvelujen osuus työpaikoista ”jäi” 44 prosenttiin, kun jalostuksen osuus työpaikoista ”nousi” koko maassa 22 prosenttiin. Helsingin kannalta merkityksellisten alkutuotannon työpaikkojen osuus oli koko maassa neljä prosenttia. Julkisen sektorin työpaikkaosuudet olivat molemmissa lähes yhtä suuret.

Helsingin elinkeinorakenne on sangen monipuolinen yhdenkään päätoimialan nousematta hallitsevaan asemaan. Neljä merkittävintä toimialaa, 9,7–13,3 prosentin työpaikkaosuuksien, olivat terveys- ja sosiaalipalvelut (55 700 työpaikkaa), tukku- ja vähittäiskauppa (49 400), ammatillinen, tieteelli-

44 procent och förädlingen ’hela’ 22 procent av arbetstillfällena. Primärproduktionen, som i Helsingfors spelar en negligerbar roll, stod i hela landet för fyra procent av jobben. Den offentliga sektorns andel av jobben var ungefär lika stor i bägge.

I Helsingfors är näringsstrukturen mycket mångsidig, och ingen enskild huvudnäringsgren har en dominerande ställning. De fyra viktigaste näringssektorerna, med jobbandelar mellan 9,7 och 13,3 procent, var vård, omsorg och socialtjänster (55 700 arbetstillfällen), parti- och detaljhandel (49 400), yrkesmässig, vetenskaplig och teknisk verksamhet³ (46 500) samt information och kommunikation⁴ (40 400). Dessa branscher stod tillsammans för 46

JUHA SUOKAS toimii yliaktuaarina
Helsingin kaupungin tietokeskuksessa.

JUHA SUOKAS verkar som överaktuarie
vid Helsingfors stads faktacentral.

PEKKA KAIKKONEN

nen ja tekninen toiminta³ (46 500) sekä informaatio ja viestintä⁴ (40 400). Alojen yhteinen osuus kokonaistyöpaikkamäärästä oli 46 prosenttia. Yli viiden prosentin työpaikkaosuuksin seuraaville sijoille nousivat julkinen hallinto, koulutus, kuljetus ja varastointi, rakentaminen ja rahoitustoiminta.

Toimialarakenteen muutos 2008–2013

Helsingin toimialarakenteen monipuolisuus pystyi osaltaan vaikuttamaan siihen, että vaikka vuonna 2009 kokonaistyöpaikkamäärä supistui voimakkaasti, niin vuonna 2013 kokonaistyöpaikkamäärässä ylitettiin vuoden 2008 taso. Tietyillä toimialoilla tapahtunutta työpaikkamäärän suurtakin laskua pystyivät kompensoimaan kasvussa olleiden toimialojen kehitys.

Vaikka kokonaistyöpaikkamäärä on vain prosentin korkeammalla tasolla kuin viisi vuotta aiemmin, niin suuri muutos on tapahtunut toimialarakenteessa. Tämä käy ilmi kuviosta 4, jossa tarkastellaan työpaikkamäärän kehitystä kolmen laajan toimialaryhmän kohdalla.

Jalostuksen ja logistiikan toimialaryhmän⁵ kokonaistyöpaikkamäärä oli vuonna 2013 kahdeksan prosenttia alhaisempi kuin viisi vuotta aiemmin. Viidessä vuodessa teollisuudesta oli kadonnut 4 400 työpaikkaa. Rakentamisesta, tukkukaupasta sekä kuljetus- ja logistiikka-aloilta kustakin lähti yli 1 000 työpaikkaa. Kaikkiaan ryhmän aloilta katosi 7 200 työpaikkaa tarkastelujaksolla. Kaikkiaan ryhmittymä työllisti 87 200 henkeä vuonna 2013.

Liike-elämän ja hallinnon palvelujen sekä muiden toimistotoimialojen toimialaryhmän⁶ koko-

3) Lakiasiat ja laskentatoimi, liikkeenjohdon konsultointi, pääkonttorien toiminta, arkkitehti- ja insinööripalvelut, tutkimus, mainonta ja muut erikoistuneet liike-elämän palvelut

4) Kustannustoiminta, elokuva- ja tv-toiminta, televiestintä sekä tietotekniikkapalvelut

5) Teollisuus, vesi- ja energiahuolto, rakentaminen, tukkukauppa sekä kuljetus ja varastointi

6) Agentuuritoiminta, majoitus, informaatio ja viestintä, rahoitus- ja vakuutustoiminta, kiinteistöala, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, hallinto- ja tukipalvelut, julkinen hallinto, korkea-asteen koulutus sekä järjestöjen toiminta

procent av alla arbetstillfällen i staden. Som följande placerade sig, med över fem procents andelar, offentlig förvaltning, utbildning, transport och magasinering, byggverksamhet och finansiering.

Förändring i näringsstrukturen 2008–2013

Att näringsstrukturen är så mångsidig i Helsingfors bidrog till att totalantalet arbetstillfällen, som ju år 2009 minskade kraftigt, år 2013 överskred toppnoteringen från 2008. Inom vissa näringsgrenar minskade ju antalet arbetstillfällen kraftigt, men detta uppvägdes av utvecklingen inom de näringsgrenar som växte.

Trots att totalantalet arbetstillfällen år 2013 var bara en procent större än för fem år var den förändring som skett i näringsgrensstrukturen stor. Detta framgår av Figur 4, som visar utvecklingen inom antalet arbetstillfällen inom tre stora näringsgrenar.

År 2013 var det sammanlagda antalet arbetstillfällen inom gruppen förädling och logistik⁵ åtta procent mindre än det varit fem år tidigare. På fem år hade jobben inom industrin minskat med 4 400. En minskning på över 1 000 jobb var hade byggverksamheten, partihandeln och transporten & logistiken genomgått. Sammanlagt minskade dessa näringsgrenars jobb med 7 200 under de fem åren, och år 2013 sysselsatte de sammanlagt 87 200 personer.

Även inom näringsgrensgruppen affärs- och förvaltningstjänster samt övrig kontorsfunktion⁶ minskade totalantalet arbetstillfällen något. Antalet jobb inom offentlig förvaltning minskade med nästan 6 000. Däremot ökade jobben inom juridik, ekonomi, vetenskap eller teknik klart (2 500 arbetstillfällen). Totalantalet arbetstillfällen inom denna näringsgrensgrupp blev 2 100 alias en procent mindre än det varit år 2008. Företagen och organisationerna inom denna grupp sysselsatte 186 900 personer.

Den minskning i arbetstillfällen som skedde i ovan nämnda helheter uppvägdes av tillväxten inom näringsgrensgruppen handel och hushållsservice⁷. Särskilt starkt växte grenen vård, omsorg och socialtjänster, med 5 600 arbetstillfällen. Den tillväxten skedde främst inom privata sektorn. Inom grenen kultur, nöjen och fritid ökade arbetstillfällena med

naistyöpaikkamäärä myös aleni hieman. Julkisen hallinnon työpaikkamäärä kutistui lähes 6 000:lla. Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan työpaikat lisääntyivät vahvasti jaksolla (+2 500 työpaikkaa). Ryhmittymän kokonaistyöpaikkamäärä jäi 2 100:aan eli prosentin alemmaksi verrattuna vuoteen 2008. Ryhmittymän yritykset ja muut yhteisöt työllistivät 186 900 henkeä.

Edellä mainituissa kokonaisuuksissa tapahtunutta työpaikkakatoa korvasi kaupan ja kotitalouksien palveluiden toimialaryhmän⁷ aloilla tapahtunut kasvu. Erityisen vahvassa kasvussa oli terveys- ja sosiaaliala, missä työpaikkamäärä kasvoi 5 600:lla. Kasvu kohdistui erityisesti yksityiseen sektoriin. Taide-, viihde- ja virkistysalat kasvattivat työpaikkamääräänsä 3 400:lla ja ravitsemistoiminnan alan toimijat 3 300:lla. Vähittäiskaupan alalle syntyi 2 400 uutta työpaikkaa. Ryhmittymän kokonaistyöpaikkamäärä lisääntyi 14 300:lla eli 11 prosentilla. Kaikkiaan nämä palvelualat tarjosivat työpaikan 139 400 hengelle.

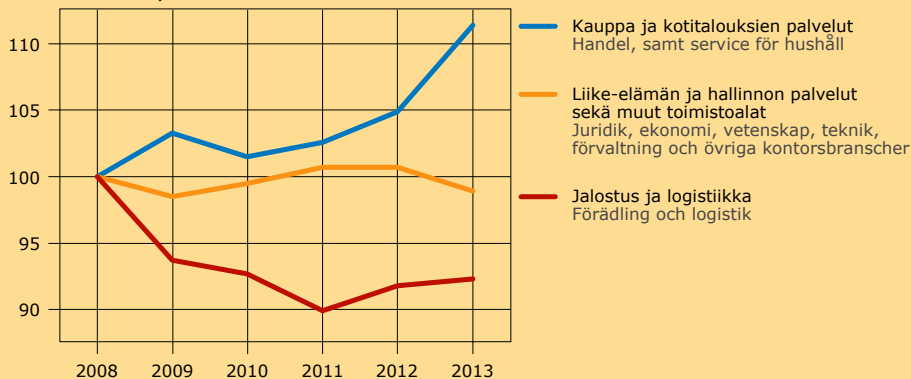
7) Moottoriajoneuvojen kauppa, vähittäiskauppa, ravitsemistoiminta, koulutus (pl. korkea-asteen koulutus), terveys- ja sosiaalipalvelut, tieteet, viihde ja virkistys, tietokoneiden ja kotitaloustavaroiden myynti sekä muut henkilökohtaiset palvelut

3 400, och inom restaurangverksamhet med 3 300. Inom grenen detaljhandel uppstod 2 400 nya arbetstillfällen. Näringsgrensgruppens sammanlagda antal arbetstillfällen ökade med 14 300, alias 11 procent. Allt som allt gav dessa servicenäringar arbete åt 139 400 personer.

Näringsgrensindelningen:

- 1) Trafik, hotell och restaurang, information och kommunikation, finansiering, fastighetssektorn, juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, kultur, nöje och fritid, samt övrig service
- 2) Offentlig förvaltning, utbildning samt vård, omsorg och socialtjänster
- 3) Juridisk o. ekonomisk konsultverksamhet, konsulttjänster till företag, huvudkontorsverksamhet, arkitekt- och teknisk konsultverksamhet, forskning, reklam samt övriga specialtjänster för affärlivet
- 4) Förlagsverksamhet, film- o. TV-programverksamhet, telekommunikation samt IT-tjänster
- 5) Industri, vatten- och energiförsörjning, byggverksamhet, partihandel samt transport och magasinering
- 6) Agenturverksamhet, hotellverksamhet, information och kommunikation, finansierings- och försäkringsverksamhet, fastighetsbranschen, juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, förvaltnings- och stödtjänster, offentlig förvaltning, utbildning på högskolenivå samt föreningsverksamhet
- 7) Handel med motorfordon, detaljhandel, restaurangverksamhet, utbildning (exkl. högskolenivå), vård, omsorg och socialtjänst, vetenskap, kultur, nöje och fritid, dator- resp. hushållsutrustning samt övriga personliga tjänster

Indeksi - Index, 2008=100

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus - Källa: Statistikcentralens arbetskraftsundersökning

KUVIO 4 Työpaikkamäärän kehitys toimialaryhmittäin Helsingissä 2008–2013 (Indeksi, 2008=100)

FIGUR 4 Utveckling i antalet arbetsplatser (jobb) inom vissa näringsgrensgrupper i Helsingfors 2008–2013 (Index, 2008=100)

Helsinkiläisten kollektiivinen mielikuvitus käyttöön

TEKSTI/TEXT: CHARLES LANDRY ■ KUVA/FOTO: DEWBERRY

Ta fram helsingforsbornas kollektiva fantasi

Helsinki on ollut mukana kaupunkien luovaa suorituskkyä ja luovuuden ekologiaa mittaavassa maailmanlaajuisessa vertailututkimuksessa.

Helsinki menestyi hyvin, sillä kahdestakymmenestä vertailuun osallistuneesta kaupungista se sai parhaat arvostamat jättäen taakseen muun muassa Bilbaon, Gentin, Freiburgin, Taipei, Adelaiden, Canberran ja Mannheimin.

Helsingfors har varit med i en global jämförande studie av städers kreativa prestationsförmåga och kreativitetsekologi. Av de tjugo städer som undersöktes fick Helsingfors bästa betyget, och placerade sig före städer som Bilbao, Gent, Freiburg, Taipei, Adelaide, Canberra och Mannheim.

Vertailu perustui kirjoittajan kehittämään *Creative Cities Index* -pisteitykseen (ks. www.charleslandry.com). Kaupunkien arviointi toteutettiin subjektiivisen itsearvioinnin ja ulkopuolisten asiantuntija-arvioiden yhdistelmänä, ja asiantuntija-arvioinnissa hyödynnettiin myös saatavilla olevaa faktatietoa.

Tutkimus osoittaa, että Helsinki painii todellista kokoaan suuremmissa sarjassa, mutta sen ei ole syytä jäädä paistattelemaan hyvän menestyksensä valokeilassa. Helsingillä on haittatekijöitä kuten syrjäinen maantieteellinen sijainti sekä kieli, jolla on vain vähän puhujia. Siksi sen on oltava jatkuvasti keskimääräistä kaupunkia kekseliäämpi, jotta se kykenee säilyttämään saavuttamansa kilpailuaseman.

Luovuutta lähestyttiin useista eri kulmista

Tutkimusta varten suoritettuihin haastatteluihin ja sähköisesti toteutettuun kyselyyn osallistui yhteensä 245 henkilöä. Kyselyssä ja keskusteluissa puureuduttiin siihen, miten hyvin Helsinki vastaajien mielestä pärjää neljällä keskeisellä teema-alueella ja kymmenessä niihin sisältyvässä alateemassa.

Jämförelsen byggde på artikelförfattarens poängsättning *Creative Cities Index* (se www.charleslandry.com). Bedömningen av städerna gjordes som en kombination av subjektiv självbedömning och bedömningar gjorda av utomstående experter med stöd av tillgänglig faktainfo.

Enligt rönen tävlar Helsingfors helt klart i en viktklass ovanför sin egen storlek, men har ändå ingen anledning att sola sig i framgångens rampljus. Helsingfors har vissa naturliga nackdelar, såsom ett avsides geografiskt läge och ett språk som inte talas av många. Därför måste man i Helsingfors vara påhittigare än i städer i genomsnitt för att kunna hålla kvar den konkurrensställning man uppnått.

Kreativitet sågs från många olika perspektiv

Sammanlagt 245 personer deltog i intervjuerna ansikte mot ansikte eller elektroniskt. Enkätfrågorna och diskussionerna handlade om hur bra Helsingfors enligt svararna klarar sig inom fyra centrala teomaområden och tio underteman inom dessa.

TEEMA-ALUEET

Luovuuden tunnistaminen ja vaaliminen

- Avoimuus, luottamus, osallistuminen ja matat kynnykset
- Lahjakkuuden kehittäminen ja oppimisen maaperä

Luovuuden edellytysten järjestäminen

- Poliittiset ja julkishallinnolliset rakenteet
- Strateginen johtaminen, ketteryys ja visio
- Toiminnan ammattimaisuus ja tehokkuus

Luovuuden hyödyntäminen ja käyttöönotto

- Yrittäjähenkisyys, kokeilevuus ja innovointi
- Viestintä, yhteydet, verkostot ja media

Luovuuden ilmaiseminen ja näkyminen

- Omaleimaisuus, monimuotoisuus, elinvoimaisuus ja ilmaisutavat
- Paikan tuntu ja kaupunkiympäristön kehittäminen
- "Hyvä elämä" ja hyvinvointi

TEMAOMRÄDENA

Upptäcka och omhulda kreativitet

- Öppenhet, tillit, deltagande och låga trösklar
- Utveckla begåvning & utbildningsjorden

Möjliggöra och stöda kreativitet

- Politiska och offentliga strukturer
- Strategiskt ledarskap, vighet och vision
- Yrkeskunnande och effektivitet

Utnyttja och tillämpa kreativitet

- Företagaranda, upptäckande och nytänkande
- Kommunikation, kontakter, nätverkande och media

Leva ut och uttrycka kreativitet

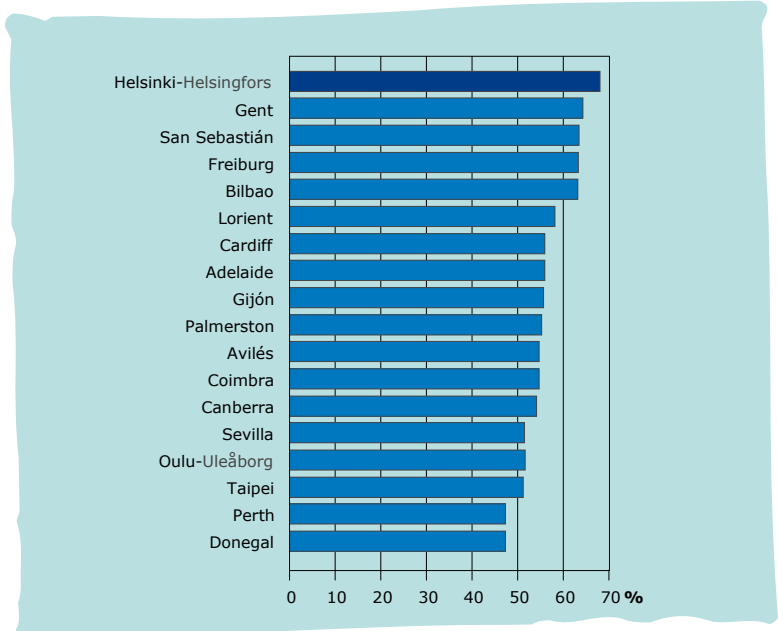
- Särprägel, mångfald, livskraft och uttryckssätt
- Lokalkänsla och utvecklande av stadsmiljön
- "Ett bra liv" och välstånd

KUVIO 1

Creative Cities -indeksin kokonaispisteet vertailukaupungeissa.

FIGUR 1

Totalpoäng för Creative Cities -indexet i olika städer i världen.

Tutkimuksen keskeinen ennako-oletamus oli, että luovuus ja mielikuvitus ovat välttämättömiä edellytyksiä käyttäjälähtöisille innovaatioille ja auttavat kaupunkia kehittymään “tulevaisuudenkestäväksi” ja muutoksiin sopeutuvaksi. Creative Cities -indeksissä kaupunkia tarkastellaan yhtenäisenä kokonaisuutena, johon sisältyvät niin taloudelliset ja teknologiset kuin kulttuuriset ja sosiaalisetkin tekijät. Näiden dynamiikat kietoutuvat yhteen ja joko vahvistavat tai hylkivät toisiaan.

Kysymykset, joihin arvioinnin avulla haettiin vastauksia, antavat itsessään kokonaiskuvan siitä, kuinka laajalla alalla luovuutta voidaan kaupungeissa soveltaa. Selvitettiin esimerkiksi yrityskulttuuria ja niin uuden kuin vanhan talouden sektorien luovuutta, sosiaalista yrittäjyyttä, kaupunkilaisten omaaloitteisuutta ja yhteisöllistä järjestäytymistä sekä julkisen sektorin toimijoiden ongelmanratkaisukykyä ja luovuutta yhteisen hyvän tavoittelussa. Lisäksi tarkasteltiin sektorirajat ylittävää luovuutta ja organisaatioiden välistä yhteistyötä, kekseliäisyyttä kumppanuuksien ja verkostojen rakentamisessa sekä innostavia elinikäisen oppimisen ja ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksia. Arvioitiin myös kaupungin edellytyksiä ratkaista “ilkeitä ongelmia” – esimerkiksi ehkäistä osattoman yhteiskuntaluokan syntymistä – sekä vaikuttaa luovuutta rajoittaviin tekijöihin kuten liiallisen riskinvälttämisen kult-

Etta viktigt utgångsantagande för undersökningen var att kreativitet och fantasi är nödvändiga för användardriven innovation och att de hjälper en stad att bli ”framtidstålig” och förändringsanpassad. I Creative Cities -indexet betraktas staden som en enhetlig helhet som inbegriper såväl ekonomiska och teknologiska som kulturella och sociala faktorer. Dynamikerna inom dessa flätas samman och antingen stärker eller stöter bort varandra.

De frågor som utvärderingen ville få svar på ger i sig en helhetsbild av hur brett man kan tillämpa kreativitet i städer. Den utredde till exempel såväl företagskulturen som kreativitet, socialt företagarskap, eget initiativ och föreningsbildande bland stadsborna inom både nya och gamla ekonomiska sektorer, samt förmågan bland aktörer inom den offentliga sektorn att lösa problem och vara kreativa för det gemensamma bästas skull. Dessutom granskades sektoröverskridande kreativitet och samarbetet olika organisationer emellan, uppfinningsrikedom vid uppbyggande av partnerskap och nätverk, samt inspirerande möjligheter till livslångt lärande och yrkesmässig förkovran. Likaså bedömdes stadens förutsättningar att lösa riktigt svåra problem – till exempel förebygga uppkomsten av en underklass, dvs. en vanlottad samhällsklass – samt inverka på kreativitetshämmande faktorer såsom överdrivet undvikande av risker. En fysisk stadsmiljö som

tuuriin. Merkitystä katsottiin olevan myös fyysisellä kaupunkiympäristöllä, joka tukee hyvinvointia, elämänlaatua ja vahvaa kaupunkikulttuuria.

Helsingin saama pistemäärä tässä kokonaisuudessa, 68 %, on oikein hyvä, jopa erinomainen. Helsingin sijainti ja muut tekijät merkitsevät kuitenkin sitä, ettei kaupungilla ole varaa levätä laakereillaan. Gent sai seuraavaksi korkeimmat pisteet (64 %), jäljessään San Sebastian (63 %), Freiburg (63 %) ja Bilbao (63 %). Selvästi alemmille pisteluvuille jäivät Adelaide (56 %), Oulu (51 %) ja Taipei (51 %).

Vertailussa mukana olleet kaupungit olivat keskenään hyvin erilaisia, joten pyrimme suhteuttamaan kaupunkien suorituskykyä siihen, mitä kunkin tyyppin kaupungilta voi yleisesti odottaa. Toisin sanoen kaupunkien koko, sijainti ja kansallinen rooli otettiin pisteytyksissä huomioon. Esimerkiksi pääkaupungeilla on tiettyjä sisäsyntyisiä etuja: niihin kasautuvat poliittinen ja taloudellinen valta sekä kulttuurinen merkittävyys. Tällaisia voimavaroja ei muilla kaupungeilla ole samassa määrin. Oletamme, että pääkaupungeissa on muun muassa enemmän kansallisesti merkittäviä kulttuurilaitoksia tai yritysten pääkonttoreita. Jos jokin ns. kakkoskaupunki pärjää tällaisilla mittareilla hyvin, se kamppailee kokoaan suuremmassa sarjassa. Tätä juuri pyrimme mittaamaan, kun tuomme mukaan vertailutietoa muista kaupungeista.

Helsinki on avoin mutta holhoava

Arviomme mukaan Helsingin poliittisessa ja julkishallinnollisessa viitekehyksessä ei ole sinänsä mitään vikaa. Se on luotettava, läpinäkyvä ja uskottava. Ongelma on enemmänkin siinä, miten hallinto toimii. Hallinnon toimintatapa Helsingissä ja Suomessa on perinteisesti ollut jokseenkin huolehtiva ja holhoava. Helsingin toimintakulttuuri on kuitenkin enemmän avoin kuin suljettu. Avoimuus näkyy yhteiskunnallisissa asenteissa, ja se on teknologiasuuntautunutta suhteessa taiteisiin ja "elää ja anna elää" -asenteeseen. Suljettuja piirteitä helsinkiläisessä toimintatavassa edustaa vahva luottamus sääntöihin ja säätelyyn.

Ammattimaisuus ja osaaminen ovat hyvissä kantoissa, mutta toiminnan tehokkuudessa saattaa olla

stöder välfärd, livskvalitet och stark urban kultur tillskrevs också sin beskärda betydelse.

Det poängtal Helsingfors samlade, dvs. 68 procent, är riktigt bra, rentav utmärkt. Men Helsingfors läge och övriga faktorer medför ändå att staden inte har råd att vila på sina lagrar. Följande i rangordning kom Gent med 64 procent, följd av San Sebastian (63 %), Freiburg (63 %) och Bilbao (63 %). Klart lägre poäng fick Adelaide (56 %), Uleåborg (51 %) och Taipei (51 %).

De städer som var med i jämförelsen var mycket olika sinsemellan, så vi försökte se deras prestationsförmåga i förhållande till vad man överlag kan vänta sig av städer av dessa olika typer. Med andra ord beaktade vi städernas storlek, läge och nationella roll i poängsättningen. Huvudstäder har ju vissa inboende fördelar: där anhopas dels politisk och ekonomisk makt, dels kulturell betydelsefullhet. Övriga städer har inte i motsvarande grad denna typ av resurser. Vi antar bland annat att huvudstäder har en större mängd nationellt betydande kulturinrättningar och företagshuvudkontor. Om någon sekundär stad klarar sig bra med denna måttstock tävlar den i en serie ovanför sin egen storlek. Det är detta vi vill kunna mäta genom att ta med jämförande uppgifter om andra städer.

Helsingfors: öppen men med förmyndarattityd

I och för sig är det inget fel på Helsingfors politiska och förvaltningsmässiga referensramar. De är pålitliga, transparenta och trovärdiga. Problemet är snarare hur förvaltningen fungerar. I Helsingfors och Finland har förvaltningen av hävd varit ansvarstagande, för att inte säga förmyndaraktig. Ändå är arbetskulturen i Helsingfors mera öppen än sluten. Öppenheten märks på de samhälleliga attityderna, och den är teknologiorienterad i förhållande till konsten och till liberalt tänkande à la "lev och låt leva". Slutlighet i helsingforsiska arbetssätt handlar mest om en stark tillit till regler och reglering.

Yrkeskunnigheten och kunnandet är det inget fel på, men verksamhetens effektivitet kunde tänkas vara bättre. En del av de intervjuade var inte säkra på att "rätt sak" alltid blir gjord. Man har kanske i Hel-

parantamisen varaa. Osa haastateltavista epäili, tehdäänkö aina "oikeita asioita". Helsingissä ei ole välttämättä vielä täysin ymmärretty, millaisia vahvuuksia ovat täällä yleisesti vallitseva luottamus julkisiin tahoihin ja niiden läpinäkyvyys, ja mitä mahdollisuuksia ne avaavat. Tätä olemme kutsuneet "menetettyjen tilaisuuksien" näkökulmaksi.

Huomiomme kiinnittyy niihin ominaisuuksiin ja asenteisiin, jotka ovat mahdollistaneet Helsingin ihailtavan menestyksen tähän mennessä. Kuitenkin juuri nämä samat ominaisuudet voivat haitata kaupungin menestystä tulevaisuudessa, jolloin joustavuudella olisi entistä enemmän käyttöä.

Helsinki on hyvä ratkomaan monimutkaisia mutta selkeitä tehtäviä, kuten vaikkapa energiajärjestelmän rakentaminen. Heikommin siltä sujuu moniulotteisiin, epätarkkoihin haasteisiin vastaaminen. Tällainen on muun muassa kysymys siitä, miten pitää yllä elävää kaupunkikulttuuria. Paremmin Helsingiltä onnistuu palvelutarpeiden ennakointi ja niihin vastaaminen.

Vanhan ja uuden suunnittelu- ja toimintatavan välille on syntymässä jännite. Kehityksessä oleva innovaatiomaisema on erilainen kuin aikaisemmin, jolloin lopputuloksia oli helpompi ennakoita. Koska elämme epävarmoja aikoja, on entistä tärkeämpää tarttua orastaviin innovaatioihin, tehdä nopeita koeversioita avoimilla järjestelmillä, suosia iteratiivista kehittämistä ja antaa tilaa myös epäonnistumisille.

Uusi sukupolvi muuttaa toimintakulttuuria

Kaupungissa on meneillään huomattava toimintakulttuurin muutos, joka liittyy osittain siihen, että uusi sukupolvi on alkanut nousta avainpaikoille. Pitkä taival on toisaalta vielä taitettavana. Haastateluissa todettiin julkisella hallinnolla olevan paljon valtaa, ja siksi innovaatiojärjestelmän kehittymisen edellytyksenä on, että myös hallinto kehittyy. Uusi lähestymistapa kaupungin kehittämiseen onkin haastamassa vanhan. Se pyrkii sääntöjen ja säätelyn sijaan tarjoamaan edellytyksiä kaupunkilaisten ja eri toimijoiden osallistumiselle kaupunkikehitykseen.

singfors inte tillfyllest insett styrkan med det förtroende för det offentliga och den insyn som här råder, och vilka möjligheter detta ger. Det här har vi kallat "de missade tillfällenas" aspekt.

Vår uppmärksamhet riktas osökt på de egenskaper och attityder som så här långt har gjort det möjligt för Helsingfors att nå dessa fina framgångar. Just dessa kan nämligen bli till skada för stadens framgång i framtiden, då det skulle behövas mera flexibilitet.

Helsingfors är bra på att lösa invecklade uppgifter, till exempel byggandet av ett energisystem. Mindre framgångsrik är man med att svara på mångdimensionella otydliga utmaningar. En sådan är till exempel hur man ska hålla liv i en levande stadskultur. Det som Helsingfors är bättre på är att förutse servicebehov och att svara på dem.

Det håller på att uppstå en spänning mellan gammal och ny planerings- och verksamhetspraxis. Det innovationslandskap som håller på att växa fram är annorlunda än tidigare – då var det lättare att förutse slutresultaten. Eftersom vi lever i osäkra tider är det desto viktigare att gripa tag i framspirande innovationer, göra snabba provversioner med öppna system, främja iterativt utvecklande och ge rum även för misslyckanden.

En ny generation ändrar på arbetskulturen

En betydande förändring i arbetskulturen håller på att ske i staden, delvis i och med att en ny generation håller på att komma upp på nyckelposter. Men samtidigt är vägen lång. Vid intervjuerna konstaterades att den offentliga förvaltningen hade mycket makt, och därför är en förutsättning för utvecklandet av innovationssystemet att även förvaltningen utvecklas. Ett nytt synsätt på hur staden skall utvecklas utmanar faktiskt redan det gamla. I stället för regler och reglering vill det skapa förutsättningar för stadsbor och olika aktörer att vara med och utveckla staden.

Tänkesättet borde vara att i stället för att bygga institutioner och infrastruktur satsa på mekanismer som underlättar samarbete och som fungerar som förmedlare. Dylika är ofta osynliga. I Helsingfors finns det fungerande och teknologiskt progressiva

Ajattelussa olisi siirryttävä instituutioiden ja infrastruktuurin rakentamisesta siihen, että panostettaisiin yhteistyötä helpottaviin ja välittäjiin toimiviin mekanismeihin. Tällaiset ovat usein näkymättömiä. Helsingissä on toimivat ja teknologisesti edistyneet tietoliikenneyhteydet ja viestintäkanavat. Silti vaikuttaa, että verkostojen rakentamistaidot eivät ole yhtä huippuluokkaa, ja mahdollisuuksia saattaa jäädä tämän takia hyödyntämättä.

Hallinnon rajat ylittävässä yhteistyössä on siinä parantamisen varaa, mutta tähänastiset kokemukset ovat olleet positiivisia ja hyödyt ovat nähtävissä. Eräs esimerkki on nuorisotoimessa ja muillakin aloilla toteutetut osallistavan budjetoinnin kokeilut. Helsingin hallintokulttuuria voi kuitenkin luonnehtia enemmän herrasmiesmäisen kollegiaaliseksi kuin aidosti yhteistyösuuntautuneeksi eli kollaboratiiviseksi. Asenteet muuttuvat hitaasti, ja uuden yhteistyöhön perustuvan työskentelytavan läpi saamiseen vaaditaan vielä töitä. Helsingin asenteen ja toimintakulttuurin tulisi olla jatkossa strategisesti vakaa mutta taktisesti joustava, ja sen pitää pohjautua jo olemassa olevaan vahvaan oikeuden ja tasa-arvon tuntoon.

On tärkeää, että kaupunki on tullut rennommaksi, ja tässä tärkeää työntöapua on saatu kaupunkiaktiviteilta ja sosiaalisen median verkostoista. Ravintolapäivä on tyypillisin esimerkki, ja sillä on ollut kauaskantoisia vaikutuksia. Kaupungille on pitemmällä tähtäimellä eduksi, jos se antaa yhteisötoimijoille tilaa ilmaista visioitaan.

Helsingin on vaikea löytää esikuvia

Yksi haaste Helsingille on viime vuosina ollut jonkinlainen esikuvien puute. Vielä 25 vuotta sitten Helsinki seurasi muiden kaupunkien parhaita käytäntöjä. Vähitellen siitä kehittyi itse yksi eturivin kaupungeista, ja se on nyt ikään kuin omillaan, kaupunkina, jolla on hyvin harvoja – jos lainkaan – roolimalleja, joista ottaa oppia. Sen on luotava oma väylänsä, ja tähän sisältyy riskejä.

Helsinki on selvinnyt suhteellisen hyvin viime vuosien kriisistä ja Nokian merkityksen vähenemisestä johtuneesta järkytyksestä. Nokia on kuitenkin

telekomkanaler, men ändå verkar det som om förmågan att bygga nätverk inte är av samma toppklass, och därför kan det tänkas att en del potentiella möjligheter blir outnyttjade.

Det finns alltså mån att förbättra samarbetet över förvaltningsgränserna, och hittills har erfarenheterna varit positiva och fördelarna redan synliga. Ett exempel är de försök med öppen budgetering som gjorts inom ungdomsväsendet och andra sektorer. Ändå kan den helsingforsiska förvaltningskulturen kanske snarare beskrivas som gentlemannamässigt kollegial än genuint samarbetsinriktad alias kollaborativ. Attityder förändras långsamt, och för att driva igenom ett nytt samarbetsbaserat arbetssätt krävs det ännu en del ansträngningar. Framöver borde attityden och praxisen i Helsingfors vara strategiskt stabil men taktiskt flexibel, och de skall bygga på den starka känsla för rättvisa och jämlikhet som redan finns.

Att staden blivit mera avslappnad är viktigt, och härvidlag har man fått värdefull hjälp av stadsaktivister och av nätverk i den sociala median. Restaurangdagen är det mest typiska exemplet, och den har fått vittgående verkningar. På lång sikt är det till fördel för staden om den ger den inofficiella sektorn möjlighet att uttrycka sina visioner.

Svårt för Helsingfors att hitta förebilder

En utmaning för Helsingfors de senaste åren har varit ett slags brist på förebilder. Ännu för 25 år sedan tog Helsingfors åt sig god praxis från övriga städer. Småningom blev staden själv en förgrundsstad och därmed självständigare – en stad med mycket få (eller inga) rollmodeller att lära sig av. Helsingfors måste bana sin egen väg, och det innebär risker.

Helsingfors har klarat sig förhållandevis bra genom kriserna de senaste åren och den omskakning som Nokias minskande betydelse inneburit. Men Nokia har varit både ett lärosäte och en sprängbräda för många ICT-proffs, och dessa har grundat nya framgångsrika företag. Det har även gagnat den ofentliga sektorn. På kort tid har det i huvudstadsregionen uppstått en livlig start-up-kultur. Medan folk här tidigare gärna sökte arbete vid större koncerner

kin ollut sekä opinahjo että ponnauduslauta monille ICT-alan osaajille, jotka ovat perustaneet uusia menestyviä yrityksiä. Se on hyödyttänyt myös julkaista sektoria. Pääkaupunkiseudulle on syntynyt varsin nopeassa tahdissa vilkas start up -kulttuuri. Siinä missä tšekäläiset ennen hakeutuivat tyypillisesti isompaan konserniin töihin, nyt on sosiaalisesti hyväksyttävää – jopa muodikasta – perustaa itsenäisen yritys.

Tämä kulttuurin muutos on merkittävä, koska se sisältää myös ajatuksen, että epäonnistuminen on hyväksyttävää. Olisi hyvä laventaa nykyisen innovaatiokulttuurin näköaloja niin, että osattaisiin nähdä pelkän teknologian ohella tieteen, taiteen ja tekniikan yhdistävä akseli. Tässä Helsinki on menettänyt hyviä mahdollisuuksia. Sillä olisi ollut 10–15 vuotta sitten globaali etulyöntiasema tätä akselia hyödyntävän ison kulttuurilaitoksen perustamiseen, sellaisen kuin Ars Electronica Itävallan Linzissä tai ZKM Saksan Karlsruhessa. Helsinki panosti kuitenkin perinteisempiin kulttuuritoimintoihin.

Myös koulutusjärjestelmää on syytä miettiä tulevaisuudessa uudelleen, sillä vastaajien mielestä se on Helsingissä korkealuokkainen mutta ei innovatiivinen. Tämä voi estää kaupunkia vastamasta tehokkaasti tulevaisuuden haasteisiin. Uudet lahjakkuuden kehittämistavat edellyttävät opetussuunnitelmien ja oppimisympäristöjen uudelleenajattelua. WDC 2012 -designvuosi toimi hyödyllisenä työntöapuna, sillä se vauhditti yhteiskehittämisen ja -suunnittelun juurtumista työtapoihin. Designvuoden perimää edustava kaupunkimuotoiluhanke on merkittävä avaus.

Monimuotoisuus kuuluu tulevaisuuden kaupunkiin

Helsinki voi kasvattaa merkitystään maailman kaupunkien joukossa vain monimuotoisena kaupunkina ja siksi monikulttuurisuutta on hyödynnettävä nykyistä paremmin. Arvokas pääoma on suomalainen luottamukseen perustuva toimintatapa, jonka taustalla on alun perin varsin homogeeninen yhteiskunta. Tämä malli on nyt luotava uudelleen, jotta se soveltuu myös monimuotoistuvaan yhteiskuntaan.

är det idag socialt rumsrent – rentav trendigt – att starta eget företag.

Denna kulturförändring är betydande, eftersom den också innehåller tanken att man får misslyckas. Det vore bra att bredda perspektivet för den nuvarande innovationskulturen så, att man förutom bara teknologin även såg den axel som förenar vetenskap, konst och teknologi. I det avseendet har Helsingfors missat goda chanser. För 10–15 år sedan hade man en global ledarställning för att grunda en stor kulturinrättning kring denna axel, något i stil med Ars Electronica i Linz i Österrike eller ZKM i Karlsruhe i Tyskland. Helsingfors satsade i stället på mera konventionella kulturfunktioner.

Också för utbildningssystemets del är det skäl att tänka om i framtiden, eftersom systemet enligt svaren är högklassigt i Helsingfors, men föga innovativt. Detta kan hindra staden från att framgångsrikt svara på framtidens utmaningar. För att finna nya sätt att utveckla begåvning behövs nytänkande beträffande läroplaner och inlärningsmiljöer. Temaåret WDC 2012 gav värdefull draghjälp i och med att det hjälpte ett nytt gemensamt utvecklande och planerande att slå rot i arbetssätten. Det nya projektet kring urban formgivning – ett arv från designåret – är en betydande öppning.

Mångfald hör till saken i framtidens stad

Endast som en pluralistisk stad kan Helsingfors öka sin betydelse bland världens städer, och därför gäller det att ta ut nytta av den kulturella mångfalden. Ett viktigt kapital är det finländska förtroendebaserade arbetsskicket, som i tiden uppstod i ett mycket homogent samhälle. Denna modell måste omskapas för att kunna anpassas även till ett allt mera pluralistiskt samhälle.

I vår jämförande studie får Helsingfors gott betyg för ämnen som har med livskvalitet och välfärd att göra – precis som många gånger förr vid stadsrankningar. Ändå finns det tänkbara hot i framtiden, såsom den växande klyftan mellan rika och fattiga, samt att boendet blir allt dyrare i innerstaden. Den fysiska stadsstrukturen i Helsingfors drar samtidigt nytta av att tänkandet övergått från ett traditionellt byggande

HELSINGIN KAUPUNGIN AINEISTOPANKKI

Helsinki saa tässä vertailututkimuksessa hyvät arvostamat elämänlaatuun ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä, kuten se on toistuvasti muissakin ranking-arvioinneissa saanut. Edessä on silti myös uhkaavia kehityskulkuja, kuten levenevä kuilu rikkaiden ja köyhien välillä sekä asumisen kallistuminen kantakaupungissa. Helsingin fyysinen kaupunkirakenne hyötyy samaan aikaan siitä, että ajattelutapa on muuttunut perinteisestä kaupunkiympäristön rakentamisesta kohti ”paikan rakentamista”. Siinä on kyse hallinnon rajat ylittävästä toiminnasta, jossa eri tahot toteuttavat projekteja yhteisvoimin. Helsingissä ollaan näin ollen tietoisia jatkuvasta tarpeesta parantaa julkista tilaa ja sen suunnittelua, mikä on positiivinen merkki.

Lopuksi todettakoon, että vallalla oleva käsitys Helsingistä on sekoitus todellisuutta, hypeä ja stereotyyppiä. Se, että Helsinkiä kehutaan esimerkiksi

av stadsmiljö till ett ”byggande av ställen”. Det handlar om en verksamhet som överskrider förvaltningsgränser, där olika instanser genomför projekt med förenade krafter. Sålunda är man i Helsingfors medveten om det ständiga behovet att förbättra det offentliga rummet och hur det planeras, vilket är ett gott tecken.

Till sist kan vi konstatera att den förhärskande uppfattningen om Helsingfors är en blandning av verklighet, hype och stereotyper. Att Helsingfors till exempel får beröm i internationell media kan vara till fördel, men möjligen också till nackdel. Positivt är att hype bidrar till den globala kännedomen om Helsingfors och ger staden tillfällen att marknadsföra sig själv. Det har finländarna inte brukat vara särskilt bra på. Negativt är att allt det översvallande berömmet kan leda till en känsla av självtillräcklighet, och det har Helsingfors inte råd med.

kansainvälisessä mediassa, on sekä myönteistä että mahdollisesti haitallistakin. Myönteistä on se, että hype auttaa lisäämään maailmanlaajuisia tietoisuutta Helsingistä ja antaa kaupungille tilaisuuksia itsensä markkinoimiseen. Tässä suomalaiset eivät ole perinteisesti olleet kovin hyviä. Negatiivista taas on se, että ylenpalttinen kehu voi johtaa itseriittoisuuden tunteeseen, johon taas Helsingillä ei ole varaa.

Mitä Helsingin olisi tehtävä?

OLEMASSA OLEVIEN MAHDOLLISUUKSIEN PAREMPI HYÖDYNTÄMINEN: Jotta Helsingissä käsitettäisiin edessä olevat moniulotteiset ongelmakokonaisuudet, kaupungin pitäisi luoda itselleen ”kollektiiviset aivot” eli strateginen foorumi, jossa tuodaan pöytään sekä julkisen että yksityisen sektorin edut. On ajateltava kokonaisvaltaisesti ja lateraalisesti koko kaupunkiseudun laajuudella. Lisäksi on rakennettava yhteyksiä toisaalta vakiintuneiden yritysten ja uusien luovien alojen suuntaan, toisaalta luovien yksilöiden välillä niin liike-elämässä, kansalaisyhteiskunnassa, kulttuurielämässä, yliopistoissa ja kaupunginhallinnossa. Näin Helsinki voi kehittää nykyistä kollegiaalisen ystävällistä asennettaan aidosti yhteistyöhakuiseseen suuntaan.

KAUPUNKILAISTEN LUOVUUS JA HALLINTOKULTTUURIN UUDISTAMINEN: Helsingin on tärkeää analysoida tarkkaan, millainen voisi olla 2000-luvun ”luova byrokratia” ja millaisia sääntöjä ja kannustimia siihen sisältyisi. Kansalaisten luovuutta ruokkiva hallintokoneisto olisi Helsingille uusi kilpailuvaltti ja perustuisi kaupungin omaan arvomaailmaan.

KAUPUNGIN TUNNETTUUDEN JA VERKOTTUNEISUUDEN LISÄÄMINEN: Helsingin kannattaa miettiä, millä rajatuilla erikoisaloilla se haluaa olla maailman tärkein kaupunki. Tämä tuo Helsinkiä globaalissa kaupunkien välisessä kilpailussa kohti keskustaa, auttaa sitä saamaan vahvuuksistaan enemmän irti ja löytämään kaikupohjaa ajatuksilleen muualta. 🌱

CHARLES LANDRY on kaupunkitutkija ja -konsultti, jonka erikoisalaa on luovuuden hyödyntäminen kaupunkien kehittämisessä.

Vad borde Helsingfors göra?

TA BÄTTRE VARA PÅ DE MÖJLIGHETER SOM REDAN FINNS: För att man i Helsingfors måtte begripa de mångdimensionella problemhelheter som ligger i framtiden borde staden skapa sig en ”kollektiv hjärna”, dvs. ett strategiforum där man lägger fram både den offentliga och den privata sektorns behov. Det gäller att tänka lateralt och på helheten i hela huvudstadsregionens skala. Dessutom gäller det att bygga kontakter dels till etablerade företag och nya kreativa branscher, dels mellan kreativa individer både inom affärlivet, medborgarsamhället, kulturlivet, universiteten och stadsförvaltningen. På det viset kan Helsingfors utveckla sin nuvarande kollegialt vänliga attityd i en genuint samarbetsorienterad riktning.

KREATIVITET BLAND INVÅNARNA OCH FÖRNYAD STADSKULTUR: Det är viktigt att Helsingfors noga analyserar hurdan en ”kreativ byråkrati” kunde vara på 2000-talet och hurdana regler och sporrar den skulle inbegripa. En förvaltningsapparat som foster kreativitet bland invånarna kunde vara en ny konkurrensfördel för Helsingfors – som skulle byggas på stadens egen värderingsvärld.

ÖKA STADENS RENOMMÉ OCH NÄTVERKSKONTAKTER: Det lönar sig i Helsingfors att begrunda vilka avgränsade specialområden man vill vara världens viktigaste stad på. Detta skulle föra Helsingfors närmare kärnan i den globala konkurrensen städer emellan och hjälpa staden att få ut mera av sina starka sidor och få genklang för sina tankar på annat håll. 🌱

Lähteet / Källor:

Landry, C. (2014, ilmestyy). Harnessing the collective imagination of Helsinki. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

CHARLES LANDRY är stadsforskare och -konsult med specialisering på att mobilisera kreativitet för att utveckla städer.

Onko metropolitarinaa? **Alueen toimijoiden strategiat ja metropolibrändi**

LAURI TUOMI & PEKKA LAHTI

Finns det en metropolnarrativ? **Metropol- varumärke och lokala aktörers strategier**

Artikkeli käsittelee Helsingin metropolialueen organisaatioiden ja yritysten julkaistuja strategioita ja niiden narratiiveista esiin nousevia yhteyksiä metropolialueeseen ja kaupunkeihin. Tavoitteena on selvittää millaista metropolitarinaa toimijoiden strategiat yhdessä muodostavat, ja millaisia rooleja tai identiteettejä strategioiden sisällöllisen analyysin pohjalta voidaan muodostaa.

Vår artikel handlar om strategier publicerade av organisationer och företag i Helsingfors metropolområde och om samband till metropolområdet och städerna som kommer till uttryck i deras narrativer. Syftet är att klarlägga vilket slags berättelse om metropolen som aktörernas strategier gemensamt bildar, och hurdana roller eller identiteter man på grundval av analysen av strategiernas innehåll kan forma.

Tausta ja tavoite

Metropolibrändiä ei omista yksikään yksittäinen toimija, vaan se muodostuu alueen toimijoiden toiminnan kautta. Tällöin voidaan sanoa, että brändi ei vahvistu, ellei sitä ole huomioitu toimijoiden strategioissa. Tämä artikkeli perustuu tutkimukseen, jonka tavoitteena on analysoida alueen keskeisten toi-

Bakgrund och målsättning

Metropolvarumärket ägs inte av någon enskild aktör, utan det uppstår genom de lokala aktörernas verksamhet. Därmed kan vi säga att varumärket inte växer till sig om det inte beaktats i aktörernas strategier. Denna artikel bygger på en undersökning med syftet att analysera strategier bland centrala aktö-

JUSSI HELLSTEN

mijoiden strategioita ja arvioida metropolialueen ja -brändin ilmentyminen näissä strategioissa. Strategia voidaan nähdä tarinana tulevaisuudesta: tarinalla on tarinan toimijat, juoni käänneineen ja loppu. Metropolialueen tarina on alueen toimijoiden strategioiden kautta syntyvä yhteinen tarina – eräänlainen makrotarina, joka rakentuu monista osatarinoista. Tavoitteena on tutkia, löytyykö metropolitarinaa.

Tutkimuksen osatavoitteina on analysoida:

- 1 Miten metropolialue ilmenee alueen keskeisten toimijoiden strategioissa?
- 2 Millainen merkitys metropolialueella on alueen keskeisten toimijoiden strategioissa?
- 3 Millaisia toimijaidentiteettejä on tunnistettavissa metropolialueen toimijoiden strategioista, suhteessa metropolialueeseen?

Tutkimustehtävä rajataan Helsingin metropolialueen keskeisten kaupunkien, korkeakoulujen ja yritysten strategioiden analysointiin. Lisäksi analysoidaan alueen keskeiset kehitysyhtiöiden strategiat. Tavoitteena on myös tarkastella Helsinki World Design Capital 2012 -teemavuoden vaikutusta metropolitarinan kehittämiseen.

Tutkimus on tehty osana Haaga-Helia ammatikorkeakoulun ja Aalto-yliopiston yhteistyössä toteuttamaa Metropolibrändi-hanketta, joka on mukana Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka -yhteistyöohjelmassa.

Käytännölläinen näkökulma strategiatyöhön

Strategian suunnittelussa ja toteuttamisessa tärkeä merkitys on strategiatyöhön osallistuvilla henkilöillä. Käytännölläinen näkökulma strategiatyöhön on 2000-luvulla nostanut esiin strategiatoimijoiden merkityksen strategiatyössä (Whittington 2006, Rasche ja Chia 2009, Jarzabkowski 2009). Siten näkökulmaa on laajennettu ylimmästä johdosta laajaan joukkoon toimijoita: strategiatoimijoita ovat kaikki, joilla on vaikutusta strategiaan ja sen toteutukseen

rer i metropolområden och bedöma hur metropolområdet och dess varumärket tar sig uttryck i strategierna. En strategi kan ses som en berättelse om framtiden: berättelsen innehåller aktörer, intrig och avslutning. Berättelsen om metropolområdet är en helhet som uppstår ur aktörernas olika strategier – ett slags makroberättelse uppbyggd av många delberättelser. Målet är att ta reda på om det finns en metropolberättelse, en metropolnarrativ.

Ett delmål för undersökningen är att analysera:

- 1 Hur metropolområdet uttrycks i centrala aktörers strategier
- 2 Vilken betydelse metropolområdet ges i de centrala aktörernas strategier
- 3 Vilka slags aktörsidentiteter man kan identifiera i metropolområdets aktörers strategier, i förhållande till metropolområdet.

Forskningsuppdraget avgränsas till att analysera strategierna bland Helsingfors metropolområdes centrala städer, högskolor och företag. Dessutom analyseras strategierna hos centrala utvecklingsbolag i området. Tanken är också att analysera i vilken mån temaåret Helsinki World Design Capital 2012 inverkar på framväxten av en metropolberättelse.

Undersökningen har gjorts som ett led i yrkeshögskolan Haaga-Helias och Aalto-universitetets samprojekt för ett metropolvarumärke, inom ett samarbetsprogram för stadsforskning och metropolpolitik.

Praktiskt orienterat perspektiv på strategiarbetet

En viktig roll vid planerandet och genomförandet av strategin intar de personer som deltar i strategiarbetet. Ett praktiskt orienterat perspektiv på strategiarbetet har under 2000-talet lyft fram strategiaktörernas betydelse inom strategiarbetet (Whittington 2006, Rasche och Chia 2009, Jarzabkowski 2009). Sålunda har perspektivet utvidgats från översta ledningen till en bred skara aktörer: strategiaktörer är alla de som inverkar på strategin och dess genom-

(Jarzabkowski 2004). Strategia ei ole vain jotakin, mitä organisaatiolla on, vaan strategia on jotakin, mitä ihmiset tekevät (Whittington 2006). Tutkimussuuntauksen näkökulmasta strategiaprosessi, valmistettu strategia ja strategiaan liittyvät toimijat ovat tarkastelukohteita analysoitaessa strategian näkymistä käytännön toimintana.

Käytäntölähtöinen näkökulma tarkastelee strategiaa kolmen keskeisen käsitteen kautta: toimijat (esim. johto, strategiayöhön osallistuvat jne.), toimijoiden vakiintuneet käytännöt (esimerkiksi vakiintuneet toimintatavat tehdä strategiaa) ja tilannekohtaiset käytännöt (esimerkiksi toimiminen tietyssä tilanteessa strategian toteuttamiseksi arjen työssä) (ks. Whittington 2006). Nämä toiminnan elementit (toimijat, toimijoiden käytännöt, organisatoriset käytännöt) liittyvät keskeisesti toisiinsa (Kuvio 1). Vakiintuneet käytännöt voidaan nähdä monitasoisina. Ne voivat olla organisaation vakiintuneita rutiineja ja kulttuuriin liittyviä tapoja tehdä strategiaa. Tilannekohtaiset käytännöt ovat toimijoiden arjen todellista toimintaa, jolla strategiaa luodaan ja tehdään. Nämä tilannekohtaiset käytännöt saavat vaikutteita vakiintuneista käytännöistä ja organisaation ulkopuolisesta toimintaympäristöstä (esimerkiksi toimialan käytännöt, yleiset normit ”hyvästä” strategiasta tai ”ismit”, jotka ohjaavat strategiayötä). Yrityksissä ja organisaatioissa tehtävä strategiatoiminta linkittyy tutkimussuuntauksen mukaan laajemmin yhteiskuntaan ja toimintaympäristöön – usein myös huomaamatta ja tiedostamatta ulkopuolisen ympäristön vaikutusta.

Käytäntölähtöinen näkökulma strategiatutkimuksessa korostaa toiminnan merkitystä, ja siten tutkimussuuntauksella on kytkentä toiminnan tutkimukseen (activity theory). Toiminnan teorian mukaan toiminta on tavoitesuuntautunutta, käytännön tuloksia tavoittelevaa sekä yhteisesti, vuorovaikutuksessa jaettua toimintaa (ks. Kozulin 1999, Leontiev 1978, Jarzabkowski 2010). Toiminta on yhteisöllistä, ihmisten sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rakentuvaa, ja lisäksi se on linkittynyt toimijoiden menneisyyteen ja kulttuuriseen taustaan.

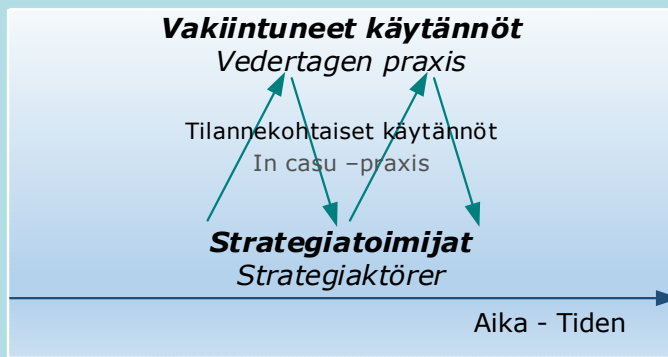
förande (Jarzabkowski 2004). Strategin är inte bara något som en organisation har, utan något som folk gör (Whittington 2006). Ur forskningsinriktningens perspektiv är strategiprocesen, den beredda strategin och de aktörer som ingår i strategin objekt för en analys av hur strategin syns i form av praktisk verksamhet.

Denna verklighetsnära approach analyserar strategin via tre centrala begrepp: aktörer (t.ex. ledningen, de som deltar i strategiarbetet etc.), aktörernas vedertagna praxis (t.ex. vedertagna sätt att följa en strategi) och in casu-praxis (t.ex. att i vissa situationer verka för att driva igenom strategin i vardagsarbetet) (se Whittington 2006). Dessa verksamhets-element (aktörer, aktörernas praxis, organisatorisk praxis) är centralt anknutna till varandra (Figur 1). De vedertagna praxisarna kan anses ske på många nivåer. De kan vara inkörda rutiner och kulturelaterade sätt att följa en strategi. In casu-praxisarna är det som aktörerna gör till vardags för att skapa och följa strategin. Dessa in casu-lösningar tar intryck av de inkörda praxisarna och av miljön utanför organisationen (t.ex. praxisar inom näringsgrenen, allmänna normer för en ”god” strategi, eller de ”-ismer” som styr strategiarbetet). Den strategiverksamhet som utförs i företag och organisationer hänför sig enligt denna approach till samhället och omgivningen i bredare bemärkelse – ofta utan att man märker och är medveten om omgivningens inverkan.

En praktiskt orienterad, verklighetsnära approach inom strategiforskningen betonar verksamhetens betydelse, och därmed har den en koppling till verksamhetsforskningen (activity theory). Enligt sistnämnda är verksamheten något målinriktat som eftersträvar praktiska resultat och som sker genom gemenskap och växelverkan (Se Kozulin 1999, Leontiev 1978, Jarzabkowski 2010). Verksamheten sker alltså i en gemenskap och bygger på social växelverkan, och dessutom är den kopplad till aktörernas förflutna och kulturella bakgrund.

Narrativer beskriver och skapar verksamhet

En s.k. narrativ forskningstradition erbjuder ett intressant perspektiv på praktiskt orienterad strate-

KUVIO 1 Strategia käytäntöinä (mukaillen Whittington 2006: 621).

FIGUR 1 Strategierna såsom praxis (enligt Whittington 2006:621).

Narratiivit kuvaavat ja luovat toimintaa

Narratiivinen tutkimustraditio tarjoaa käytäntölähtöiseen strategiatutkimukseen mielenkiintoisen näkökulman, sillä strategiatekstit voidaan nähdä organisaation tulevaisuussuuntautuneina tarinoina (Fenton ja Langley 2011). Narratiivisen tutkimustradition mukaan tarinoita voidaan tarkastella laajasti pienistä ja kiteytetyistä mikrotarinoista (Georgakopoulou 2007) alkaen ja päätyn laajoihin makrotason tarinoihin (ks. esim. Deuten ja Rip 2000).

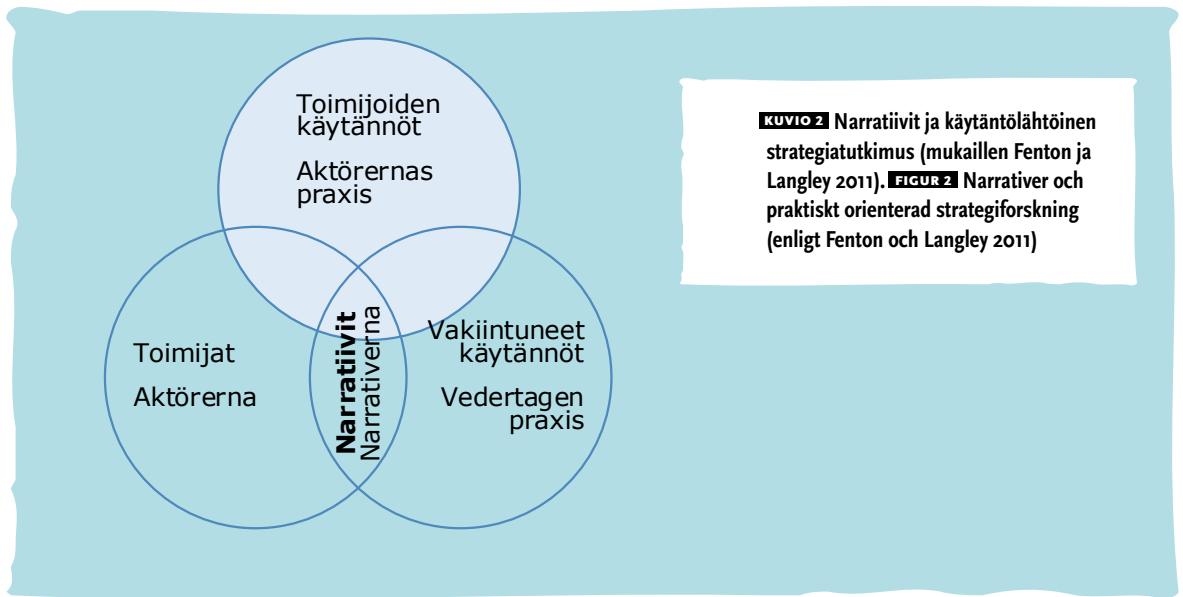
Narratiiveilla eli tarinoilla nähdään olevan kriittinen merkitys yhteisen ymmärryksen muodostumiselle (esimerkiksi vision ymmärtämiseen). Strategiatarinan tekijänä voi olla esimerkiksi organisaation johto ja henkilöstö. Strategiatarina kertoo matkasta kohti visiota, matkan välietapeista ja mahdollisista ”juonen” käännteistä (Fenton ja Langley 2011).

Strategia pitää siis sisällään tarinan elementtejä. Esimerkiksi mikronarratiiveja (kuvauksia, kertomuksia) voidaan löytää johdon ja henkilöstön päivittäisestä vuorovaikutuksesta. Narratiivit voidaan nähdä tapana tuottaa merkitystä käytäntöihin, joilla strategiaa tehdään ja toteutetaan. Organisaatioiden toiminta ja strategiset käytännöt ovat valtaosin vuorovaikutusta: puhetta, tekstejä ja keskusteluja. Barryn ja Elmesin (1997) määritelmän mukaan narratiivit ovat ”temaattisia ja jaksottaisia selostuksia, jotka luovat merkitystä tekijältään lukijalleen tai kuulijalleen”. Strategia voi olla tarinan luomista ja kerrontaa

giforskning, i och med att strategitexterna kan ses som framtidsinriktade berättelser om organisationen (Fenton och Langley 2011). Enligt den narrativa forskningstraditionen kan berättelserna granskas på bred front allt från små komprimerade mikroberättelser (Georgakopoulou 2007) till stora berättelser på makronivå (Se t.ex. Deuten och Rip 2000).

Narrativerna, dvs. berättelserna, upplevs ha en avgörande betydelse för att gemensam förståelse skall uppstå (t.ex. av en vision). En strategiberättelse kan skapas till exempel av en organisations ledning och personal. Strategiberättelsen berättar om vägen mot en vision, om mellanetapper och eventuella vändningar i intrigen (Fenton ja Langley 2011).

En strategi innehåller alltså berättande, narratiiva element. Till exempel mikronarrativer (beskrivningar, redogörelser) kan man finna i den dagliga växelverkan mellan ledning och personal. Narrativerna kan ses som ett sätt att ge en innebörd åt en strategis omsättning i praktiken. Organisationens verksamhet och strategisk praxis är till största delen växelverkan: samtal, texter och diskussioner. Enligt Barrys och Elmes (1997) definition är narrativerna tematiska och fragmentariska beskrivningar som förmedlar en betydelse från sin upphovsman till läsaren eller åhöraren. En strategi kan vara dels att man skapar och framför en berättelse i det skede då strategin planeras, dels en berättelse i sig om organisationens framtid (De la Ville och Mounoud 2010; Fenton och Langley 2011).

KUVIO 2 Narratiivit ja käytäntölähtöinen strategiatutkimus (mukaillen Fenton ja Langley 2011). **FIGUR 2** Narrativer och praktiskt orienterad strategiforskning (enligt Fenton och Langley 2011)

strategian suunnitteluvaiheessa, ja toisaalta strategia voi itsessään olla tarina organisaation tulevaisuudesta (De la Ville ja Mounoud 2010; Fenton ja Langley 2011).

Narratiivinen tutkimus tuo mukaan strategiatekstit neljäntenä elementtinä Strategia käytäntönä -näkökulman kolmen aiemmin kuvatun elementin rinnalle (toimijat, organisaation vakiintuneet käytännöt ja tilannekohtaiset käytännöt). Strategiatekstien tärkeä tehtävä on toimia ilmentämässä ja kokoamassa strategian toteuttamisen tarinoita sekä myös kuvata strategiatarinaa itsessään (Kuvio 2) (Fenton ja Langley 2011).

Strategiset narratiivit sisältävät valintoja ja priorisointeja, ja näin ne ohjaavat organisaation toimijoiden rooleja ja toimintaa (Mumby 1987). Strategia käytäntönä -näkökulmaan liittyen narratiivit voivat olla (1) toimijoiden vakiintunut toimintatapa tehdä ja toteuttaa strategiaa, (2) makrotason ”metanarratiiveja” tai ”metadiskursseja”, jotka vaikuttavat organisaation strategiakäytäntöihin (esimerkiksi skenaariotarinat) tai (3) tapa ymmärtää strategiatoimijoiden toimintaa (esim. miten henkilöstö tekee ymmärrettäväksi toimintaansa, ja millaisia rooleja tai identiteettejä he muodostavat itsestään strategian tekijöinä ja toteuttajina) (Fenton ja Langley 2011).

Narrativ forskning för med sig strategitexterna som ett fjärde element vid sidan om de tre tidigare nämnda element som nämns i approachen ”Strategi såsom praxis” (aktörerna, organisationens inkörda praxis och in casu praxisar). En viktig uppgift för strategitexterna är att ge uttryck för och samla ihop berättelser om hur strategin efterlevts och även att beskriva strategiberättelsen i sig (Figur 2) (Fenton ja Langley 2011).

De strategiska narrativerna innehåller valsituationer och prioriteter och styr därmed en organisations aktörers roller och verksamhet (Mumby 1987). Utgående från approachen ’Strategi såsom praxis’ kan narrativerna vara (1) ett inkört sätt bland aktörerna att efterleva strategin, (2) ”metanarrativer” eller ”metadiskurser” på makronivå som inverkar på organisationens strategiska praxis (t.ex. scenarioberättelser) eller (3) ett sätt att förstå strategiaktörernas verksamhet (t.ex. hur personalen begripliggör sin verksamhet, och hurdana roller eller identiteter de skapar för sig själva såsom efterlevare av strategierna) (Fenton ja Langley 2011).

En narrativ forskningsstrategi ger tillsammans med approachen ’Strategi såsom praxis’ en möjlighet att förstå förhållandet mellan strategi och praktik och att därmed att få ett svar på en ofta ställd fråga

Narratiivinen tutkimusstrategia ja Strategia käytäntönä -tutkimussuuntaus luovat mahdollisuuden ymmärtää strategian ja käytännön välistä suhdetta, ja tuoda siten ratkaisun usein mainittuun kysymykseen: miten strategia toteutuisi ja näkyisi käytännön toiminnassa? Strategioita ei voi siten tarkastella ”tyhjiössä”, jonakin mikä on olemassa, vaan jonakin, mikä on ihmisten välisen vuorovaikutuksen kautta tapahtuvaa toimintaa. Strategian tuottaminen ja toteuttaminen nivoutuvat siten yhteen: strategia on yhteinen toimintamalli, joka edellyttää yhteistä oppimisprosessia (Tuomi ja Sumkin 2010) ja sosiaalista toimintaa (Fenton ja Langley 2011).

Strategiateksteistä voidaan pyrkiä tunnistamaan tarinan elementtejä kuten juoni, teema, kausaalisuus, kertomusrakenteet, toimijat, symboliikka ja retoriikka (Koskinen et al. 2005). Tarinalla on myös suhde aikaan: menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Strategiat voidaan lisäksi nähdä tarinoiden monitasoisena ja monimutkaisena rakenteena (’narrative infrastructure’) tai tarinoiden mosaikkina (Deuten ja Rip 2000; Fenton ja Langley 2011). Tällöin eri strategiat muodostavat monimutkaisen strategiarakenteen, jossa on monia tarinan osia ja toimijoita. Useiden toimijoiden tuottamat strategiatekstit voivat auttaa rakentamaan toivottua, yhteistä tarinaa tulevaisuudesta. Toisaalta ne eivät koskaan voi lopullisesti määrittää, miten toimijat todellisuudessa toimivat: yhteinen ja yhteisesti rakentuva tarina voikin auttaa toimijoita ”kertomaan itselleen tarinaa, miten toimia strategian mukaan” (Deuten ja Rip 2000). Narratiivisuuden ymmärtäminen osana strategioita luo uusia mahdollisuuksia luoda strategian tavoittelemaa toimintaa monitasoisessa toimijaverkostossa. Tällainen monimutkainen toimijaverkosto on esimerkiksi juuri tämän tutkimuksen metropolialue.

Tutkimuksen viitekehys, aineisto ja käytetyt menetelmät

Tämän tutkimuksen viitekehysenä käytetään Strategia käytäntönä -tutkimussuuntauksen ja narratiivisen tutkimuksen yhdistävää mallia. Metropolibrändin näkökulmasta alueen toimijoiden strategiat muodostavat monimutkaisen ja monitasoisen stra-

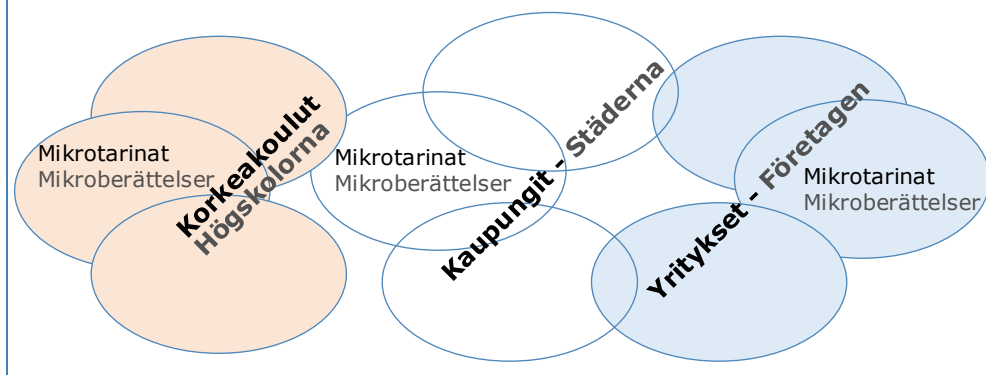
ga: hur skulle strategin omsättas och synas i den praktiska verksamheten? Således kan en strategi inte analyseras ”i ett vakuum”, som något som existerar för sig, utan som en verksamhet som sker i växelverkan människor emellan. Därför hänger uppgörandet och efterlevnaden av strategin samman: strategin är en gemensam verksamhetsmodell som förutsätter en gemensam inlärningsprocess (Tuomi och Sumkin 2010) och social verksamhet (Fenton och Langley 2011).

I strategitexterna kan man försöka identifiera narrativa element såsom intrig, tema, kausalitet, berättelsestruktur, aktörer, symbolik och retorik (Koskinen et al. 2005). Berättelsen har också en relation till tiden: förflutet, nutid och framtid. Strategierna kan dessutom ses som en invecklad struktur av berättelser på många plan (’narrative infrastructure’) eller en mosaik av berättelser (Deuten och Rip 2000; Fenton och Langley 2011). Då bildar strategierna en komplex strategistruktur med många narrativa element och aktörer. Strategitexter producerade av många aktörer kan vara till hjälp med att bygga en önskad gemensam berättelse om framtiden. Å andra sidan kan de aldrig slutgiltigt slå fast hur aktörerna agerar i verkligheten, men en gemensam och gemensamt uppstående berättelse kan hjälpa aktörerna att för sig själva berätta hur de skall kunna agera enligt strategin (Deuten ja Rip 2000). Att förstå narrativiteten som en del av strategierna ger nya möjligheter att i ett aktörsnätverk med många nivåer skapa sådan verksamhet som strategin eftersträvar. Ett dylikt komplext aktörsnätverk är till exempel just det metropolområde som vår undersökning gällt.

Undersökningens referensram, material och metoder

Som referensram för denna undersökning används en modell som förenar approachen ’Strategi såsom praxis’ med narrativ forskning. Ur metropolvarumärkets synvinkel bildar områdets aktörers strategier en komplex strategistruktur på många plan där de enskilda aktörernas strategier utgör delar, avsnitt, av den övergripande ”metropolberättelsen” (Figur 3) (Deuten och Rip 2000). Som undersökningsma-

METROPOLIALUEEN MAKROTARINA METROPOLOMRÄDETS MAKROBERÄTTELSE

KUVIO 3 Metropolialueen toimijoiden strategiat metropolitarinan osina.

FIGUR 3 Metropolområdets aktörers strategier som delar av metropolberättelsen.

tegiarakenteen, jossa yksittäisten toimijoiden strategiat muodostavat tarinan palasia ”metropolitariinaan” (Kuvio 3) (Deuten ja Rip 2000). Tutkimuksen aineistona hyödynnetään julkistettuja alueen toimijoiden (kaupungit, korkeakoulut, yritykset) strategiatekstejä, joiden avulla voidaan tutkia toimijoiden tuottamia merkitysrakenteita (Koskinen et al. 2005; Fenton ja Langey 2011). Strategiatekstejä analysoidaan aineistolähtöisesti ja aineistosta pyritään tunnistamaan ne narratiivit, jotka liittyvät metropolialueeseen ja toimijan rooliin ja identiteettiin koskien metropolibrändiä.

Tutkimuksen aineistona on hyödynnetty vuonna 2012 voimassa olevia ja ilmaistuja alueen toimijoiden strategioita ja strategia-aineistoja. Strategia-aineistona käytettiin kaikkien metropolialueella toimivien kaupunkien ja korkeakoulujen strategioita. Lisäksi aineistona hyödynnettiin em. tahojen omistamien kehittämis- ja markkinointiyhtiöiden strategioita. Yritysten strategia-aineisto koottiin World Design Capital Helsinki 2012 -yrityskumppaneiden strategioista, sillä osa-tavoitteena oli samalla tunnistaa WDC 2012 -vuoden mahdollinen vaikutus kumppaneiden käsityksiin toimijaroolistaan suhteessa metropolibrändin muodostumiseen.

terial används publicerade strategitexter från aktörer (städer, högskolor, företag) i området, och med deras hjälp kan vi studera innebördsstrukturer producerade av aktörerna (Koskinen et al. 2005; Fenton och Langey 2011). Strategitexterna analyseras utgående från materialet, och i materialet försöker vi identifiera de narrativer som anknyter till metropolområdet och till aktörens roll och identitet i förhållande till metropolvarumärket.

Som undersökningsmaterial använde vi år 2012 gällande och uttryckta strategier och strategimaterial för aktörer i området. Som strategimaterial använde vi strategier för alla städer och högskolor i metropolområdet. Dessutom använde vi strategierna för utvecklings- och marknadsföringsbolag ägda av ovan nämnda instanser. Strategimaterialet för företagen sammanställdes ur strategierna för de parter som varit med i temaåret World Design Capital Helsinki 2012, i och med att ett delsyfte var att samtidigt utreda designhuvudstadsårets eventuella inverkan på parternas uppfattning om sin egen aktörsroll visavi metropolvarumärkets uppkomst.

Metropolitarina ja alueen toimijoiden strategiat

Tutkimuksen tavoitteena on ollut muodostaa ymmärrystä siitä, millaista metropolitarinaa toimijoiden strategiat yhdessä muodostavat, ja millaisia rooleja tai identiteettejä strategioiden sisällöllisen analyysin pohjalta voidaan muodostaa. Metropolialue ei sinänsä ole kenenkään yksittäisen toimijan ”omaisuutta” tai toiminta-alueita. Yhteinen tarina alueesta syntyy näin ollen jokaisen toimijan oman ja yhteisen toiminnan kautta. Yksittäisten toimijoiden strategiat rakentavat pala palalta mikrotarinoiden kautta koko alueen tarinaa. Seuraavaksi tarkastellaan näiden toimijoiden strategioiden avulla metropolitarinan rakentumista.

Kaupunkien strategiat

Kaupunkien strategioissa yhteisenä tavoitteena on, että metropolialue on kansainvälisesti houkutteleva, monipuolinen, kilpailukykyinen, hyvän asumisen, oppimisen, työskentelyn ja yrittämisen alue. Näin tarinan ”loppu” eli tavoitekuva on selkeä. Tarina on yksittäisten kaupunkien strategioiden kautta tarkasteltuna lyhyt. Se ei myöskään sisällä selkeää kuvausta muista tarinan toimijoista kuin kaupungista itsestään. Yhteistyötä on jossain määrin kuvattu, mutta kokonaisuudessaan kaupunkien toiminta kohdistuu oman kaupungin kehittämiseen ja toiminnan vahvistamiseen, jolla nähdään olevan vaikutusta metropolialueeseen.

Metropolialueen toimijoiden välinen yhteistyö näyttäytyy lähes pelkästään kaupunkien välisenä yhteistyönä sekä toimintana muutaman yhteisorganisaation kanssa. Kerrontarakenteen näkökulmasta kaupunkien strategiat ovat luonteeltaan toteavia. Syy-seuraussuhteita on kuvattu niukasti, ja tarinan tyyli on retorista, itseään toistavaa sekä kaupunkien omaa roolia vahvistavaa. Lisäksi symboliikka on vähäistä tai puuttuu kokonaan. Toimijaidentiteetin näkökulmasta kaupungit näyttävät aktiivisina, yhteistyön avulla ja omaa kaupunkiaan kehittäen metropolialueen kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta edistävinä toimijoina. Samaa vastavuoroista kehittämisnäkökulmaa kuvaavat alueen kehitysyhtiöiden

Metropolberättelsen och områdets aktörers strategier

Undersökningens syfte har varit att få ett begrepp om den metropolberättelse som aktörernas enskilda strategier tillsammans utgör och om vilka roller eller identiteter man kan skapa utgående från analysen av strategiernas innehåll. Metropolområdet är i sig inte någon enskild aktörs ”egendom” eller verksamhetsområde. Den gemensamma berättelsen om området föds alltså ur aktörernas enskilda och den gemensamma verksamheten. De enskilda aktörernas strategier bygger bit för bit via mikroberättelserna upp berättelsen om hela området. I det följande ser vi med hjälp av dessa aktörers strategier på hur metropolberättelsen uppstår.

Städernas strategier

Ett gemensamt mål i städernas strategier är att metropolområdet skall vara internationellt attraktivt, mångsidigt, konkurrenskraftigt och ett område för bra boende, utbildning, arbete och företagsamhet. Berättelsens avslutning, alias målsättningen, är alltså klar. Sedd genom de enskilda städernas strategier är berättelsen kort. Den innehåller inte heller någon klar beskrivning av övriga aktörer i berättelsen än staden själv. Vissa beskrivningar av samarbete finns, men som helhet riktar sig städernas verksamhet på att utveckla den egna staden och stärka verksamheten, vilket upplevs ha inverkan på metropolområdet.

Samarbete mellan aktörerna i metropolområdet syns nästan enbart i form av samarbete städer emellan och samarbete med några samsarbetsorganisationer. Strukturellt är städernas berättelser av konstaterande natur. Det nämns inte mycket om orsaker och verkan, och till stilen är berättelsen retorisk och upprepande, och den framhäver städernas egen roll. Dessutom är symboliken ringa eller ingen alls. Ur aktörsidentitetssynvinkel framstår städerna som aktiva aktörer som med hjälp av samarbete och utvecklande av den egna staden främjar metropolområdets konkurrens- och dragningskraft. Samma ömsesidiga utvecklingsvinkel kommer fram i områdets utvecklingsbolags strategier (Greater Helsinki Promotion Oy och Culminatum Innovation Oy Ltd).

KUVIO 4 Kaupunkien toimijaidentiteetti suhteessa metropolialueeseen.

FIGUR 4 Städernas aktörsidentitet i förhållande till metropolområdet.

KUVIO 5 Korkeakoulujen toimijaidentiteetti ja suhde metropolialueeseen.

FIGUR 5 Högskolornas aktörsidentitet och förhållande till metropolområdet.

strategiat (Greater Helsinki Promotion Oy ja Culminatium Innovation Oy Ltd).

Korkeakoulujen strategiat

Metropolialueen korkeakoulujen strategiat ovat tarinarakenteeltaan hyvin samanlaisia keskenään. Lisäksi ne ovat samantyyppisiä kaupunkien strategioiden kanssa. Ammattikorkeakoulut korostavat aluevaikuttavuuden tehtäväänsä, ja perustelevat tällä omaa vahvaa tahtotilaansa kehittää ja vahvistaa metropolialuetta. Alueen yliopistot korostavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen tehtävää. Korkeakoulut ovat strategioidensa mukaan aktiivisia alueen kehittäjiä ja tunnettuuden parantajia. Strategian sisällöissä metropolialue löytyy joko visiosta, toimin-

Högskolornas strategier

Strategierna för högskolorna i metropolområdet är till berättelsestrukturen mycket likartade. Dessutom är de av samma typ som städernas strategier. Yrkes-högskolorna betonar sin roll för lokal förkovran och motiverar på så sätt sin egen starka vilja och beredskap att utveckla och stärka metropolområdet. Universiteten i metropolområdet betonar sin roll som samhällelig påverkare. Enligt sina strategier är högskolorna aktiva utvecklare av området och förbättrare av dess renommé. I strategiernas innehåll hittar vi metropolområdet antingen i visionen, verksamhetsidén, beskrivningarna av verksamhetsmiljön eller i texterna om samhällelig/lokal verkningsfull-

KUVIO 6 Yritykset ja metropolitarina. **FIGUR 6** Företagen och metropolberättelsen.

ta-ajatuksesta, toimintaympäristön kuvauksista tai yhteiskunnallisen/aluevaikuttavuuden teksteistä. Tarinan toimijana korkeakoulut ovat aktiivisia alueen kehittäjiä. Kerrontarakenne on samankaltaista kuin kaupungeilla: toteavaa ja niukkaa. Tarinan loppu ja toiminnan tahtotila on kuvattu. Tarinan kulku ja juoni puuttuvat lähes kokonaan strategioiden kerrontarakenteesta.

Yritysten strategiat

Yritysten metropolitarinat poikkeavat merkittävästi korkeakoulujen ja kaupunkien hyvin samankaltaisista, vahvasti vastavuoroisista ja omaa roolia painottavista tarinoista. Yritysten strategioiden kautta syntyvät metropolitarinat tuovat esille koko kirjon mikrotarinoita. Myös ääripäät löytyvät: osalla yrityksistä metropolitarinaa ei ole ja muutamassa tapauksessa koko yrityksen olemassaolo perustuu vahvalle kaksisuuntaiselle roolille. Tällöin yritys on kehittämässä aluetta, samalla hyötyen siitä, että toiminta sijoittuu nimenomaan kehittyvälle metropolialueelle. Alueella toimivista WDC 2012 -kumppaniyrityksistä valtaosa toi strategia-aineistossaan esille roolin WDC 2012 -kumppanina. Nämä yritykset korostivat omien tuotteidensa ja palveluidensa roolia designin näkökulmasta. Valtaosassa näitä strategiatarinoita metropolialue näyttäytyi vain alustana nostaa yrityksen palveluita tai tuotteita esille. Tällöin yrityksen rooli näyttäytyi alueen näkökulmasta puhtaasti hyödyntäjänä omalle toiminnalleen.

het. Som aktör i berättelsen är högskolorna aktiva utvecklare av området. Strukturellt liknar framställningen städernas berättelser: konstaterande och fåordigt. Berättelsens slut och viljan bakom verksamheten beskrivs. Men något framskridande eller intrig finns knappast alls.

Företagens strategier

Företagens metropolberättelser avviker märkbart från högskolornas och städernas, som är mycket likartade och har stark betoning på växelverkan och den egna rollen. De metropolberättelser som uppstår via företagens strategier tar fram en myckenhet mikroberättelser. Även ytterligheter finns: en del företag har ingen metropolberättelse alls, och i några fall bygger hela företagens existens på en stark tveinriktad roll. Därvidlag är företaget med och utvecklar området samtidigt som det drar nytta av att verksamheten uttryckligen sker i ett metropolområde som utvecklas. De flesta av WDC 2012-partnerföretagen förde i sitt strategimaterial fram rollen som WDC 2012-partner. Dessa företag betonade sina egna varors och tjänsters roll ur designens synvinkel. I merparten av dessa strategier framstod metropolområdet enbart som en plattform för att lyfta fram företagens service eller produkter. Därvid framstod företagens roll ur områdets synvinkel enbart som en utnyttjare som söker nytta för sin egen verksamhet.

Ur helhetens synvinkel varierade företagens aktörsidentiteter. Största delen av strategierna för de

Kokonaisuutena tarkasteltuna yritysten toimijaidentiteetit vaihtelivat. Valtaosa tutkimuksen kohdeyritysten strategioista ei tunnistanut yritykselle toimijaroolia eikä myöskään metropolialueella näytännyt olevan minkäänlaista strategista merkitystä yritykselle. Osa yrityksistä asemoi itsensä hyödyn-täjiksi: aluetta ja alueen imagoa (erityisesti WDC 2012) käytetään yrityksen omien tavoitteiden saa-vuttamisen keinona. Kaksi kohdeyritystä kuvasi rooliaan vahvasti vastavuoroiseksi: alueen kehittä-minen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa on yksi yrityksen strateginen toimintamuoto.

Yhteenveto ja suositukset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää metropolialueen ilmenemistä alueen keskeisten toimi-joiden strategioissa. Lisäksi selvitettiin, millainen merkitys metropolialueella on sekä millaisia toimi-jaidentiteettejä on strategioiden kautta tunnistetta-vissa. Metropolialueen brändiä tai aluetta ei omista mikään yksittäinen toimija. Alue ja alueen brändi muodostuvat toimijoiden yhteisen toiminnan kaut-ta. Metropolibrändin näkökulmasta alueen toimi-joiden strategiat muodostavat monimutkaisen ja monitasoisen strategiarakenteen, jossa yksittäisten toimijoiden strategiat muodostavat tarinan palasia ”metropolitariinaan”.

Yhteenvetona voidaan todeta, että metropolita-rinassa on varsin selkeä tarinan ”loppu”: visio metropolialueesta kilpailukykyisenä ja vetovoimaisena alueena on voimakas. Tarinan juoni ja vision toteut-tajien rooli tarinan toteuttajina hajaantuu ja vaihte-lee. Kaupunkien ja korkeakoulujen metropolitari-noissa visio on erityisen vahva. Toimijat kuvaavat itsensä vastavuoroisen toimijaidentiteetin kautta: kehitämme aluetta ja alueen kehittäminen hyödyn-tää toimintaamme.

Yritysten strategioiden kautta toimijaidentiteet-it vaihtelevat suuresti: valtaosa kohdeyrityksistä ei tunnistanut rooliaan suhteessa metropolialueeseen, eikä aluetta ollut myöskään mainittu strategiois-sa. Näillä yrityksillä ei siis metropolibrändin näkö-kulmasta ole muuta kuin taustarooli. Osa yrityksis-tä hyödyntää kehittyvää metropolialueen brändiä

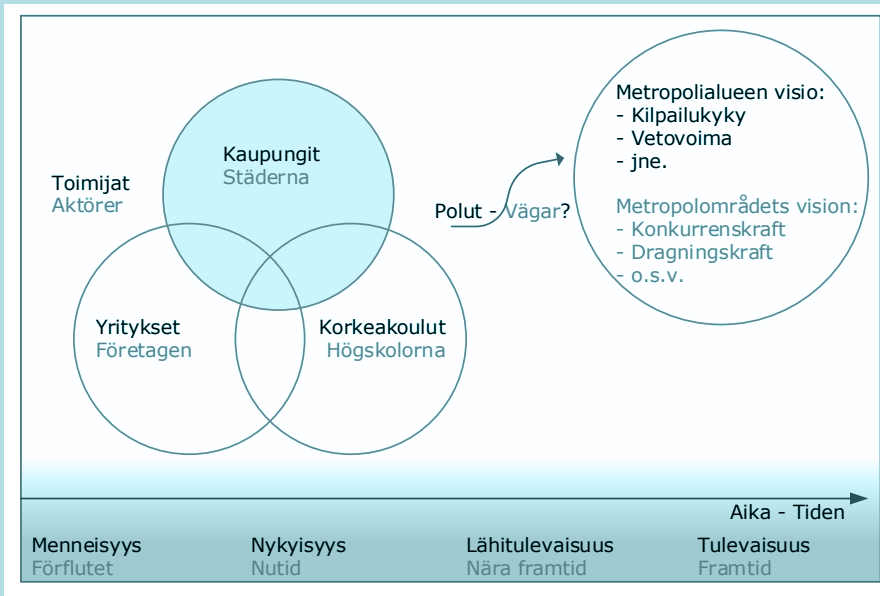
företag som ingick i undersökningen identifierade ingen aktörsroll för företaget, och metropolområdet tycktes inte heller ha någon som helst strategisk be-tydelse för företaget. En del av företagen såg sig själv som utnyttjare: området och områdets image (i syn-nerhet WDC 2012) används som ett medel för att nå företagens egna ändamål. Två av de undersökta före-tagen beskrev sin roll som starkt växelverkande: att utveckla området i samarbete med andra aktörer är en strategisk verksamhetsform för företaget.

Sammandrag och rekommendationer

Syftet med denna undersökning var att klarlägga hur metropolområdet kommer till uttryck i strategierna hos centrala aktörer i området. Dessutom klarlades hurdan roll metropolområdet har och hurdana ak-törsidentiteter som kan identifieras genom strate-gierna. Metropolområdets varumärke eller område ägs inte av någon enskild aktör. Området och dess varumärke tar form genom aktörernas gemensam-ma verksamhet. Ur metropolvarumärkets synvin-kel bildar områdets aktörers strategier en komplex och mångbottnad strategistruktur, där strategierna för de enskilda aktörerna utgör bitar av ”metropol-berättelsen”.

Sammanfattningsvis kan konstateras att metro-polberättelsen har ett klart ”slut”: visionen om ett metropolområde som ett konkurrens- och drag-ningskraftigt område är stark. Berättelsens intrig och visionens skapares roll som förverkligare av berättel-sen splittras och varierar. I städernas och högskolor-nas metropolberättelser är visionen särskilt stark. Aktörerna beskriver sig själva via en växelverkande aktörsidentitet: vi utvecklar området, och att områ-det utvecklas är till nytta för vår verksamhet.

I företagens strategier varierar aktörsidentiteter-na stort: de flesta av de företag vi undersökt identi-fierade inte sin roll gentemot metropolområdet, och området nämndes inte heller i strategierna. Dessa företag har alltså ur metropolvarumärkets synvin-kel bara en bakgrundsroll. En del av företagen ut-nyttjar det framväxande metropolvarumärket för sin egen affärsverksamhet: därvid är förhållandet till metropolområdets varumärke och områdets ut-

KUVIO 7 Metropolitanarinnan nykytila. **FIGUR 7** Metropolberättelsens nuläge.

omassa liiketoiminnassaan: suhde metropolialueen brändiin ja alueen kehittymiseen on tällöin yksisuuntainen – hyödynsaajan rooli. Toimijaidenteetti viittäisi osalla yrityksistä menneisyyteen: yrityksen vankat juuret alueella oli nostettu esille erityisesti WDC 2012 -vuoden näkökulmasta esille. Alueen merkitys oli tunnistettu, mutta tarina jäi puutteelliseksi ajatellen juurien hyödyntämistä liiketoiminnassa. Muutama yritys loi itselleen vahvan kaksisuuntaisen toimijaroolin: halun olla kehittämässä aluetta ja toisaalta hyödyntää kehittyvää aluetta, ajatuksena taata liiketoiminnan menestys.

Lisäksi voidaan todeta, että kokonaisuudessaan, alueen toimijoiden strategioiden kautta tulkittuna metropolitarina on lyhyt ja niukka: visio on kirkas, mutta polut visioon hämärän peitossa (Kuvio 7). Metropolitarinasta puuttuvat toimijoiden kuvaamat polut siitä, miten visioon päästään. Yhteistyöhalua näyttää olevan, mutta keiden kanssa tarina tehdään todeksi ja miten halutaan toimittavan?

Metropolitarinan juonellisuus, kerronnan moninaisuus ja toimijoiden merkitys tarinan toteuttajina jää pinnalliseksi ja kerronnaltaan jopa tylsäk-

veckling enkelrikkat – rollen av förmånstagare. För en del av företagen syftar aktörsidentiteten närmast på det förgångna: företagens starka rötter i området hade lyfts fram i synnerhet ur WDC 2012-årets synvinkel. Områdets betydelse hade identifierats, men berättelsen blev bristfällig med tanke på att utnyttja rötterna i affärsverksamheten. Några företag gav sig själv en stark dubbelinriktad aktörsroll: en vilja att vara med och utveckla området, och å andra sidan att dra nytta av ett område statt i utveckling, med idén att garantera framgång för affärsverksamheten.

Dessutom kan vi konstatera att metropolberättelsen som en helhet tolkad via områdets aktörers strategier är kort och fåordig: visionen är klar, men vägarna till den är höljda i dunkel (Figur 7). Metropolberättelsen saknar aktörernas beskrivningar av hur man når fram till visionen. Det tycks finnas samarbetsvilja, men det är oklart vilka det är som berättelsen skall förverkligas tillsammans med, och hur man vill att det skall göras.

Metropolberättelsens intrig, berättandets mångfald och aktörernas betydelse som förverkligare av berättelsen är ytliga och berättandet rentav tråkigt.

si. Strategioiden osatarinat eli ”plotit” (selkeä alku, väliosa ja loppu) ja näiden voima strategian toiminnallistamiseksi jäävät hyödyntämättä. Metropolitarina ei pääse rakentumaan osatarinoiden kautta, sillä vain alku ja loppu ovat tarinasta näkyvillä. Kaupungit pyrkivät rakentamaan metropolialueelle makrotarinaa vahvan vision kautta. Toisaalta nykytilanteessa muiden toimijoiden mikrotarinat on vielä hyödyntämätön resurssi. Erityisesti yritysten strategioissaan kuvaamat monitahoiset merkitysrakenteet (vahvat juuret, tahtotila alueen kehittämiseen ja alueen kilpailukyvyyn vahvistamiseen) voisivat toimia merkittävänä resurssina yhteisen metropolitarinan rakentumisessa. Nykytilanteessa kukin toimija näyttää toimivan enemmän erikseen ja itsenäisesti, jolloin yhteisen tarinan voima jää hyödyntämättä.

Käytäntölähtöinen strategiatutkimus nostaa esille organisaatioiden omat käytännöt strategioiden toteuttajina sekä vakiintuneet yhteiset alueelta nousevat käytännöt. Näin ollen toimijoiden omat strategiat voisivat parhaimmillaan muodostaa mosaikkimaisia, toimijan omista lähtökohdista nousevia, mutta yhteiseen tarinaan tähtääviä toimia edistämään metropolibrändin syntymistä. Metropolitarina on tällä hetkellä strategioiden kautta tulkittuna tylsä, retorinen ja kaukana loppukäyttäjistä (alueen matkailijat, työssäkävijät, asukkaat, asiakkaat, opiskelijat jne.) ja etäällä toteuttajista (henkilöstö ja johto).

Alueen korkeakoulujen, yritysten ja kaupunkien on syytä tarkastella omia strategioitaan suhteessa metropolibrändiin. Valinnan vapaushan on ja tulee olla kullakin alueen toimijalla itsellään. Käytäntölähtöisen strategiatutkimuksen näkökulmasta erillisen, omistajattoman, erityisen metropolibrändistrategian luominen ei myöskään ole järkevää, sillä erillisstrategioilla on suuri riski jäädä toteutumatta kosketuspinnan toimijoihin ja näiden toimintaan jäädessä usein vähäiseksi. Olennaisinta on siten jokaisen toimijan oma rooli mikrotarinoiden tuottajana yhteisen metropolibrändin rakentamisessa. Yhteinen visio on tärkein; tämän jälkeen kukin toimija voi itse määrittää oman roolinsa metropolialueella ja alueen brändin vahvistajana.

Strategiarnas delberättelser alias ”plotterna” (klar början, mellandel och slut) och dessas potential för strategin blir outnyttjade. Metropolberättelsen får inte chans att komma fram genom delberättelserna, eftersom bara början och slutet av berättelsen syns. Städerna försöker bygga upp en makroberättelse för metropolområdet genom en stark vision. Å andra sidan är de övriga aktörernas mikroberättelser ännu i dagsläget en outnyttjad resurs. I synnerhet kunde de mångfacetterade betydelsestrukturer som företagen beskriver i sina strategier (starka rötter, vilja att utveckla området och dess konkurrenskraft) vara en kännbar resurs i en gemensam metropolberättelse. I dagsläget tycks aktörerna agera mera skilt för sig och självständigt, och styrkan i en gemensam berättelse blir outnyttjad.

Pragmatisk, verklighetsinriktad strategiforskning lyfter fram dels organisationers egen praxis för att efterleva strategierna, dels vedertagen gemensam praxis som fötts i området. Sålunda kunde aktörernas egna strategier i bästa fall bilda en mosaik av åtgärder framsprungna ur aktörens egna utgångspunkter men ändå siktande på en gemensam berättelse. Syftet vore att främja uppkomsten av ett metropolvarumärke. I detta nu är metropolberättelsen – tolkad genom strategierna – tråkig, retorisk och avlägsen från de slutliga användarna (turister, förvärsarbetande, invånare, kunder, studerande o.s.v.) och från dem som omsätter den i praktiken (personal och ledning).

Högskolorna, företagen och städerna i Helsingforsregionen har orsak att granska sina egna strategier i förhållande till metropolvarumärket. Varje aktör i regionen har ju och skall ha rätt att välja själv. Ur en pragmatisk strategiforsknings perspektiv är det inte heller vettigt att skapa en skild, ägarlös, särskild metropolvarumärkesstrategi, eftersom särstrategier löper en stor risk att inte efterlevas och att kontaktytan med aktörerna och deras verksamhet ofta blir liten. Mest väsentligt är därvidlag att varje aktör har en egen roll som producent av mikroberättelser för det gemensamma metropolvarumärket. En gemensam vision är det viktigaste, och efter det kan varje enskild aktör själv slå fast sin egen roll i metropolområdet och som stärkare av regionens varumärke.

Tämän tutkimuksen rajoituksena on ollut rajattu kohderyhmä. Alueen yritysten strategioista tutkimus kattoi World Design Capital Helsinki -2012 vuoden yhteistyökumppanit. Keskeinen jatkotutkimuskohde on alueella toimivien pk-yritysten rooli metropolitarinan toimijoina ja uudistajina. Metropolibrändin toteuttamiseksi ei esitetä erillisen metropolibrändiä vahvistavan strategian luomista, vaan työvälaineitä ja suosituksia, joilla kukin toimija alueella voisi omissa strategioissaan vahvistaa omalla valitsemallaan roolilla alueen brändin kehittymistä yhteistyössä muiden toimijoiden ja erityisesti oman henkilöstönsä ja asiakkaiden kanssa (ml. asukkaat, opiskelijat). ❁

Kirjallisuus / Litteratur

- Barry ja Elmes** (1997). Strategy retold: Toward a narrative view of strategic discourse: *Academy of management review*, 2., 429-452.
- De la Ville, V.-I. ja E. Mounoud.** (2010). A narrative approach to Strategy as Practice: strategy making from texts and narratives teoksessa Eds. Golsorkhi, D., Rouleau, L., Seidl, D. ja E. Vaara *Cambridge handbook of Strategy as Practice*. Cambridge Press.
- Deuten, J.J. ja A. Rip.** (2000). Narrative infrastructure in product creation processes. *Organization*, 7, 69-93.
- Fenton, C. ja Langley A.** (2011). Strategy as Practice and the Narrative Turn. *Organization Studies* 32: 1171-1196.
- Georgakopoulou, A.** (2007). Small stories, interaction and identities. Amsterdam/Philadelphia: Jon Benjamins.
- Jarzabkowski, P.** (2009). Strategy as practice: A review and future directions for the field. *International Journal of Management Reviews*, 11, 69-95.
- Jarzabkowski, P.** (2010). An activity-theory approach to Strategy as Practice teoksessa Golsorkhi, D., Rouleau, L., Seidl, D. ja E. Vaara *Strategy as Practice*, Cambridge Handbook of Strategy as Practice.
- Jarzabkowski, P.** (2004). Strategy as practice. Recursiveness, adaptation and practices-in-use. *Organization Studies*, 25, 529-560.
- Koskinen, I., Alasuutari, P. ja T. Peltonen.** (2005). Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.
- Kozulin, A.** (1999). *Vygotsky's Psychology: A Biography of ideas*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Leontiev, A. N.** (1978). *Activity: Consciousness and Personality*.

En begränsning med denna undersökning har varit den begränsade målgruppen. De företag vi studerade var enbart sådana som varit samarbetspartners inom temåret World Design Capital Helsinki 2012. Ett centralt föremål för fortsatta studier är den roll som små och medelstora företag i regionen spelar som aktörer i och förnyare av metropolberättelsen. För att förverkliga metropolvarumärket föreslår vi inte att det skapas en skild strategi för att främja det, utan istället redskap och rekommendationer med vars hjälp varje aktör i området i sin egen strategi och genom en självvald roll kunde stärka uppkomsten av ett områdesvarumärke, i samarbete med övriga aktörer och i synnerhet den egna personalen och kunderna (inkl. invånare, studerande). ❁

Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Mumby, D.K. (1987). The strategy concept I: Five Ps for strategy. *California management Review*, 30, 11-23.

Rasche, A. ja R. Chia. (2009): Researching Strategy Practices – A Genealogical Social Theory Perspective, in: *Organization Studies*, Vol. 30, No. 7, 713-734.

Tuomi, L. ja T. Sumkin (2011). *Strategia arjessa. Oivalluksia organisaation uudistajille*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

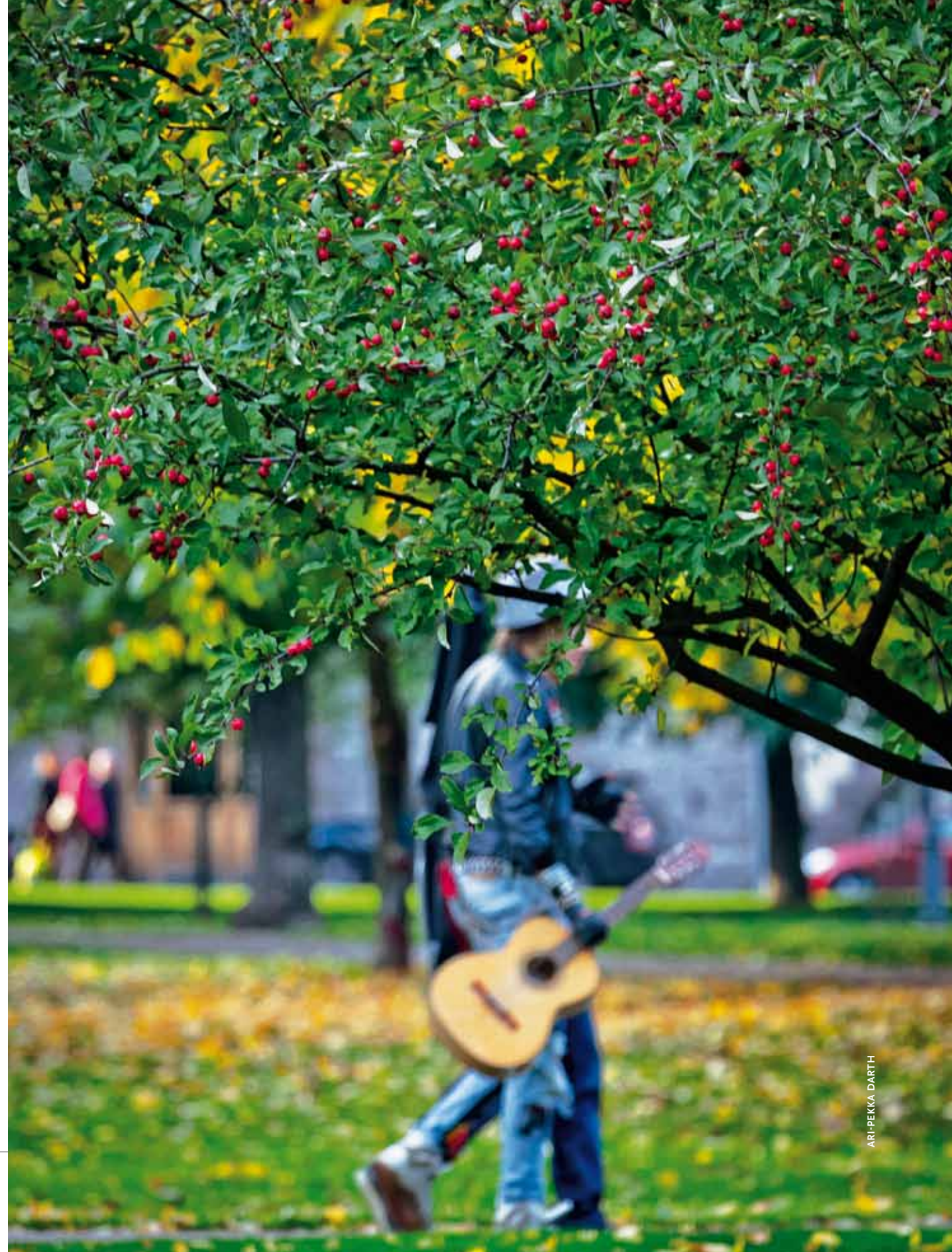
Whittington, R. (2006). Completing the Practice Turn in Strategy Research. *Organization Studies* 27:613-633.

LAURI TUOMI, KTT, toimii Haaga-Helia-ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta vastaavana vararehtorina sekä tutkimus- ja kehittämiskeskuksen johtajana.

PEKKA LAHTI, KTM, toimii projektipäällikkönä Haaga-Helia-ammattikorkeakoulussa.

LAURI TUOMI, ekon. dr., verkar som prorektor vid yrkeshögskolan Haaga-Helia med ansvar för forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet och som chef för yrkeshögskolans forsknings- och utvecklingscentral.

PEKKA LAHTI, ekon.mag., verkar som projektchef vid yrkeshögskolan Haaga-Helia.

Saavutettavuutta laskemassa pääkaupunkiseudulla

PEKKA KAIKKONEN

Att räkna ut nåbarhet i huvudstadsregionen

Arjen palvelujen hyvä saavutettavuus ja valinnan vapaus kulkumuotojen välillä ovat yksi toimivan kaupungin tunnusmerkeistä. Saavutettavuus ohjaa valintojamme: palveluiden hyödyntämistä, päivittäisten askareittemme järjestystä ja eri kulkumuotojen käyttöä. Laskennallinen tieto eri kulkumuotoihin pohjautuvasta saavutettavuudesta auttaa ymmärtämään pääkaupunkiseudun sisäisiä saavutettavuusrakenteita ja ajan myötä sallii myös muu-
tosten havainnoinnin.

TUULI TOIVONEN & MARIA SALONEN
& HENRIKKI TENKANEN & PERTTU SAARSALMI

Att vardagsservicen är lätt att nå och att man kan välja mellan olika sätt att färdas hör till kännetecknen på en fungerande stad. Närbarheten styr våra val av service, daglig tidsanvändning och anlitan-
de av olika färd-sätt. Beräknade data om närbarhet med hjälp av olika färd-sätt hjälper oss förstå närbarhetsstrukturer inom huvudstadsregionen och tillåter oss också med tiden att göra observationer av förändringar.

Ajan rajaama arki

Työn, harrastusten ja pakollisen arkiasioinnin rytmittämässä arjessa vapaasti käytettävissä oleva aika on usein tarkkaan annosteltua. Saavutettavuudesta riippuu sekin, mitä palveluita koemme mahdolliseksi käyttää arkemme aikarajoissa. Saavutettavuus on keskeinen käsitteellinen työkalu myös kaupunkien kehityksen ymmärtämisessä: se integroi

En tidsavgränsad vardag

I en vardag där arbete, fritidssysselsättningar och nödvändiga vardagssysslor anger rytmen är den fritt disponibla tiden noggrant doserad. Även det som vi upplever oss kunna göra inom vår vardagliga tidsram beror på närbarheten. Och likaså är närbarheten ett centralt begreppsverktyg för att förstå städers utveckling: den integrerar frågor kring markanvänd-

maankäyttöön ja liikenteeseen liittyviä kysymyksiä ja on laajasti käytössä niin kaupunkitutkimuksessa (Bertolini ym. 2005; Geurs & van Wee 2004) kuin käytännön yhdyskuntasuunnittelussakin (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2012). Luotettaville ja helpokäyttöisille laskennallisille aineistoille saavutettavuuden alueellisten rakenteiden tarkasteluun on entistä suurempi tarve, kun saavutettavuuteen liittyvät selvitykset ovat yllä kuvattujen kehityskulkujen myötä tulleet kiinteäksi osaksi yhdyskuntasuunnittelun arkea (Uudenmaan liitto 2010; Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2013; HSL 2014).

Yksi käytetyimmistä mittareista saavutettavuuden arviointiin on matka-aika kohteiden välillä. Se on mittarina helposti ymmärrettävä ja sen on todettu vastaavan melko hyvin ihmisten kokemusta saavutettavuudesta (Mavoa ym. 2012). Matka-aikaan perustuvat saavutettavuuslaskennat on perinteisesti tehty autoilua ajatellen, ja tavallisimmin nopeusrajoitusten perusteella. Pääkaupunkiseudun kaltaisessa kaupunkiympäristössä monipuolisempi ja tarkempi tarkastelu on välttämätön, jotta voidaan huomioida kaupunkiympäristössä esiintyvät ajamisen hidasteet, sekä muut varteenotettavat kulkumuodot lihasvoimaisesta liikkumisesta joukkoliikenteeseen.

Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka (KatuMetro) -ohjelmaan kuuluvassa MetropAccess-hankkeessa on tuotettu joukko työkaluja, joiden avulla matka-aikoja eri kulkumuodoilla voidaan tarkastella yhteismitallisesti alueellisessa mittakaavassa. Työkalujen kehitys on pohjautunut Helsingin seudun ja Suomen avoimeen datapolitiikkaan, kuten joukkoliikenneaikataulujen (HSL) ja tietokanta Digiroadin saatavuuteen sekä Helsinki Region Infoshare -palvelun aineistoihin. Maksuttomien aineistojen klassikko HSY:n SeutuCD on tarjonnut olennaisia tilastoja, mikä on helpottanut alueellisten ja ajallisten analyysien toteutusta. Vastaavasti kaikki hankkeen tutkimuskäyttöön kehittämät laskennalliset työkalut, sekä analyysien tulokset jaetaan edelleen vapaaseen käyttöön verkossa.

Yksi laajasti käyttökelpoisimmista aineistoista lienee Pääkaupunkiseudun matka-aikamatriisi, jossa esitetään matka-ajat ja matkan pituudet kaikista pääkaupunkiseudun tilastoruuduista toisiin ruutui-

ning och trafik, och används allmänt både inom stadsforskning (Bertolini et al. 2005; Geurs & van Wee 2004) och praktisk samhällsplanering (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto – Helsingfors stadsplaneringskontor 2012). Med tanke på tillförlitliga och lättanvända teoretiska material finns det ett allt större behov av en analys av närbarhetens lokala strukturer, då de utredningar som gäller närbarhet i och med ovan beskrivna utveckling blivit en fast del av samhällsplaneringens vardag (Uudenmaan liitto – Nylands förbund 2010; Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto – Helsingfors stadsplaneringskontor 2013; HSL 2014).

En av de mest anlitade mätarna av närbarhet är färdtiden mellan olika ställen. Det är en lättbegriplig mätare och den har konstaterats överensstämma ganska bra med folks uppfattning om närbarhet (Mavoa et al. 2012). De närbarhetskalkyler som bygger på färdtid har traditionellt gjorts med tanke på bilism, och vanligen på grundval av hastighetsbegränsningarna. Men i en urban omgivning såsom huvudstadsregionen är det nödvändigt med en mångsidigare och noggrannare analys – om man vill kunna beakta dels de faktorer som gör körandet i stadsmiljön långsammare, dels de övriga beaktansvärda färdsat-ten allt från förflyttning med muskelkraft till kollektivtrafiken.

Inom projektet MetropAccess, som ingår i programmet Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka (KatuMetro) har man tagit fram olika verktyg för att med samma måttstock och i regional skala analysera färdtiderna för olika färdstätt. Utvecklandet av verktygen har byggts på policyn med öppen data i Helsingforsregionen och Finland, t.ex. på att man fritt får använda tidtabellerna för kollektivtrafiken (HRT), databasen Digiroad och materialet på Helsinki Region Infoshare. HRM:s region-CD, en klassiker bland avgiftsfria material, har bjudit på väsentlig statistik, vilket underlättat de regionala och tidsmässiga analyserna. I gengäld ges alla de teoretiska verktyg som projektet utvecklat för forskningsbruk – liksom också rönen av analyserna – ut fritt på webben.

Ett av de mest användbara materialen torde vara Pääkaupunkiseudun matka-aikamatriisi, en matris med färdtider och färdlängder från samtliga statis-

hin pääkaupunkiseudun suosituimmilla kulkumuodoilla: kävelen, joukkoliikenteellä ja autolla. Pyöräily taulukosta puuttuu tarkan pyöräreittitiedon puutteen vuoksi. Kävelytieto tarjoaa pohjan pyöräilyn matka-aikojen karkeahkoon arviointiin.

Pääkaupunkiseudun matka-aikamatriisi

- Laskennallinen aineisto saavutettavuuden tarkasteluun pääkaupunkiseudulla.
- Tiedot matka-ajoista ja matkan pituuksista kolmella kulkumuodolla: kävelen, joukkoliikenteellä ja autolla.
- Laskenta saatavilla kaikkien pääkaupunkiseudun YKR-tilastoruujujen (13 230 kpl) välille.
- Matka-ajat vertailukelpoisia ovelta ovelle -matkoja.
- Ladattavissa käyttöön tekstitiedostoina (ks. Helsinki Region Infoshare).
- Saatavilla myös työkaluja omiin laskentoihin ja visualisointiin.

Taustaa matka-aikalaskennoista

- Joukkoliikennesaavutettavuus pohjautuu pääkaupunkiseudun Reittioppaan aikataulutietoihin.
- Autoilun matka-aikojen laskennassa pohjana kansallinen tietokanta Digiroad. Laskennassa on huomioitu liikenneverkon nopeusrajoitukset, sekä arvioitu pysäköintiin kuluva aika ja muut verkon hidasteet (ks. Jaakkola 2013).
- Pohjana MetropAccess-tutkimushankkeessa kehitetyt työkalut autoilu- ja joukkoliikennesaavutettavuuslaskentoihin.
- Kävelyn tiedot on laskettu OpenStreetMapin kevyen liikenteen väyliä pitkin, kävelynopeudella 4,3 km/h.
- Summittaisen arvion pyöräilyn matka-ajoista saa jakamalla kävelyn matka-ajan neljällä. Tällöin oletettaisiin pyöräilyn olevan sallittua kaikilla missä kävelykin ja nopeuden tasainen 16,8 km/h.
- Aineisto on vapaasti saatavilla tekstitiedostona Helsinki Region Infosharen kautta (<http://www.hri.fi>).
- Aineisto on pilkottu kohderuudun mukaisiksi tiedostonipuiksi ja pakattu zip-muotoon.
- Lisätyökaluja aineiston käsittelyyn löytyy hankemme kotisivuilta (<http://www.helsinki.fi/science/accessibility>).

tikrutor till de andra rutorna med de populäraste färd-sätten i huvudstadsregionen, dvs. till fots, med kollektivtrafiken eller med bil. Att tabellen inte inbegriper cykling beror på att exakta data om cykelrutter saknas. Men färduppgifterna för fotgängare ger en grund för en ungefärlig uppskattning av färd-tiderna med cykel.

Färdtidsmatris för huvudstadsregionen

- Ett beräknat material för analys av närbarhet inom huvudstadsregionen.
- Data om färdtider och färdlängder för tre färd-sätt: till fots, med kollektivtrafiken eller med bil.
- Beräkningarna kan göras mellan alla de 13 230 statistiska samhällsstrukturrutorna (YKR) i huvudstadsregionen.
- Färdtiderna är jämförbara dörr-till-dörr-tider
- Kan laddas ner som textfiler (se Helsinki Region Infoshare).
- Också verktyg för egna kalkyler och visualiseringar finns att få.

Bakgrund till färdtidsberäkningen

- Närbarheten med kollektivtrafiken bygger på tidtabellerna i Reseplaneraren för Helsingforsregionen.
- Färdtiderna med bil bygger på den nationella databasen Digiroad. Kalkylen beaktar hastighetsbegränsningarna samt även den tid som parkeringen kräver, liksom också övriga bromsande faktorer (se Jaakkola 2013).
- Bygger på de verktyg för närbarhetskalkyler med bil eller per kollektivtrafik som utvecklats inom forskningsprojektet MetropAccess.
- Uppgifterna om färd till fots har beräknats enligt gång- och cykelbanorna på kartan OpenStreet-Map med hastigheten 4,3 km/h.
- En grov beräkning av färdtider med cykel fås genom att dividera färdtiderna till fots med fyra. Då är antagandet att man får cykla överallt där man får gå och att man cyklar i 16,8 km/h.
- Materialet kan laddas ner gratis som textfil på Helsinki Region Infoshare (<http://www.hri.fi>)
- Materialet har spjälkts upp i knippen enligt statistikrutor och packats i zip-format.
- Ytterligare verktyg för hantering av materialet finns på vårt projekts webbplats (<http://www.helsinki.fi/science/accessibility>).

KUVA 1 Pienten pyöräretkeläisten aikuistuesssa Kalasatama on valmis ja pääkaupunkiseudun kaupunkirakenne on kokenut suuren muutoksen.
BILD 1 Då de små cyklisterna blir vuxna är Fiskehamnen färdigt och stadsstrukturen i huvudstadsregionen har genomgått en stor förändring.

Muuttuva saavutettavuus

Saavutettavuus pääkaupunkiseudulla on jatkuvassa ja voimakkaassa muutoksessa. Pääkaupunkiseudun yksikeskuksinen kaupunkirakenne on alkanut muuttua monikeskuksisemmaksi (Laakso ym. 2005; Vasanen 2012; Helminen ym. 2014). Alueen väestö kasvaa voimakkaasti sekä nykyisen kaupunkirakenteen sisällä että sen ulkolaidoilla. Palveluverkko elää poliittisten päätösten ja talouskehityksen myötä. Suuria liikennehankkeita toteutetaan eri puolilla aluetta. Liikennepoliittisessa keskustelussa korostetaan lihasvoimaisen liikkumisen ja joukkoliikenteen aseman parantamista (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2013). Tilanne onkin muutoksessa juuri joukkoliikenteen osalta. Esimerkiksi Länsimetro muuttaa alueellista saavutettavuuskuvaa seudulla. Suorien bussiyhteyksien korvautuminen metron liityntälinjoilla heikentää saavutettavuutta jonkin verran Pohjois-Espoossa. Toisaalta, vaikkapa Tapiolan tavoittaa puolessa tunnissa kotoaan jopa 40 % enemmän ihmisiä kuin ennen.

Saavutettavuus on jatkuvassa muutoksessa myös lyhyemmän ajan sisällä. Vuodenajat vaikuttavat säätiloista riippuen kokonaismatkaketjujen pituuksiin ja kulkumuotojen valikoimaan. Hyväkään pyöräteiden hoito ei tee talvipyöräilystä valtavrann liikkumismuotoa, jos talvi on kylmä. Esimerkiksi kaupunkipyörien tuomaa matka-aikasäästöä arvioitaessa pyöräilykausi on rajoitettu 180 päivään vuodessa. Näinä päivinä järjestelmä voisi kuitenkin tuoda keskimäärin kuuden

Föränderlig närbarhet

Närbarheten i huvudstadsregionen förändras starkt hela tiden. Den tidigare monocentriska stadsstrukturen har allt mera börjat övergå i en multicentrisk (Laakso et al. 2005; Vasanen 2012; Helminen et al. 2014). Regionens folkmängd ökar kraftigt både inom den nuvarande stadsstrukturen och i dess utkanter. Servicenätet lever med det politiska beslutsfattandet och den ekonomiska utvecklingen. Stora trafikprojekt genomförs i olika delar av regionen. I den trafikpolitiska debatten betonas en förbättring av förutsättningarna för att förflytta sig med muskelkraft eller åka kollektivt (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto – Helsingfors stadsplaneringskontor 2013). Och det är just för kollektivtrafikens del som läget håller på att förändras. Som exempel förändrar Västmetron bilden av lokal närbarhet i regionen. Att direkta busslinjer ersätts med metroanslutna linjer försämrar i någon mån närbarheten i norra Esbo. Samtidigt kan rentav 40 procent flera invånare än förr nå till exempel Hagalund på högst en halv timme från sitt hem.

Och även på kortare sikt förändras närbarheten hela tiden. Årstider och väderlek inverkar på hur långa färderna med olika färdmedel sammanlagt blir och vilka färdmedel man kan använda. Även om cykelvägarna sköts bra blir vintercykling aldrig majoritetens färd sätt om vintern är hård. Till exempel vid bedömningen av tidsbesparing genom att ta stadscykel har cykelsäsongen begränsats till 180 da-

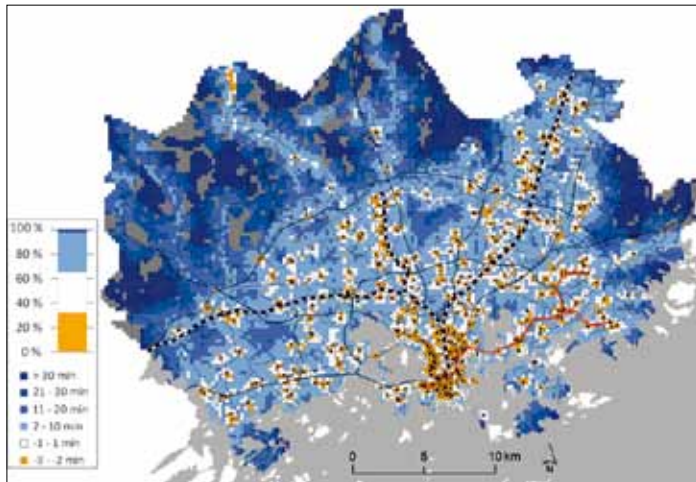
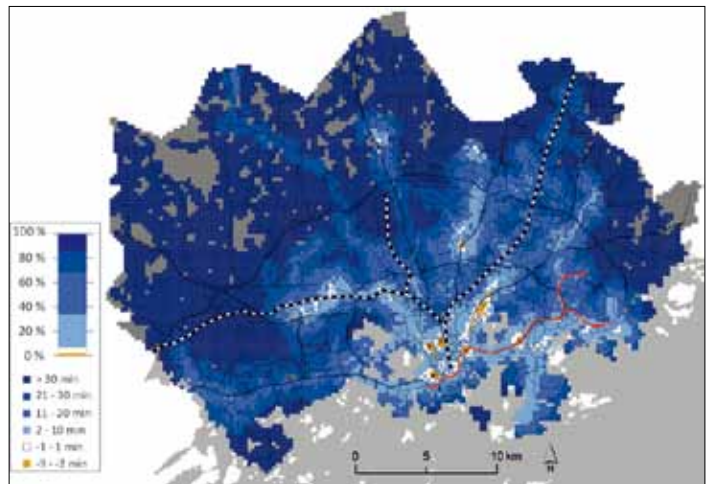

BILD 2

Dagligvaruhandelns närbarhet på dagen respektive natten i huvudstadsregionen. Gula och vita zoner står för områden där promenering eller kollektivtrafik är snabbare än att ta bilen. De olika nyanserna av blått visar zoner där bilen är snabbare. Under dagtid når över hälften av huvudstadsregionens invånare sin närbutik snabbare till fots eller med buss än med bil (Saarsalmi 2014).

KUVA 2

Päivittäistavarakaupan saavutettavuus päivällä ja yöllä pääkaupunkiseudulla. Keltaiset ja valkoiset alueet kuvaavat alueita, joissa kävely ja joukkoliikenne ovat autoa nopeampia. Sinisen sävyillä kuvatut vyöhykkeet ovat autoilijalle nopeampia. Päiväsaikaan yli puolet pääkaupunkiseudun asukkaista tavoittaa lähikaupan nopeammin kävellen tai bussilla kuin autolla (Saarsalmi 2014).

minuutin aikasaastön kantakaupunkiin suuntautuvilla joukkoliikennematkoilla (Jäppinen ym. 2013).

Saavutettavuus elää myös vuorokauden mukaan. Palveluiden saavutettavuus muuttuu aukioloaikojen mukaan ja kaupungin väestökeskittymät vaihtavat paikkaa kellonajan mukaan. Yhteiskunta on viime vuosikymmenten aikana siirtynyt vauhdilla kohti 24-tuntista vuorokausirytmiiä muun muassa globalisaation seurauksena. Arjen rytmien muuttuminen ja moninaistuminen on lisännyt palveluiden kysyntää eri vuorokaudenaikoina ja monet palvelut, ruokakauppa etunenässä, ovat laajentaneet aukioloaikojaan. Silti esimerkiksi lähikaupan saavutettavuus näyttyytyn varsin erilaisena vuorokauden ajasta riippuen (Saarsalmi 2014). Aiemmin todettu hyvä saavutettavuus kutistuu. Vain muutama pro-

gar per år. Dessa dagar skulle systemet ändå i snitt kunna ge en sex minuters tidsinbesparing vid kollektivtrafikresor till innerstaden (Jäppinen et al. 2013).

Dygnet påverkar också närbarheten. Servicens närbarhet förändras med öppettiderna, och stadens befolkningstyngdpunkter byter plats enligt klockslag. Under de senaste årtiondena har samhället med god fart och som följd av bland annat globaliseringen allt mer övergått till en 24 timmars dygnsrytm. Att folks vardagsrytm förändrats och diversifierats har ökat efterfrågan på service under olika tider av dygnet, och många serviceformer, med mathandeln i spetsen, har utökat sina öppettider. Ändå är till exempel närbutikens närbarhet ganska olika under olika tider på dygnet (Saarsalmi 2014). God närbarhet kan bli

sentti pääkaupunkiseudun asukkaista pääsee kauppaan yöaikaan kätevästi ilman autoa.

Rinnakkaisia saavutettavuustodellisuuksia pääkaupunkiseudulla

Nykyisellään lähipalvelujen saavutettavuus pääkaupunkiseudulla on melko hyvä. Valtaosalle asukkaista lähin kauppa on kohtuullisella kävelyetäisyydellä (Saarsalmi 2014) ja vaikkapa kirjasto löytyy kodin lähistöltä (Lahtinen ym. 2013).

Kaupunkirakenteellisissa tarkasteluissa kaupunki jaetaan usein liikkumisen vyöhykkeisiin, jotka auttavat hahmottamaan liikkumisen vaihtoehtoja eri alueilla (esim. Helminen ym. 2014). Nämä rajaukset eivät kuitenkaan paljasta päällekkäisiä saavutettavuustodellisuuksia, joita kaupungissa esiintyy, käytetystä kulkumuodosta riippuen. Usean kulkumuodon matka-aikavertailulla näitä pääsee havainnoimaan konkreettisesti. Samalta alueeltakin katsoen hyvin saavutettavat paikat ovat eri suunnilla, kulkumuodosta riippuen.

Joukkoliikenteen näkökulmasta Helsingin keskusta ja koko kantakaupungin alue ovat korkean saavutettavuuden aluetta koko pääkaupunkiseudun mittakaavassa. Täällä sijaitsevat palvelut tavoittavat lyhyessä ajassa suuren joukon joukkoliikenteellä tai lihasvoimaisesti

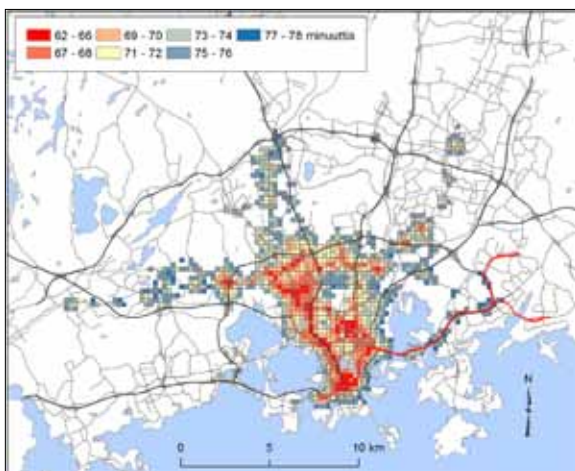
sämre. Bara några procent av huvudstadsregionens invånare kan gå till butiken nattetid utan att ta bilen.

Parallella näbarhetsverkligheter i huvudstadsregionen

För närvarande är när servicens närbarhet ganska god i huvudstadsregionen. För flertalet invånare ligger närmaste butik på rimligt promenadavstånd (Saarsalmi 2014), och i hemmets närhet finns ofta till exempel ett bibliotek (Lahtinen et al. 2013).

I stadsstrukturella analyser delas staden ofta upp i rörlighetszoner, som hjälper till att få en uppfattning om olika färdalternativ i olika områden (t.ex. Helminen et al. 2014). Men dessa avgränsningar avslöjar inte de överlappande näbarhetsverkligheter som beroende på färd sätt finns i staden. Genom att jämföra färdtiderna för flera olika färd sätt kan man få en konkret bild. De ställen som är lätta att nå från ett område kan ligga åt olika håll beroende på färd sättet.

För dem som åker kollektivt i huvudstadsregionen utgör Helsingfors centrum och hela innerstaden zoner av hög närbarhet. Servicen i detta område nås på kort tid av en stor mängd klienter som färdas kollektivt eller med muskelkraft. Åker man bil är läget ett annat. För bilburna i huvudstadsregionen är zonerna

KUVA 3 Pääkaupunkiseudun parhaan saavutettavuuden tilastoruudut joukkoliikenteen käyttäjän (vas.) ja autoilijan (oik.) kannalta. Ruudukoon on poimittu saavutettavuudeltaan paras 10 % tilastoruuduista. Ruudun saavutettavuus on matka-aikojen mediaani kaikista muista ruuduista kyseiseen ruutuun, valitulla kulkumuodolla.

BILD 3 Den mest lättillgängliga tiondedelen av statistikrutorna i huvudstadsregionen ur kollektivåkandes (vänster) resp. bilisters (höger) synvinkel. En rutas närbarhet är medianen av färdtiderna med de bägge färd sätten till den från alla övriga rutor

liikkuvia asiakkaita. Autoillen tilanne on toinen. Autoilevalle pääkaupunkiseutulaiselle kehäteiden varret ovat saavutettavuudeltaan ylivoimaisia alueita. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun suurista kauppakeskuksista Vantaan Jumbon saavutettavuus on autoillen pääkaupunkiseudun huippua, kun se joukkoliikenteellä putoaa jumbosijalle (Salonen, Toivonen & Vaattovaara. 2012).

Nykyisellään moni pääkaupunkiseutulainen tekee arjessaan ympäristön kannalta positiivisia kulkumuotovalintoja. Vertasimme laskennallisia mallejamme nopeimmista yhteyksistä PehmoGIS-kyselyaineistoon Kuninkaankolmion alueelta. Vertailu osoitti, että asukkaiden arkimatkat ovat keskimäärin lyhyitä ja taittavat useimmiten jalan tai pyörällä (Salonen ym. 2014). Moni asukkaista valitsee nopeimman kulkumuodon (usein auto) asemesta kestävämmän liikumismuodon työ- ja asiointimatalleen. Kauppatmatkoilla autoilun osuus on kuitenkin huomattavan suuri. Moni valitsee auton kauppareissulle silloinkin, kun matka taittuisi nopeammin jalan tai pyörällä.

Kaupunki- ja liikennesuunnittelun kannalta rinnakkaiset saavutettavuustodellisuudet ovat haaste: kynnys autoilun vähentämiseen tai lihasvoimaisen liikkumisen suosimiseen on merkittävästi suurempi, jos kulkumuodon myötä osa palveluista muuttuu saavuttamattomaksi. Jos asukkailla halutaan olevan aito mahdollisuus liikkua arjessaan eri tavoin, on erilaiset rinnakkaiset ja päällekkäiset todellisuudet tärkeää huomioida niin toimintojen sijoittumista kuin liikenneinvestointeja suunniteltaessa.

Kiitokset

Lämpimät kiitokset yhteistyökumppaneille sparraamisesta aineistokehityksessä. Kiitämme myös kaikkia, jotka ovat kannustaneet aineiston laadinnassa sekä jakelun toteuttamisessa. Kiitokset myös rahoittajillemme: KatuMetro-tutkimusohjelman ja Helsingin yliopiston tuki ovat tehneet tutkimusideoista totta. 🌱

Kirjallisuus / Litteratur:

Bertolini, L., F. le Clercq & L. Kapoen (2005). Sustainable accessibility: a conceptual framework to integrate transport and land use plan-making. Two test applications in the Netherlands and a reflection on the way forward.

vid ringvägarna överlägset lättast tillgängliga. Till exempel bland de stora köpcentren i huvudstadsregionen är Jumbo i Vanda ett av de näbaraste om man tar bilen, men på jumboplats om man färdas kollektivt (Salonen, Toivonen & Vaattovaara. 2012).

I dagens läge är det många i huvudstadsregionen som fattar miljövänliga beslut då de väljer färdstätt. Vi jämförde våra kalkylerade modeller av de snabbaste kommunikationerna med ett enkätmaterial gjort av PehmoGIS i området Kungstriangeln. Jämförelsen visade att invånarnas vardagsresor i medeltal är korta och oftast görs till fots eller med cykel (Salonen et al. 2014). Många invånare väljer i stället för snabbaste färdstättet (ofta bilen) ett hållbarare färdstätt att ta sig till jobbet eller sköta ärenden. Men då det gäller att göra uppköp är bilandets andel anmärkningsvärt stor. Många tar bilen till köpcentret även då det skulle gå snabbare till fots eller med cykel.

Ur stads- och trafikplaneringens synvinkel är de parallella näbarheterna en utmaning: tröskeln att minska bilandet och gynna muskeldrivna färdstätt blir märkbart högre om vissa serviceformer blir omöjliga att nå med vissa färdstätt. Om man vill att invånarna skall ha en äkta möjlighet att färdas på olika sätt i sin vardag är det viktigt att beakta de olika parallella och överlappande verkligheter då man planerar funktionernas placering likaväl som olika investeringar i trafik.

Vi tackar

Vi vill rikta ett varmt tack till våra samarbetspartners för benägen sparring. Vi vill också tacka alla dem som uppmuntrat oss vid uppgörandet och distribuerandet av materialet. Tack också till våra finansiärer: stödet från forskningsprogrammet KatuMetro och från Helsingfors universitet har gjort idéer till verklighet. 🌱

Transport Policy 12:3, 207–220.

Frank, L., M. Bradley, S. Kavage, J. Chapman & T.K. Lawton (2008). Urban form, travel time, and cost relationships with tour complexity and mode choice. *Transportation* 35: 1, 37–54.

Geurs, K.T. & B. van Wee (2004). Accessibility evaluation of land-use and transport strategies: review and research

directions. *Journal of Transport Geography* 12, 127–140.

Helminen, V., Kosonen, P., Kalenoja, H., Ristimäki, M., Tiitu, M. & Tiikkaja, H. (2014). Helsingin metropolialueen yhdyskuntarakenne – Alakeskukset ja liikkuminen. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 18/2014.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2013). Helsingin yleiskaava visio 2050. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2013: 23.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2012). Arjen

saavutettavuus pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2012:6.

HSL (2014). Saavutettavuustarkastelut ja joukkoliikenteen matka-aikasaavutettavuus SAVU&MASA. HSL:n julkaisuja 3/2014.

Jaakkola, T. (2013). Paikkatietopohjainen menetelmä autoilun ajoaikojen ja kokonaismatka-aikojen mallintamiseen – esimerkkinä pääkaupunkiseutu. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Geotieteiden ja maantieteen laitos.

MetropAccess-hanke toimii Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen laitoksella. **TUULI TOIVONEN** on laitoksen tuore geoinformatiikan apulaisprofessori, **MARIA SALONEN** on juuri paketoimut saavutettavuusaiheisen väitöskirjansa esitarkastukseen ja **HENRIKKI TENKANEN** käynnistelee omaa väitöskirjatyötä hankkeessa. **PERTTU SAARSALMI** on vastavalmistunut filosofian maisteri, joka on tehnyt hankkeessa sekä kandi- että pro gradu -työnsä.

Projektet **MetropAccess** verkar vid Helsingfors universitetts institution för geovetenskaper och geografi. **TUULI TOIVONEN** har nyligen börjat som institutionens biträdande professor i geoinformatik, **MARIA SALONEN** har alldeles nyss lämnat in sin avhandling om närbarhet för förhandsgranskning, och **HENRIKKI TENKANEN** kör igång arbetet på sin egen avhandling inom detta projekt. **PERTTU SAARSALMI** är nybakad filosofie magister och har gjort både sitt kandidatarbete och sin pro gradu inom projektet.

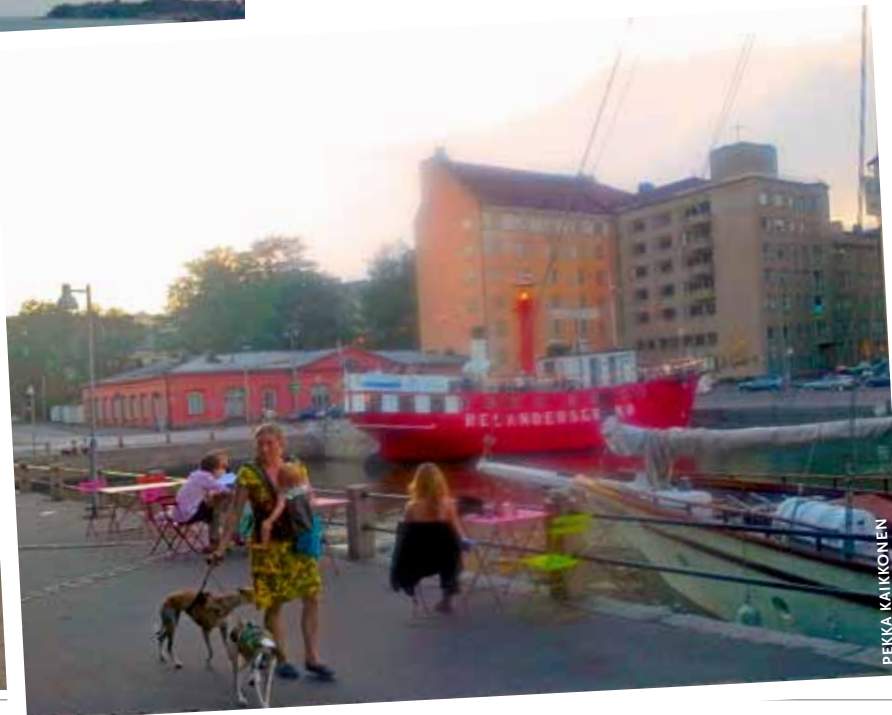
- Jäppinen, S., T. Toivonen. & M. Salonen. (2013). Modelling the potential effect of shared bicycles on public transport travel times in Greater Helsinki: An open data approach. *Applied Geography* 43, 13–24.
- Laakso, S., T. Halme, P. Kilpeläinen, H.A. Loikkanen & M. Vaattovaara. (2005). Kirkkonummen kunnan muuttoliiketutkimus. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisu B 52.
- Lahtinen, J., M. Salonen. & T. Toivonen. (2013). Facility allocation strategies and the sustainability of service delivery: Modelling library patronage patterns and their related CO₂-emissions. *Applied Geography* 44, 43–52.
- LVM (2011). Kävelyn ja pyöräilyn valtakunnallinen strategia 2020. Liikenne- ja viestintäministeriö. Ohjelmia ja strategioita 4/2011. Erweko Painotuote Oy, Helsinki 2011.
- Mavoja, S., K. Witten, T. McCreanor & D. O'Sullivan (2012). GIS based destination accessibility via public transit and walking in Auckland, New Zealand. *Journal of Transport Geography* 20: 1, 15–22.
- MetropAccess (2014). Saavutettavuuslaskentaa autoilijan näkökulmasta: MetropAccess-Digiroad. Helsingin yliopisto, Geotieteiden ja maantieteen laitos. 1.4.2014. <<http://blogs.helsinki.fi/saavutettavuus/metropaccess-digiroad/>>.

- MetropAccess & BusFaster (2014). Saavutettavuuslaskentaa joukkoliikenteen näkökulmasta: MetropAccess-Reititin. Helsingin yliopiston Geotieteiden ja maantieteen laitos & BusFaster Oy. 1.4.2014. <<http://blogs.helsinki.fi/saavutettavuus/tyokaluja/metropaccess-reititin/>>.
- Saarsalmi, P. (2014). Päivittäistavarakaupan spatio-temporaalinen saavutettavuus pääkaupunkiseudulla. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Geotieteiden ja maantieteen laitos.
- Salonen, M., Broberg, A., Kyttä, M. & Toivonen, T. (2014) Do suburban residents prefer time-wise optimal or sustainable travel modes? Combining public participation GIS and multimodal travel time analysis for daily mobility research. Hyväksytty sarjaan *Applied Geography*.
- Salonen, M. & T. Toivonen (2013). Modelling travel time in urban networks: comparable measures for private car and public transport. *Journal of Transport Geography* 34, 143–153.
- Salonen, M., T. Toivonen & M. Vaattovaara (2012). Arkiliikkumisen vaihtoehtoista monikeskustisuvassa metropolissa: Kaksi näkökulmaa palvelujen saavutettavuuteen pääkaupunkiseudulla. *Yhdyskuntasuunnittelu* 3, 8–27.

Vaattovaara, M. (2011). Suuri murros kaupunkirakenteen kehityksessä. Teoksessa Cantell, T. & T. Lahti. (2011). Helsinki tiedon kohteena: Helsingin kaupungin tietokeskus 100 vuotta. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Uudenmaan liitto (2010). Koko Uudenmaan maakuntaohjelma 2011–2014. Metropolimaakunnan toimintaympäristö ja muutosilmiot. Lähtökohtia ja kehittämishaasteita maakuntaohjelman laadinnalle. Uudenmaan liiton julkaisu E 110 – 2010.

Vasanen, A. (2012). Functional polycentricity: Examining metropolitan spatial structure through the connectivity of urban sub-centres. *Urban Studies* 49: 3627, 1–18.

PEKKA KAIKKONEN

Somalialaisten maahanmuuttajien työllistymisessä ja yrittäjyysaktiivisuudessa suuria maiden välisiä eroja

TUULA JORONEN

Stora skillnader länder emellan i hur somaliska invandrare får jobb och blir företagare

HELSINGIN KAUPUNGIN AINEISTOPANKKI

Somalinkieliset ovat sekä koko Suomessa että Helsingissä kolmanneksi suurin ulkomaista syntyperää oleva väestöryhmä heti venäjän- ja vironkielisten jälkeen. Siksi on huolestuttavaa, että he ovat työllistyneet niin heikosti moniin muihin maahanmuuttajaryhmiin verrattuna. Pohdin tässä artikkelissa Suomen somalialaisten maahanmuuttajien heikon työllisyystilanteen ja vähäisen yrittäjyysaktiivisuuden taustalla olevia tekijöitä kansainvälisen kirjallisuuden valossa. Somalialaisten maahanmuuttajien työllisyystilanne ei nimittäin kaikkialla ole yhtä huono kuin Suomessa. Kansainvälisen kirjallisuuden perusteella näyttää siltä, että somalialaisten maahanmuuttajien alhainen työllisyysaste on ongelma lähinnä Euroopassa, erityisesti Pohjoismaissa. Pohjois-Amerikkaan asettuneet somalialaiset ovat onnistuneet Euroopan maihin asettuneisiin verrattuna huomattavasti yleisemmin pääsemään työmarkkinoille.

De personer som har somaliska som modersmål är både i Finland som helhet och i Helsingfors den tredje största gruppen personer av utländsk härkomst, strax efter de rysk- respektive estniskspråkiga. Därför är det oroande att deras sysselsättningsläge är så mycket sämre än många andra invandrargrupper. I denna artikel försöker jag med hjälp av utländsk litteratur utröna vilka faktorer som finns i bakgrunden till de somaliska invandrarnas sämre sysselsättningsläge och lägre företagaraktivitet. Det är nämligen så att somaliinvandrarna inte har lika skral sysselsättning i en del andra länder. Att döma av internationell litteratur tycks låg sysselsättningsgrad bland somaliska invandrare vara ett problem snarast i Europa, i synnerhet i Norden. De somalier som flyttat till Nordamerika har lyckats komma in på arbetsmarknaden klart bättre än de som flyttat till Europa.

Somalialaiset Suomen työmarkkinoilla

Vuonna 2012 Suomen somalialaisten työllisyysaste oli vain noin 25 prosenttia, kun se kaikilla vieraskielisillä keskimäärin oli noin 53 prosenttia, eli yli kaksinkertainen somalialaisiin verrattuna. Somalinkielisten työttömyysaste puolestaan oli kaksinkertainen kaikkien vieraskielisten keskimääräiseen työttömyysasteeseen verrattuna ja peräti nelinkertainen kotimaankielisiin verrattuna. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1

15 vuotta täyttäneiden somalinkielisten, kaikkien vieraskielisten ja kotimaankielisten työllisyys, työttömyys ja yrittäjyys Suomessa vuonna 2012. Lähde: Tilastokeskus 2014a.

	Kotimaankieliset Inhemskt modersmål	Vieraskieliset keskimäärin Utländskt modersmål i genomsnitt	Somalinkieliset Somaliska som modersmål
Työllisyysaste / Sysselsättningsgrad %	52,6	52,7	25,2
Työttömyysaste / Arbetslöshetsgrad %	11,9	20,2	45,0
Yrittäjät työkäisistä / Företagare bland personerna i arbetsför ålder %	7,5	6,5	0,6
Yrittäjät työllisistä / Företagare bland de sysselsatta %	14,4	12,2	2,6

Somalialaisten muita maahanmuuttajaryhmiä alempi työllisyysaste selittyy osittain somalinaisten vähäisellä työhön osallistuvuudella, ja sen myötä myös alhaisella työllisyysasteella. Vuonna 2012 somalinkielisten naisten työllisyysaste oli vain 14 prosenttia, kun kaikkien vieraskielisten naisten keskimääräinen työllisyysaste oli noin 45 ja kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien 51 prosenttia. Somalinaisten vähäinen työhön osallistuvuus puolestaan liittyy korkeaan syntyvytyteen tässä maahanmuuttajaryhmässä (esim. Joronen 2007, 303). Korkea syntyvyys näkyy myös somalialaisten ikärakenteessa ja siinä, että Suomessa syntyneiden osuus somalinkielisistä on poikkeuksellisen suuri muihin maahanmuuttajataustaisiin ryhmiin verrattuna. Suomen somalialaisista joka kolmas on syntynyt Suomessa ja vain kaksi kolmasosaa (noin 65 %) on syntynyt ulkomailla, kun Suomen virolaiset, venäläiset ja in-

Somalierna på den finländska arbetsmarknaden

År 2012 var sysselsättningsgraden bland somalier i Finland bara ca 25 procent, att jämföra med 53 procent – över dubbelt så hög – bland samtliga personer med främmande modersmål. Samtidigt var arbetslöshetsgraden dubbelt så hög bland somalier som bland övriga personer med främmande modersmål i genomsnitt, och fyra gånger så hög som bland dem med inhemskt modersmål (Tabell 1).

TABELL 1

Sysselsättning, arbetslöshet och företagarskap bland 15 år fyllda med somaliskt, utländskt (inkl. somaliskt) eller inhemskt modersmål i Finland år 2012. Källa Tilastokeskus - Statistikcentralen 2014a.

Den lägre sysselsättningsgraden bland somalier än andra invandrargrupper i Finland förklaras delvis av att de somaliska kvinnorna i ringa mån deltar i arbetslivet och därmed har låg sysselsättningsgrad. År 2012 var den bara 14 procent, mot 45 procent bland alla kvinnor med främmande modersmål och 51 procent bland kvinnor med inhemskt modersmål. Den låga förvärvsfrekvensen bland somaliska kvinnor är i sin tur kopplad till hög nativitet inom denna invandrargrupp (t.ex. Joronen 2007, 303). Den höga nativiteten syns också i somaliernas åldersstruktur och i att de som fötts i Finland utgör en exceptionellt mycket större del bland somalier än bland övriga grupper med invandrarbakgrund. Av somalierna i Finland är var tredje född i Finland, och därmed bara två tredjedelar (ca 65 %) utomlands, att jämföra med att nästan alla (90–93 %) ester, ryssar och ingsmanländare i Finland fötts utomlands (Tilasto-

keriläiset ovat lähes kaikki (90–93 %) syntyneet ulkomailla. (Tilastokeskus 2014b; ks. myös Helsingin kaupungin tietokeskus 2013.)

Korkealla syntyvytyydellä on kuitenkin vaikea selettää somalimpien alhaista työllisyysastetta. Esimerkiksi vuonna 2012 se oli noin 25 prosenttia, kun kaikilla vieraskielisillä miehillä keskimäärin se oli vajaat 53 prosenttia eli yhtä korkea kuin kotimaankielisillä miehilläkin. (Tilastokeskus 2014a.)

Sellaiset maahanmuuttajaryhmät, jotka ovat yleisillä työmarkkinoilla työllistyneet heikosti, ovat usein etsineet toimeentuloa itsensä työllistämistä (Joronen 2012). Suomen somalinkielisiin maahanmuuttajiin tämä ei päde. He ovat ryhtyneet yrittäjiksi hyvin harvoin (ks. Taulukko 1). Somalinkieliset poikkeavat vähäisen yrittäjyysaktiivisuutensa perusteella sekä muista suurista maahanmuuttajaryhmistä että muista pakolaisina ja turvapaikanhakijoina Suomeen muuttaneista väestöryhmistä, joita kuviossa 1 on pyritty kuvaamaan näiden ryhmien yleisimpien äidinkielen perusteella. Nähdään, että somalialaisten yrittäjyysaktiivisuus on alhaisempi kuin minkään muun maahanmuuttajaryhmän riippumatta siitä, mitataanko sitä yrittäjien osuutena työikäisistä vai työllisistä.

Yritystoiminnasta pääasiallisen toimeentulonsa saavien somalinkielisten lukumäärä on 2000-luvun aikana kuitenkin kasvanut. Kun vuonna 2000 Suomessa oli vain yksi yritystoiminnasta pääasiallisen toimeentulonsa saanut somalinkielinen yrittäjä, niin vuonna 2012 heitä oli jo 36 (Tilastokeskus 2014a). Somalinkielisten yrittäjyysaktiivisuus saattaa siis kasvaa tulevaisuudessa.

Somalialaisten työllistyminen Pohjoismaissa ja Länsi-Euroopassa

Kun Suomen somalien sijoittumista työmarkkinoille verrataan muissa maissa asuvien somalialaisten tilanteeseen, niin eniten se muistuttaa muissa Pohjoismaissa asuvien somalialaistaustaisten tilannetta. Esimerkiksi Ruotsissa somalialaisten keskimääräinen työllisyysaste on koko 2000-luvun ajan ollut korkeintaan samalla tai jopa hiukan alemmalla tasolla kuin Suomessa. Vuonna 2003 Ruot-

keskus – Statistikcentralen 2014b, se även Helsingin kaupungin tietokeskus – Helsingfors stads faktabeskrivning 2013).

Men hög nativitet förklarar svårigen den låga sysselsättningsgraden bland somaliska män. Till exempel år 2012 var den ca 25 procent, mot 53 procent bland samtliga män med främmande modersmål och bland män med inhemskt modersmål (Tilastokeskus – Statistikcentralen 2014a).

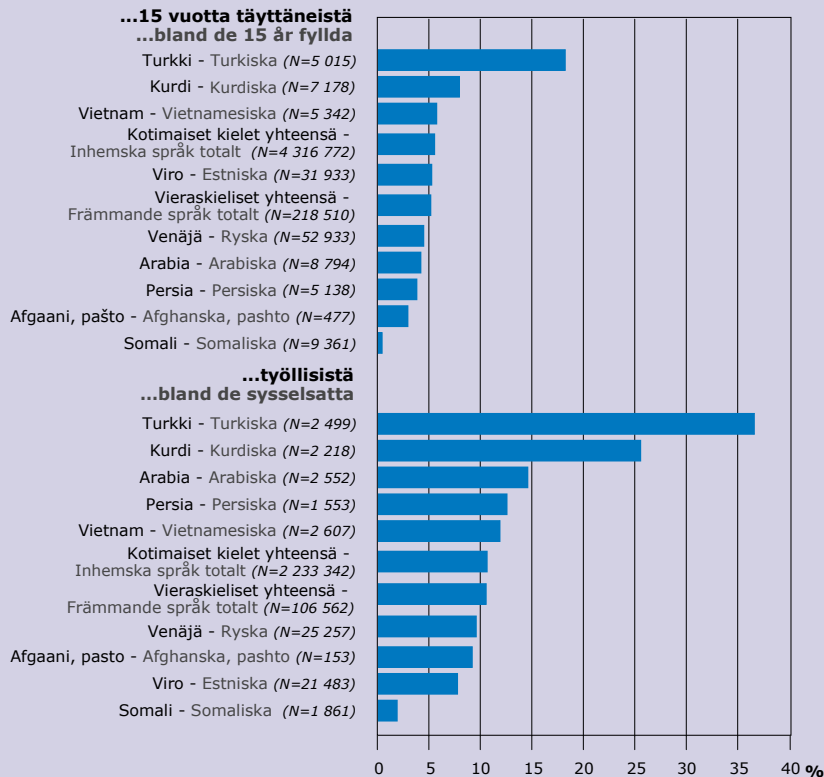
De invandrargrupper som haft svårt att få jobb på den öppna arbetsmarknaden har ofta sökt ett levebröd genom att bli företagare (Joronen 2012). Men för de somaliskspråkiga invandrarna i Finland gäller detta inte. De har bara ytterst sällan blivit företagare (se Tabell 1). I och med sin ringa företagaraktivitet avviker de med somaliska som modersmål från både de övriga stora invandrargrupperna och de övriga befolkningsgrupper som kommit till Finland som flyktingar och asylsökande, vilka man i figur 1 försökt beskriva utgående från de vanligaste modersmålen bland dessa grupper. Vi ser att somalierna uppvisar lägre företagaraktivitet än någon annan invandrargrupp oavsett vi mäter med andelen företagare bland personer i arbetsför ålder eller bland de sysselsatta.

Men under 2000-talet har antalet somaliskspråkiga som får sin huvudsakliga utkomst av företagsverksamhet vuxit. Medan det i Finland år 2000 fanns bara en person med somaliska som modersmål som fick sin huvudsakliga utkomst av företagsverksamhet, uppgick dessa personer år 2012 redan till 36 (Tilastokeskus – Statistikcentralen 2014a). Så framöver kan det hända att företagarskap blir vanligare bland dem med somaliska som modersmål.

Somaliernas sysselsättningsgrad i Norden och Västeuropa

Om vi jämför hur somaliernas placerat sig på arbetsmarknaden i dels Finland, dels övriga länder, ser vi att läget i Finland mest påminner om läget bland somalier bosatta i övriga Norden. Till exempel i Sverige har den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland somalier under hela 2000-talet varit högst på samma eller rentav lite lägre nivå än i Finland. År 2003 var

Yrittäjien osuus...
Andel (%) företagare...

Lähde - Källa: Tilastokeskus - Statistikcentralen 2014 a och b).

KUVIO 1 Yrittäjien osuus (%) kaikista 15 vuotta täyttäneistä ja työllisistä kieliryhmittäin: somalinkieliset ja eräät muut vähintään 500 hengen kieliryhmät Suomessa vuonna 2012. –Lähde: Tilastokeskus 2014a ja b.

FIGUR 1 Andelen företagare (%) bland samtliga 15 år fyllda och sysselsatta i olika språkgrupper: minst 500 personers grupper med somaliska eller vissa andra språk som modersmål år 2012. –Källa: Tilastokeskus – Statistikcentralen 2014 a och b).

sin 16–64-vuotiaiden somalialaisten työllisyysaste oli keskimäärin 23 prosenttia (Melander 2009, 17), vuonna 2008 se oli keskimäärin 25 prosenttia (Abdirahman et al. 2011) ja vuonna 2010 keskimäärin 21 prosenttia (Carlson et al. 2012, 13). Vaikka alle 20-vuotiaat rajataan tarkastelun ulkopuolelle, keskimääräinen työllisyysaste kohoaa vain hiukan. Ruotsin 20–64-vuotiaista somalialaisista 23 prosenttia oli työllisinä vuonna 2010, miehet hiukan yleisemmin (28 prosenttia) kuin naiset (18 prosenttia) (Open Society Foundations 2014, 77).

Tämä ei kuitenkaan ole koko kuva Ruotsin somalialaisten työllisyyskehityksestä. Kun somalia-

sysselsättingsgraden bland 16–64 år gamla somalier i Sverige i medeltal 23 procent (Melander 2009, 17). År 2008 var den i medeltal 25 procent (Abdirahman et al. 2011), och år 2010 i medeltal 21 procent (Carlson et al. 2012, 13). Och även om man utesluter under 20-åringarna ur jämförelsen stiger sysselsättningsmedeltalet bara lite. Av de 20-64 år gamla somalierna i Sverige år 2010 var 23 procent sysselsatta, något fler bland män (28 %) än bland kvinnor (18 %) (Open Society Foundations 2014, 77).

Men detta är ändå inte hela bilden av hur somalierna fått sysselsättning i Sverige. Invandringen av somalier har varit mycket stark under hela 2000-ta-

laisten maahan muutto on jatkunut erittäin voimakkaana koko 2000-luvun ajan, niin suuri osa Ruotsin somalialaisista on ehtinyt asua siellä vasta lyhyen aikaa ja heistä vasta pieni osa on ehtinyt työmarkkinoille. Tämä laskee keskimääräistä työllisyysastetta, eikä aiemmin saapuneiden eteneminen työmarkkinoilla tule näkyviin. Työllisyyskehitystä olisikin parempi tarkastella pitkäaikaisaineistolla. Suomessa esimerkiksi Linnanmäki-Koskela (2010) on havainnut, että maassaolovuosien mittaan maahanmuuttajien työllisyysasteet kohoavat.

Kuten Suomessa myös Ruotsissa somalialaisten yrittäjyysaktiivisuus on ollut vähäistä. Ruotsissa somalialaisia yrittäjiä on kuitenkin moninkertainen määrä Suomeen verrattuna. Vuosina 2000–2008 Ruotsin somalialaisten yrittäjien määrä yli 10-kertaistui kasvaen 13 yrittäjästä 147 yrittäjään. Yrittäjien suhteellinen osuus Ruotsin somalialaisista ei kuitenkaan ole noussut, koska maahanmuuton jatkumisesta johtuen somalialaisperäisen väestön määrä on Ruotsissa kasvanut voimakkaasti koko 2000-luvun ajan. Yrittäjien osuus 20–64-vuotiaista Ruotsin somalialaisista on jatkuvasti pysytellyt alle prosentissa, mikä on vähemmän kuin missään muussa maahanmuuttajaryhmässä. (Abdirahman et al. 2011.)

Tanskassa somalialaisten työllisyysaste on ollut suurin piirtein samalla tasolla kuin Suomessa ja Ruotsissa. Vuonna 2005 25–64-vuotiaiden Tanskan somalialaisten miesten työllisyysaste oli 27 prosenttia ja naisten 11 prosenttia. Muslimienemmistöistä maista tulleiden työllisyysasteet olivat Tanskassa yleensäkin alhaisempia kuin syntyperäisten tanskalaisen. (Open Society Foundations 2011, 114, 116.)

Norjassa somalialaisten työllisyysaste on ollut selvästi korkeampi kuin muissa pohjoismaissa. Vuonna 2011 Norjan 15–74-vuotiaiden somaliamiesten työllisyysaste oli 37 prosenttia ja naisten 23 prosenttia. Myös Norjan somalit ovat kuitenkin työllistyneet olennaisesti harvemmin kuin norjalaiset keskimäärin. Somalialaisten työllisyysasteet olivat alhaisia myös useimpiin muihin maahanmuuttajaryhmiin, myös pakolaisryhmiin verrattuna. Työllisyysasteet vaihtelivat myös alueittain. Osion somalialaiset olivat työllistyneet keskimääräistä harvemmin, ja työllisistäkin lähes puolet oli vain osa-ai-

let, och en stor del av landets somalier har hunnit bo där bara en kort tid, och endast en liten del av dem har hunnit ut på arbetsmarknaden. Detta sänker den genomsnittliga sysselsättningsgraden, och att de som invandrat i ett tidigare skede har avancerat på arbetsmarknaden syns inte. Det vore därför bättre att analysera sysselsättningsutvecklingen med ett långtidsmaterial. I Finland har t.ex. Linnanmäki-Koskela (2010) kunnat konstatera att invandrarnas sysselsättningsgrader stiger med åren.

Som i Finland har somaliernas företagaktivitet i Sverige varit blygsam. Men antalet somaliska företagare är ändå mångdubbelt i Sverige jämfört med Finland. Åren 2000–2008 mer än tiodubblades antalet somaliska företagare i Sverige, från 13 till 147. Men deras andel bland somalierna i Sverige har inte vuxit, av den orsaken att de med somalisk härkomst i och med fortsatt invandring ökat så kraftigt under 2000-talet. Andelen företagare bland 20–64-åriga somalier i Sverige har hela tiden hållits under en procent, vilket är mindre än bland någon annan invandrargrupp (Abdirahman et al. 2011.)

I Danmark har sysselsättningsgraden bland somalier varit på ungefär samma nivå som i Finland och Sverige. År 2005 var sysselsättningsgraden bland 25–64 år gamla somaliska män i Danmark 27 procent och dito kvinnor 11 procent. Sysselsättningsgraden bland invandrare från länder med muslimsk majoritet var också i allmänhet lägre än bland infödda danskar (Open Society Foundations 2011, 114, 116.)

I Norge har sysselsättningen bland somalier varit klart högre än i de övriga nordiska länderna. År 2011 var sysselsättningsgraden bland 15–74-åriga somaliska män i Norge 37 procent och bland dito kvinnor 23 procent. Men även i Norge har somalierna fått arbete i väsentligt lägre grad än norrmännen i genomsnitt. Även jämfört med de flesta andra invandrargrupper – flyktinggrupper medräknade – är somaliernas sysselsättningsgrader låga. Sysselsättningsgraderna varierar också lokalt. I Oslo hade somalierna fått jobb lite mindre än i medeltal, och av dem som arbetade gjorde nästan hälften det på deltid (Open Society Foundations 2013b, 67.)

Läget för somalierna har inte sett mycket bättre ut i Nederländerna och Storbritannien heller. År

katyössä. (Open Society Foundations 2013b, 67.)

Alankomaiden ja Britannian somalialaisten tilanne ei ole näyttänyt juuri paremmalta. Vuonna 2003 Hollannin somalialaisista vajaa 29 prosenttia oli työssä. Englannissa ja Walesissa asuvien Somaliassa syntyneiden työllisyysaste oli vuonna 2001 alle 25 prosenttia ja esimerkiksi Lontoossa vain hiukan yli 16 prosenttia. (Melander 2009, 17, 68–69.) Vuonna 2008 16–64-vuotiaiden Englannin somalialaisten keskimääräinen työllisyysaste jäi 21 prosenttiin. Somalialaisten miesten työllisyysaste oli jo suhteellisen korkea, 41 prosenttia, mutta keskimääräistä työllisyysastetta laski naisten alhainen työllisyysaste kun naisia lisäksi oli lukumääräisesti enemmän. Somali-naisten työllisyysaste oli vain 10 prosenttia. (Abdirahman et al. 2011.)

Amerikan somalialaisilla menee Euroopan somalialaisia paremmin

Yhdysvalloissa maahanmuuttajien työllisyysaste on ollut jopa korkeampi kuin siellä syntyneiden keskimäärin. Myös somalialaisten maahanmuuttajien työllisyysaste on siellä Euroopan somalialaisiin verrattuna korkea, vaikka se onkin selvästi alhaisempi kuin mustaihoisilla afrikkalaistaustaisilla maahanmuuttajilla keskimäärin ja tai saman ikäisellä väestöllä keskimäärin. Vuonna 2007 Yhdysvalloissa asuneiden 18–64-vuotiaiden somalialaisten miesten työllisyysaste oli 66 prosenttia ja naisten 44 prosenttia. (Capps et al. 2012, 16.)

Pohjois-Amerikassa somalialaisilla on myös paljon yritystoimintaa. Taulukossa 2 on koottuna vertailutietoja somalialaisten työllisyydestä ja yrittäjyydestä Ruotsissa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa. Nähdään, että Kanadassa heidän työllisyysasteensa on noin kaksinkertainen ja Yhdysvalloissa yli kaksinkertainen esimerkiksi Ruotsiin verrattuna. Suhteessa koko väestön keskiarvoon heidän tilanteensa on heikoin Ruotsissa ja paras se on Yhdysvalloissa.

2003 förvärvsarbetade knappt 29 procent av somalierna i Nederländerna. Sysselsättningsgraden bland somaliskfödda födda i England och Wales var under 25 procent år 2001, och t.ex. i London bara lite drygt 16 procent (Melander 2009, 17, 68–69.) År 2008 var sysselsättningsgraden i medeltal bland 16–64 år gamla somalier i England bara 21 procent. Bland somalimännen var den ändå förhållandevis hög, 41 procent, men medeltalet sänktes av den låga sysselsättningsgraden, bara 10 procent, bland somaliska kvinnor, i synnerhet som det fanns mera somaliska kvinnor än män. (Abdirahman et al. 2011.)

I Amerika går det bättre för somalierna än i Europa

I Förenta Staterna har sysselsättningsgraden bland invandrare i snitt varit till och med högre än bland dem som fötts där. Även bland somaliska invandrare har sysselsättningsgraden varit hög jämfört med läget i Europa, trots att den varit klart lägre än bland svarthyade afrikanskättade invandrare i medeltal eller medeltalet för hela befolkningen av samma ålder. År 2007 var sysselsättningsgraden bland 18–64-åriga somalier i USA 66 procent för männen och 44 procent för kvinnorna (Capps et al. 2012, 16.)

I Nordamerika bedriver somalierna också mycket företagsverksamhet. Tabell 2 innehåller jämförande siffror om somaliers sysselsättning och företagaktivitet i Sverige, Kanada och USA. Vi ser att deras sysselsättningsgrad är omkring dubbelt så hög i Kanada som i Sverige, och i USA mer än dubbelt så hög. I förhållande till medeltalet för hela befolkningen är somaliernas läge sämst i Sverige och bäst i USA.

TAULUKKO 2 Somalialaisten työllisyys ja yrittäjyysaktiivisuus Ruotsissa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa. Lähde: Carlson et al. 2012.**TABELL 2** Sysselsättning och företagarakitivitet bland somalier i Sverige, Kanada och USA. Källa: Carlson et al. 2012.

Maa Land	Koko väestö Hela befolkningen	Somalialaiset Somalierna	Ero prosenttiyksikköä Skillnad, procentenheter
	Työllisyysaste / Sysselsättningsgrad (%)		
Ruotsi / Sverige 2010 (16–64 v.)	73	21	52
Kanada 2006 (15–65 v.)	73	46	27
USA 2010 (16–64 v.)	67	54	13
	Yrittäjien osuus / Andelen företagare (%)		
Ruotsi / Sverige 2010 (16–64 v.)	4,9	0,5	4,4
Kanada 2006 (15–65 v.)	9,2	5,3	3,9
USA 2010 (16–64 v.)	4,3	5,1	–0,8

Erityisen aktiivisia ovat Minnesotan osavaltioon asettuneet somalialaiset. Kun vuoden 2004 alussa Minnesotan somalialaisten joukossa oli noin 550 yrittäjää, niin syksyllä 2005 heitä oli jo noin 800. Tämä merkitsi, että 20–64-vuotiaista Minnesotan somalialaisista 6–7 prosenttia työskenteli yrittäjinä, ja heidän määränsä oli edelleen kasvussa. (Carlson 2007.)

Somalialaisten maahanmuuttajien työllisyyden ja yrittäjyysaktiivisuuden kansainvälisten erojen selityksiä

Maahanmuuttajien yritystoiminta alkaa usein sellaisesta etnisestä yritystoiminnasta, jossa asiakaskunta muodostuu pelkästään omaan ryhmään kuuluvista (esim. Waldinger et al. 1990). Vuonna 2012 Suomessa asui vain noin 14 700 syntyperältään somalialaista henkilöä, ja heistä vain noin kaksi kolmasosaa eli oli noin 9000 henkeä oli syntynyt Somaliassa. Loput olivat Suomessa syntyneitä lapsia ja nuoria. (Tilastokeskus 2014b.) Esimerkiksi Ruotsin somaliyhteisöön verrattuna Suomen somaliyhteisö on pieni. Ruotsissa asui vuonna 2012 noin 44 000 Somaliassa syntyneitä henkilöä (Open Society Foundations 2014; Tilastokeskus 2014). Britannian ja Yhdysvaltojen somaliyhteisöt ovat vielä paljon suurempia (esim. Capps et al. 2012; Harris 2004).

Aktiva är i synnerhet de somalier som slagit sig ner i delstaten Minnesota. I början av år 2004 fanns det 550 företagare bland somalierna i Minnesota, och på hösten 2005 redan 800. Detta innebar att 6–7 procent av de 20–64-åriga somalierna i Minnesota arbetade som företagare, och deras antal fortsatte växa (Carlson 2007.)

Förklaringar till skillnaderna länder emellan i sysselsättning och företagarskap bland somaliinvandrare

Företagsverksamhet bland invandrare börjar ofta med sådant etniskt företagande där kunderna enbart kommer från den egna folkgruppen (t.ex. Waldinger et al. 1990). År 2012 bodde det i Finland bara ca 14 700 personer av somalisk härkomst, och bara ca två tredjedelar av dem, dvs. ca 9 000 personer, var födda i Somalia. Resten var barn och unga som fötts i Finland (Tilastokeskus – Statistikcentralen 2014b). Jämfört med läget till exempel i Sverige är somalierna en liten grupp i Finland. I Sverige bodde det år 2012 omkring 44 000 personer födda i Somalia (Open Society Foundations 2014; Tilastokeskus – Statistikcentralen 2014). I Storbritannien och Förenta Staterna är de somaliska folkgrupperna ännu mycket större (t.ex. Capps et al. 2012; Harris 2004).

Vi kan alltså tänka oss att den låga företagaraktiviteten bland somalier i Finland åtminstone del-

Voidaan siis ajatella että Suomen somalialaisten vähäinen yrittäjyysaktiivisuus liittyy ainakin osittain siihen, että yhteisö on liian pieni tarjotakseen riittävästi markkinoita oman etnisen talouden rakentamiseen. Yhteisön koolla on kuitenkin merkitystä yrittäjyysaktiivisuuden kannalta vain siltä osin, kuin tämä yrittäjyys liittyy etnisen ryhmän erityistarpeiden tyydyttämiseen. Silloin kun yritystoiminta suuntautuu laajemmille markkinoille, yhteisön koolla ei ole merkitystä. (Jones et al. 2000.) Tästä ovat osoituksena myös joidenkin somalialaisia pienempien maahanmuuttajaryhmien aktiivinen yritystoiminta Suomessa. Esimerkiksi turkkilaiset ja kiinalaiset ovat kyenneet rakentamaan omaa etnistä talouttaan tänne, ja näihin ryhmiin kuuluvien perustamia yrityksiä on moninkertainen määrä somalialaisten yritysten määrään verrattuna. (Joronen 2012, 43–48, 104–107, 111–123; ks. myös Toivanen ym. 2013.)

Selitystä Suomen somalialaisten vähäiseen yrittäjyysaktiivisuuteen on siis etsittävä muualta. Kun on kyse pakolaistaustaisesta ryhmästä, niin yksi mahdollinen selitys voisi olla pääomien puute. Myös Suomen somalialaisten keskimääräisen koulutustason alaisuus voi olla yksi selitys, sillä yrittäjyydessä vaadittava osaaminen on Suomessa todennäköisesti varsin erilaista kuin Somaliassa. Myös somaliperheiden suuri lapsiluku voi olla yksi selitys, kun se sitoo perheiden aikuisia kodin hoitoon.

Kansainvälisiä eroja nämä tekijät eivät kuitenkaan selitä, sillä Somalian sisällissodan myötä läntisiin teollisuusmaihin muodostuneet somaliyhteisöt ovat rakenteeltaan hyvin samanlaisia. Somalialaisten muutto alkoi kaikkialla kasvaa suurin piirtein samaan aikaan. Nykyisen somaliväestön keski-ikä on kaikkialla kohtalaisen alhainen, somaliperheet ovat monilapsisia ja yksinhuoltajaperheitä on suhteellisen paljon. Myös somalialaisten koulutus rakenne on kaikkialla hyvin samanlainen. Heidän keskimääräinen koulutustasonsa on alhainen, mutta joukossa on myös erittäin korkeasti koulutettuja. (Esim. Melander 2009; Harris 2004; Schulze 2010; Open Society Foundations 2013a ja b.)

Näistä yhtäläisyyksistä huolimatta eri maihin asettuneet somalialaiset saattavat poiketa toisistaan

vis kan ha att göra med att det somaliska samfundet är alltför litet för att utgöra en tillräckligt stor egen etnisk marknad. Samtidigt inverkar ju samfundets storlek på företagarakтивiteten bara till den del det handlar om att svara på den egna etniska gruppens särskilda behov. När företagskapet riktar sig till en bredare marknad har det etniska samfundets storlek ingen betydelse (Jones et al. 2000). Exempel på detta har vi i det aktiva företagandet bland en del invandrargrupper som är klart mindre än somalierna i Finland. Till exempel turkar och kineser har lyckats bygga upp en egen etnisk ekonomi här, och har grundat mångdubbelt fler företag än somalierna (Joronen 2012, 43–48, 104–107, 111–123; se även Toivanen et al. 2013.)

Vi måste alltså söka förklaringen till det lamma företagandet bland somalierna i Finland på annat håll. Då det är fråga om invandrargrupper med flyktingbakgrund kan det handla om brist på kapital. En annan förklaring kan vara den låga genomsnittliga utbildningsnivån bland somalierna i Finland, i och med att det kunnande som företagskapet kräver sannolikt är mycket olika i Finland och Somalia. Även det stora antalet barn i somalifamiljer kan vara en förklaring, då det binder familjens vuxna till skötsel av hemmet.

Men dessa faktorer förklarar inte skillnaderna mellan länder emellan, eftersom de somaliska samfund som i och med inbördeskriget i Somalia uppstått i de västliga industriländerna är mycket likartade till strukturen. Överallt började den somaliska invandringen växa ungefär samtidigt. Överallt är den nuvarande somaliska befolkningens medelålder relativt låg och de somaliska familjerna barnrika med ett rätt stort inslag ensamförsörjare. Även utbildningsstrukturen bland somalier är överallt mycket likartad, med en låg utbildningsnivå överlag men också en del mycket högt utbildade individer (t.ex. Melander 2009; Harris 2004; Schulze 2010; Open Society Foundations 2013a och b.)

Trots dessa likheter kan de somalier som bostatt sig i olika länder avvika från varandra beträffande hur företagsamma de är. Vi kan nämligen tänka oss att somalier med företaganda har försökt flytta till de länder där det finns de bästa förutsättningar

siinä suhteessa, miten yritteliäitä he ovat. Voidaan nimittäin ajatella, että yrittäjähenkiset somalialaiset ovat pyrkineet muuttamaan maihin, joissa heidän yritystoiminnalleen on parhaat toimintaedellytykset. Tämä tulkinta saa tukea somalialaisten maahanmuuttajien vilkasta jatkomuuttoa koskevista havainnoista.

Somalialaisten jatkomuuttoa tutkittaessa on havaittu, että Euroopassa somalialaisten muuttovirta on suuntautunut erityisesti Pohjoismaista ja Alankomaista Britanniaan, jossa somalialaiset ovat myös perustaneet paljon yrityksiä (Osman 2012; van Liempt 2011). Britanniaan muuttoa on usein perusteltu sillä, että suurempi somaliyhteisö mahdollistaa paitsi elämisen oman kulttuurin ehdoilla myös etnisen yritystoiminnan aloittamisen. Nimenomaan ympäristön yrittäjämönteisyys on usein esitetty Britanniaan muuton syynä, kun on tutkittu sinne muualta Euroopasta muuttaneita somalialaisia yrittäjiä. Monet heistä olivat asuneet esimerkiksi Ruotsissa tai Alankomaissa jopa kymmenen vuotta perustamatta yritystä, mutta perustaneet sellaisen lähes välittömästi muutettuaan Britanniaan. (Abdirahman et al. 2011.)

Vastaavasti Yhdysvalloissa somalialaiset ovat harvoin jääneet niille suurkaupunkien slummi-alueille, joille heitä on alun perin sijoitettu. Tässä suhteessa he poikkeavat esimerkiksi Yhdysvalloissa syntyneistä afroamerikkalaisista ja muista suurkaupunkialueiden slummien vähemmistöistä, jotka somalialaisia yleisemmin pysyvät paikallaan. Tutkittaessa somalialaisten vilkasta muuttoa Yhdysvalloissa osavaltiota toiseen on havaittu muuttosyiden ja muuttojen suuntautumisen vaihtelevan perhevaiheen ja kotoutumisen vaiheen mukaan. Lapsiperheet ovat aluksi suunnanneet osavaltioihin ja kaupunkeihin, joissa on tarjolla kohtuuvuokraisia asuntoja ja koulutusta lapsille ja tukea kotoutumiseen. Sen jälkeen kun kielitaito on riittävä, urakehitys nousee tärkeämmäksi muuttomotiiviksi. Silloin saatetaan hyvinkin muuttaa osavaltioon, jossa sosiaaliturva on heikompi kuin lähtöosavaltiossa. Somalialaiset pyrkivät siis muuttojen avulla parantamaan olosuhteitaan. Tätä helpottaa se, että heillä oli erittäin laajat sosiaaliset verkostot. Niiden kautta he

na för deras slag av företagsverksamhet. Denna tolkning får stöd i de iakttagelser som gällt det livliga vidareflyttandet bland somaliska invandrare.

Vid studium av somaliernas vidareflyttning har man märkt att de inom Europa flyttat i synnerhet från Norden och Nederländerna till Storbritannien, där de också grundat många företag (Osman 2012; van Liempt 2011). Flyttning till Storbritannien har ofta motiverats med att en större somalisk population gör det möjligt att dels leva på sin egen kulturs villkor, dels inleda etnisk företagsverksamhet. Vid studier av somaliska företagare som flyttat till Storbritannien från övriga Europa har uttryckligen den företagarynliga omgivningen ofta nämnts som orsak till att man flyttat dit. Många av dem hade bött t.ex. i Sverige eller Nederländerna upp till tio år utan att grunda företag, för att därefter göra det nästan genast efter flytten till Storbritannien (Abdirahman et al. 2011.)

På samma sätt har somalierna i USA sällan blivit kvar i de storstadsslumområdena dit de ursprungligen hänvisats. I det avseendet avviker de från till exempel de afroamerikanska och övriga minoriteter som fötts i USA och bor i storstadsslummer, och som i högre grad än somalierna hålls kvar där. Studier av somaliernas livliga flyttande mellan delstater i USA har iakttagit att flyttningarnas orsaker och inriktning varierar enligt familjeskede och integreringsfas. Barnfamiljer har till en början ställt kosan till sådana delstater och städer där det finns bostäder med rimlig hyra, samt utbildning för barnen och stöd med integreringen. När sedan språkkunskaperna är tillräckliga blir yrkeskarriären det främsta flyttmotivet. Då kan man flytta till en delstat där socialskyddet är sämre än i den man dittills bött i. Det är alltså för att förbättra sina livsbetingelser som somalierna flyttar. Detta underlättas av att de har mycket omfattande sociala nätverk. Via dessa fick de kännedom och information om olika boendemiljöer. Genom klansystemet får de också stöd med det praktiska vid flyttandet (Huisman 2011.)

Den aktiva företagsverksamheten bland somalier i Minnesota har bland europeiska forskare väckt livlig diskussion också om hur olika välfärdsmodeller aktiverar eller passiverar invandrare (T.ex. Carlson

saivat tietoa erilaisista asuinympäristöistä ja niiden ominaisuuksista. Klaanijärjestelmän kautta he saavat muuttoihin myös käytännön tukea. (Huisman 2011.)

Minnesotan somalialaisten aktiivista yritystoimintaa koskevat havainnot ovat synnyttäneet eurooppalaisten tutkijoiden keskuudessa vilkasta kes-

et al. 2012; Brochmann & Hagelund 2011; Koopmans 2010; Schulze 2010; Bornhäll & Westerberg 2009a.)

Till exempel år 2001, då sysselsättningsgraden bland somalier i Minnesota var 47 procent, levde över hälften (59 %) av somalierna där under fattigdomsgränsen. Fattigdom var tre gånger så vanligt bland somalierna i Minnesota som bland samtliga

kustelua myös siitä, miten erilaiset hyvinvointimallit aktivoivat tai passivoivat maahanmuuttajia. (Esim. Carlson et al. 2012; Brochmann & Hagelund 2011; Koopmans 2010; Schulze 2010; Bornhäll & Westerberg 2009a.)

Esimerkiksi vuonna 2001, jolloin somalialaisten työllisyysaste Minnesotassa oli 47 prosenttia, yli puolet (59 %) siellä asuvista somalialaisista eli köyhysrajan alapuolella. Minnesotan somalialaisten keskuudessa köyhyys oli kolme kertaa niin yleistä kuin kaikilla Yhdysvalloissa asuvilla ulkomailla syntyneillä, joista köyhysrajan alapuolelle jäi 17 prosenttia. (Melander 2009, 17, 68–69.)

Minnesotan ”ihme” näyttää siis liittyvän ainakin osittain siihen, että taloudellinen pakko on ajanut somalialaisia yrittäjyyteen. Toisin sanoen Yhdysvalloissa asuvien somalialaisten Pohjoismaissa asuvia korkeampi työllisyysaste ja yrittäjyysaktiivisuus voisi selittyä sillä, että heikommasta työttömyysturvasta ja muun sosiaaliturvan alhaisesta tasosta johtuen Yhdysvalloissa kannattaa ottaa vastaan myös huonosti palkattua työtä tai harjoittaa heikosti kannattavaa yritystoimintaa. Yhdysvalloissa on myös Pohjoismaihin verrattuna tarjolla enemmän sellaisia työpaikkoja, joihin heikosti koulutettujenkin on mahdollista päästä. (Bornhäll & Westerberg 2009a ja b.)

Vastaavasti Pohjoismaihin asettuneiden somalialaisten alhaisten työllisyysasteiden ja vähäisen yrittäjyysaktiivisuuden voi ajatella olevan yhteydessä yhtäältä näiden maiden työmarkkinoiden rakenteeseen ja vahvaan sosiaaliturvaan. Työmarkkinat ovat pohjoismaissa voimakkaasti säädeltyjä, irtisanomissuoja on vahva ja minimipalkat ovat esimerkiksi Yhdysvaltojen tasoon verrattuna huomattavasti korkeammat. Siksi työnantajien kannattaa palkata yksinkertaisiinkin töihin mieluummin koulutettuja, suuremman tuottavuuden omaavia työntekijöitä kuin kouluttamattomia maahanmuuttajia. Heikosti koulutetut pakolaiset eivät välttämättä ole edes kilpailemassa näistä huonoimmin palkatuista työpaikoista, koska vahva sosiaaliturva takaa heille lähes saman tai paremman elintason eikä kannusta heitä hakeutumaan työmarkkinoille. (Bornhäll & Westerberg 2009a ja b.)

utomlands födda invånare i USA, av vilka 17 procent levde under fattigdomsgränsen (Melander 2009, 17, 68–69.)

”Undret” i Minnesota ser alltså åtminstone delvis ut att hänga ihop med att ekonomiskt tvång drivit somalierna till företagskap. Med andra ord kan den högre sysselsättningsgraden och företagaraktiviteten bland somalier i USA än i Norden förklaras av att det i USA, där arbetslöshetsskydd och övrigt socialskydd är på lägre nivå, lönar sig att ta emot även dåligt betalt arbete eller bedriva företagsverksamhet med svag lönsamhet. I USA finns det också ett större utbud än i Norden av sådana jobb som även lågt utbildade kan få (Bornhäll & Westerberg 2009a och b.)

På samma sätt kan man tänka sig att den låga sysselsättningsgraden och lamma företagaraktiviteten bland de somalier som bosatt sig i Norden kan hänga samman med arbetsmarknadsstrukturen och det starka socialskyddet i dessa länder. Arbetsmarknaden är ju starkt reglerad i de nordiska länderna, uppsägningskyddet starkt och minimilönerna klart högre än till exempel i USA. Därför lönar det sig för arbetsgivare att även för enkla arbetsuppgifter snarare anställa utbildade arbetstagare med högre produktivitet än utbildade invandrare. Lågutbildade flyktingar ger sig kanske inte ens in på att tävla om dessa sämst betalda arbeten, eftersom det starka socialskyddet tryggar dem en nästan lika bra eller bättre levnadsstandard och inte sporrar dem att söka sig ut på arbetsmarknaden (Bornhäll & Westerberg 2009a och b.)

Å andra sidan har somalierna även i de nordiska länderna gripit tillfällen då sådana yppat sig. Ett gott exempel är den lilla somalibefolkningen i Hammerfest i nordligaste Norge. Tack vare oljefyndigheterna vid kusten började arbetsmarknaden i den lilla fiskarstaden blomstra i början av 2000-talet. Tack vare arbetstillfällena steg sysselsättningsgraden bland somalier till 82 procent i Hammerfest, mot bara 38 procent i genomsnitt i hela Norge (Schulze 2010, 40).

Faktorerna bakom den ringa företagaraktiviteten bland somalier behöver alltså klarläggas. Hänger den låga företagsamheten bland somalier i Finland samman med att det inte inom somalibefolkningen

Toisaalta somalialaiset ovat tarttuneet tilaisuuksiin myös Pohjoismaissa silloin, kun niitä on ollut tarjolla. Hyvä esimerkki tästä on Hammerfestin pieni somaliyhteisö Pohjois-Norjassa. Rannikon öljyesiintymien ansiosta tämän pienen kalastajakaupungin työmarkkinat alkoivat kukoistaa 2000-luvun alkupuolella. Kun töitä oli tarjolla, nousi siellä asuvien somalialaisten työllisyysaste 82 prosenttiin kun se koko Norjassa oli keskimäärin vain 38 prosenttia. (Schulze 2010, 40.)

Somalialaisten vähäisen yrittäjyysaktiivisuuden taustalla olevat tekijät kaipaavat siis selvittämistä. Liittyykö Suomen somalialaisten vähäinen yrittäjyysaktiivisuus siis siihen, ettei yhteisön piirissä ole riittävästi pääomia tai osaamista, jotta yritykset pystyisivät suuntautumaan etnisiltä markkinoilta laajemmille markkinoille? Vai onko kysymys siitä, että taloudellisia kannustimia ei ole riittävästi? Näitä tekijöitä selvitetään tarkemmin Helsingin kaupungin tietokeskuksessa meneillään olevassa tutkimuksessa, josta ensimmäisiä tuloksia saadaan vuoden 2014 lopussa. ⚙

finns tillräckligt med kapital eller kunskande för att företagen skulle kunna orientera sig från den etniska marknaden till mera omfattande marknader? Eller handlar det om att det inte finns tillräckligt med ekonomiska sporrar? Dessa faktorer utreds som bäst inom en undersökning vid Helsingfors stads fakta-central. De första rönen läggs fram mot slutet av år 2014. ⚙

TUULA JORONEN on Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkija.

TUULA JORONEN är forskare vid Helsingfors stads faktacentral.

Lähdeluettelo / Litteratur

Abdirahman, Mubarik & Brinkemo, Per & Carlson, Benny & Hussein, Abdiwahab & Sandberg, Philip (2011). Företagarnas flykt – somalisk flyktning till England. FORES Studie 2011:2. (Online) URL: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=2202935&fileId=2203184>. (Luettu 17.3.2014.)

Bornhäll, Anders & Westerberg, Hans (2009a). Arbetsmarknadssituationen för somalier i Östergötland – En jämförande analys med framgångsexemplet Minnesota. Linköping Universitet. Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling. Kandidatuppsats i Nationalekonomi VT 2009. (Online) URL:

Bornhäll, Anders & Westerberg, Hans (2009b). Fattighetsfällan slår igen. Somalier i utanförskap i Sverige. TIMBRO 2009-12-11. (Online) URL:

Brochmann, Grete & Hagelund, Anniken (2011). Migrants in the Scandinavian welfare state. The emergence of a social policy problem. Nordic Journal of Migration Research 1(1) 2011, 13-24.

Capps, Randy & McCabe, Kristen & Fix, Michael (2012). Diverse Streams: African Migration to the United States. Migration Policy Institute. National Center on Immigrant Integration Policy. (Online) URL: <http://www.migrationpolicy.org/research/CBI-african-migration-united-states>. (Luettu 17.3.2014.)

Carlson, Benny & Magnusson, Karin & Rönnqvist, Sofia (2012). Somalier på arbetsmarknaden – har Sverige något att lära? Underlagsrapport 2 till Framtidskommissionen. Regeringskansliet. Stadsrådsberedningen. Stockholm. (Online) URL: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/90/93/3bb29614.pdf>. (Luettu 17.3.2014.)

Harris, Hermione (2004). The Somali community in the UK. What we know and how we know it. The information Centre about Asylum and Refugees in the UK (ICAR), International Policy Institute, King's College London.

Helsingin kaupungin tietokeskus (2013). Helsingin ulkomaalaisväestö 2013. Helsingin kaupungin tietokeskus Tilastoja 31/2013.

- Huisman, Kimberly A. (2011). Why Maine? Secondary migration decisions of Somali refugees. *Ìrìnkèrìndò* (2011): 55. (Online) URL: http://www.africamigration.com/Issue%205/Articles/PDF/Kimberly-Huisman_Why-Maine.pdf. (Luettu 16.5.2014.)
- Jones, Trevor & Barrett, Giles & McEvoy, David (2000). Market Potential as a Decisive Influence on the Performance of Ethnic Minority Business. Teoksessa Jan Rath (ed.): *Immigrant Businesses. The Economic, Political and Social Environment*. London & New York: Macmillan Press Ltd/St. Martin's Press, Inc. In association with Centre for Research in Ethnic Relations, University of Warwick, 37–53.
- Joronen, Tuula (2012). *Maahanmuuttajien yrittäjyys Suomessa*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2012:2.
- Joronen, Tuula (2007). Työmarkkinoiden monenlaiset maahanmuuttajanaiset. Haaste suomalaiselle sukupuolijärjestelmälle. Teoksessa Tuomas Martikainen ja Marja Tiilikainen (toim.): *Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ*. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007.
- Koopmans, Ruud (2010). 'Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective'. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36:1, 1-26.
- Linnanmäki-Koskela, Suvi (2010). *Maahanmuuttajien työmarkkinaintegraatio. Vuosina 1989–93 Suomeen muuttaneiden tarkastelua vuoteen 2007 asti*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2010:2.
- Melander, Charlotte (2009). *Inom transnationella och lokala sociala världar. Om sociala stödutbyten och försörjningsstrategier bland svensksomalier*. Göteborg Universitet. Institutionen för socialt arbete. Skriftserien Nr 2009:3.
- Open Society Foundations (2011). *Muslims in Copenhagen . At Home in Europe Project*.
- Open Society Foundations (2014). *Somalis in Malmö. Somalis in European Cities. At Home in Europe*.
- Open Society Foundations (2013a). *Somalis in Helsinki. Somalis in European Cities. At Home in Europe*.
- Open Society Foundations (2013b). *Somalis in Oslo. At Home in Europe*.
- Osman, Ali (2012). In search of green pastures: The onward immigration of Somali-Swedes to Britain. *Nordic Journal of Migration Research* 2(2), 2012, 133-140.
- Schulze, Solveig Lisa (2010). *A comparative study of Somali immigrants in Minnesota and Norway, critical response to the book "The Immigrants' Superpower" by Gerhard Helsing*. Oslo University College. Faculty of Social Science. Thesis submitted for the Master Degree in International Social Welfare and Health Policy. (Online) URL: https://oda.hio.no/jspui/bitstream/10642/482/2/Schulze_SolveigLisa.pdf. (Luettu 16.5.2014.)
- Tilastokeskus (2014a). *Px-Web Statfin tietokanta /Väestö/ Työssäkäynti*. (Online) URL: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/tyokay/tyokay_fi.asp (Luettu 14.5.2014.)
- Tilastokeskus (2014b). *Px-Web Statfin tietokanta/Väestö/ Väestörakenne*. (Online) http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp (Luettu 14.5.2014.)
- Toivanen, Minna & Väänänen, Ari & Airola Auli (toim.). (2013). *Venäläis-, kurdi- ja somaliaalaistaustaisten työ ja terveys Suomessa – samankaltaisuudet ja erot kantaväestöön*. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Waldinger Roger & McEvoy, David & Aldrich, Howard (1990). *Spatial Dimensions of Opportunity Structures*. Teoksessa Waldinger, Roger & Aldrich, Howard & Ward, Robin et al (eds. 1990): *Ethnic Entrepreneurs. Immigrant Business in Industrial Societies*. Newbury Park, London, New Delhi: Sage Series on Race and Ethnic Relations, volume 1. Sage Publications, 106–130.
- van Liempt, Ilse (2011). From Dutch Dispersal to Ethnic Enclaves in the UK: The Relationship between Segregation and Integration Examined through the Eyes of Somalies. *Urban Studies* 48 (16) 3385-3398, December 2011.

Tietoa Stadista -tilasto- ja tutkimusohjelmien ajantasaistus vuosille 2014–2015

■ HELSINGIN KAUPUNGINHALLITUS hyväksyi 7.12.2010 vuosille 2011–2015 Tietoa Stadista -ohjelman, jossa linjataan Helsingin kaupungin tietokeskuksen tekemän tilasto- ja tutkimustyön keskeisiä painopisteitä. Ohjelmassa määritellään keskeiset suunnat tälle ajanjaksolle ja kirjataan tarkempine kuvauksineen tärkeiksi katsotut tilasto- ja tutkimushankkeet kauden ensimmäiselle kolmelle vuodelle. Erillisenä osiona mukana ovat myös kuvaukset neljän muun Helsingin kaupungin viraston tutkimustoiminnasta.

Päättyessään Tietoa Stadista -ohjelmasta kaupunginhallitus samalla pyysi tietokeskusta määrittelemään tarkemmin ohjelmakauden kahden viimeisen vuoden tilasto- ja tutkimushankkeet. Näin varauduttiin reagoimaan mahdollisiin muutoksiin ja uusiin esille nouseviin seikkoihin, joita ei voitu ennakoita ohjelmakautta valmisteltaessa.

Tämä ns. ajantasaistaminen toteutettiin laajassa yhteistyössä siten, että työhön osallistui sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljasen johdolla monien kaupungin virastojen ja muiden keskeisten sidosryhmien edustajia. Tuloksena oli päivitetty tilasto- ja tutkimusohjelma vuosille 2014–2015, jonka kaupunginhallitus hyväksyi 16.6.2014.

Kahdelle vuodelle päivitetyn Tietoa Stadista -ohjelman keskeisinä lähtökohtina ovat olleet kaupungin strategiaohjelman painopisteet ja näiden painopisteiden mukanaan tuomat tiedon tarpeet. Samalla tiedon avoimuus on yksi tärkeä lähtökohta. Verrattuna ohjelmakauden alkuun ajantasaistustyössä on huomioitu Helsingin jatkuva väestönkasvu, vaikea taloudellinen tilanne ja sen vaikutukset sekä avoimen datan luomat mahdollisuudet.

Tutkimus- ja tilastoteemoina on nostettu esille seuraavat teemat:

- Väestöennuste (alueittainen, seudullinen, kieliryhmät)
- Nuoret, senioriväestö ja maahanmuuttajat
- Alueiden kehitys, alueiden erot
- Hyvinvoinnin kehitys, hyvinvoinnin erot
- Työmarkkinoiden kehitys
- Kaupunkikulttuurit ja kulttuurin kuluttaminen
- Kaupunkivertailut

Tilasto- ja tutkimustoimintaa kehitetään kiinnittämällä huomiota tilasto- ja tutkimustiedon asiakaslähtöisyyteen, perille saattamiseen ja vaikuttavuuteen sekä avoimen tiedon kehittämiseen. Huomiota kiinnitetään myös korkeakoulu-yhteistyöhön ja kaupungin ulkopuolisten tietoaisteistojen yhteishankintaan kaupungille laajoin käyttöoikeuksin.

Rakenteellisesti uutta nyt hyväksytyssä ohjelmassa on se, että tilasto- ja tutkimushankkeet on laitettu yhteen. Siten esimerkiksi asumisteemasta kuvataan niin siihen liittyviä tilasto- kuin tutkimusnäkökulmiakin. Taustalla on se, että tietotarpeiden kannalta ei suinkaan aina ole välttämätöntä erotella mistä lähteestä vaikkapa asumiseen liittyviä tietoja on saatavilla, vaan tärkeää on itse tiedon tarpeen täyttyminen. Mukana kokonaisuudessa on yhteensä 60 tutkimushanketta ja tilaston kehittämishanketta.

<http://www.hel.fi/hki/Tieke/fi/Kaupunkitutkimus/Tutkimusohjelma>

Uppdatering av statistik- och forskningsprogrammet Fakta om Stan för åren 2014–2015

■ DEN 7.12.2010 GODKÄNDE Helsingfors stadsstyrelse programmet Tietoa Stadista (Fakta om Stan) för åren 2011–2015, som skisserar upp de centrala tyngdpunkterna i Helsingfors stads faktacentrals statistik- och forskningsarbete. Programmet slår fast de viktigaste inriktningarna under denna period och – med noggrannare beskrivningar – de statistik- och forskningsprojekt som upplevdes viktigast under periodens tre första år. Som en skild del ingår också beskrivningar av forskningsverksamheten vid fyra andra av Helsingfors stads verk och inrättningar.

Då Stadsstyrelsen fattade beslut om Fakta om Stan bad den samtidigt Faktacentralen att tids nog närmare definiera statistik- och forskningsprogrammen under de två sista åren av programperioden. På det sättet var man redo att reagera på eventuella förändringar och att nya saker kommer upp som man inte kunnat förutse då programperioden bereddes.

Denna uppdatering har nu gjorts, under omfattande samarbete mellan företrädare för många av stadens verk och inrättningar och viktiga samarbetspartners, under ledning av Ritva Viljanen, biträdande stadsdirektör med ansvar för bildningsväsendet. Resultatet är ett uppdaterat statistik- och forskningsprogram för åren 2014–2015, som Stadsstyrelsen godkände den 16.6.2014.

Som central utgångspunkt dessa två år har det uppdaterade Fakta om Stan tyngdpunkterna i stadens strategiprogram och de informationsbehov som dessa tyngdpunkter medför. Också informationens öppenhet är en viktig utgångspunkt. Jämfört med programperiodens början har vi nu beaktat den kontinuerligt fortgående folkkökningen, det svåra ekonomiska läget och dess verkningar, samt de möjligheter som öppen data öppnar.

Följande forsknings- och statistikteman har lyfts fram:

- Befolkningsprognosen (lokal, regional, språkgrupper)
- Ungdomar, seniorer och invandrare
- Utvecklingen i stadens områden, skillnader mellan områdena
- Välförhållandets utveckling, skillnader i välförhållande
- Utvecklingen på arbetsmarknaden
- Stadskultur och kulturkonsumtion
- Jämförelser städer emellan

Statistik- och forskningsverksamheten utvecklas genom att betona dels kundperspektivet i statistiken och forskningen, dels att informationen når fram och är verkningsfull och att den öppna datan utvecklas. Också samarbetet med högskolorna ges uppmärksamhet, liksom gemensam anskaffning av externa datamaterial för staden, med omfattande bruksrättigheter.

Strukturellt nytt i det nu godkända programmet är att statistik- och forskningsprojekten nu slagits ihop. Sålunda beskrivs till exempel temat boende med hjälp av både statistik och forskning. I bakgrunden finns tanken att det ur informationsbehovsynvinkel inte alltid är nödvändigt att specificera vilken källa som innehåller till exempel boendelaterad information, utan det viktiga är att själva informationsbehovet stillas. Med i helheten finns sammanlagt 60 forskningsprojekt eller statistikutvecklingsprojekt.

Global City Indicators -työssä luodaan standardeja vertailevalle kaupunkitiedolle

Global City Indicators skapar standarder för jämförande stadsfakta

WORLD COUNCIL ON CITY DATA

- Global City Indicators -verkostossa mukana olevat kaupungit vuonna 2013.
- De städer som år 2013 var med i nätverket Global City Indicators

WORLD COUNCIL ON CITY DATA

Torontossa järjestettiin toukokuussa kansainvälinen konferenssi, jonka aiheena oli kaupunki-indikaattoreiden hyödyntäminen. Tapahtuma nojasi Toronton yliopiston koordinoimaan kehitystyöhön, jonka tavoitteena on luoda perusta tilastoidikaattoreille, jotka mahdollistavat kaupunkien vertailun kansainvälisesti (Global City Indicators Facility).

Työhön osallistuvien kaupunkien joukko on kasvanut nopeasti, ja tällä hetkellä verkostoon kuuluu jo yli 250 kaupunkia 81 eri maasta. Mukana olevien kaupunkien lisäksi verkoston toimintaa ja kehitystyötä ovat tukeneet mm. Ontarion osavaltio, Kanadan asunto- ja kuntaministeriö, Maailmanpankki, Inter-American Development Bank (IDB), Cities Alliance, Toronton yliopisto sekä joukko kansainvälisiä yrityksiä, kuten Siemens, Cisco, Philips, GDF SUEZ ja Scotiabank. Mukana on myös joukko kansainvälisiä järjestöjä, kuten UN-Habitat, ICLEI, UNEP ja OECD.

Global City Indicators Facility (GCIF) -indikaattorikokoelma koostuu kaikkiaan 115 indikaattorista, jotka kuvaavat kaupunkikehitystä 20 eri teeman kautta. Indikaattorit on jaettu kahteen ryhmään: kaupunkipalveluja kuvaaviin indikaattoreihin ja elämänlaatua kuvaaviin indikaattoreihin. Kaupunkipalveluja kuvataan koulutuksen, rahoituksen, vapaa-ajan palvelujen, hallinnon, energiahuollon, joukkoliikenteen, jätehuollon, vesi- ja viemärihuollon, palo- ja pelastustoimen, terveyspalvelujen, turvallisuuden sekä kaupunkisuunnittelun näkökulmista. Kaupunkien elämänlaatua puolestaan kuvataan kansalaisten osallistumisen, talouden, asuinolojen, kulttuurin, ympäristön laadun, sosiaalisen yhdenvertaisuuden sekä teknologian ja innovaatioiden näkökulmista.

Osa indikaattoreista (31 kpl) on niin sanottuja ydinindikaattoreita, ja mukana olevilta kaupungeilta edellytetään näiden tietojen ylläpitoa. Osa indikaattoreista (43 kpl) puolestaan on vapaaehtoisia siten, että niiden ylläpitoon rohkaistaan. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu 41 ”profiili-indikaattoria”, joiden tarkoituksena on tarjota peruskuvaus kustakin kaupungista niin, että muut kaupungit voivat löytää niiden perusteella itselleen kiinnostavia vertailukohteita.

Indikaattorit on valittu siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin kaupunkien tiedontarpeisiin. Myös tietojen saatavuus on ollut tärkeä valintakriteeri. Indikaattorit on kuvattu niin, että kaupungit voivat kerätä ja toimittaa tarvittavat tiedot mahdollisimman yhdenvertaisella

maj 2014 hölls i Toronto en internationell konferens kring temat nyttjande av stadsindikatorer. Evenemanget grundade sig på ett utvecklingsarbete koordinerat av Torontos universitet i syfte att skapa en basplattform för sådana statistiska indikatorer som möjliggör internationella jämförelser av städer (Global City Indicators Facility).

Skaran av städer som varit med om arbetet har vuxit snabbt, och just nu hör redan över 250 städer från 81 länder till nätverket. Nätverkets verksamhet och utvecklingsarbete har fått stöd av de städer som är med, men också av provinsen Ontario, Kanadas ministerium för kommuner och boende, Världsbanken, Inter-American Development Bank (IDB), Cities Alliance, Torontos universitet samt ett antal internationella företag, såsom Siemens, Cisco, Philips, GDF SUEZ och Scotiabank. Med finns också en del internationella organisationer, däribland UN-Habitat, ICLEI, UNEP och OECD.

Indikatorsamlingen Global City Indicators Facility (GCIF) består av sammanlagt 115 indikatorer, som beskriver urban utveckling utgående från 20 olika teman. Indikatorerna är uppdelade i två grupper: sådana som beskriver service i städer och sådana som beskriver livskvalitet. Stadsservicen beskrivs utgående från synvinklarna utbildning, finansiering, fritidsservice, förvaltning, energiförsörjning, kollektivtrafik, avfallshantering, vatten- och avloppsservice, brand- och räddningsväsende, hälsoservice, trygghet samt stadsplanering. Livskvaliteten i en stad beskrivs utgående från medborgardeltagande, ekonomi, bostadsförhållanden, kultur, miljöns kvalitet, social jämställdhet samt teknologi och innovationer.

En del av indikatorerna (31 st.) är så kallade kärnindikatorer, och de städer som är med förväntas producera och hålla dem uppdaterade. En del av indikatorerna (43 st.) är frivilliga sätillvida, att städerna bara uppmantras att göra det. Dessutom består helheten av 41 ”profilindikatorer” vars syfte är att ge en grundläggande beskrivning av varje enskild stad sålunda att de övriga städerna kan finna jämförelsepunkter som intresserar dem själva.

Indikatorerna är valda för att så bra som möjligt svara på städernas informationsbehov. Även informationens tillgänglighet har varit ett viktigt urvalskriterium. Indikatorerna har beskrivits på så vis att städerna kan samla in och leverera informationen på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Indikatorerna har ju tagits fram uttryckligen för att kunna göra jämförelser mellan städer. Med deras hjälp kan städerna följa sin egen

tavalla. Indikaattoripalvelu onkin kehitetty nimenomaan kaupunkiver-tailuja silmällä pitäen. Indikaattoreiden avulla kaupungit voivat seura-ta omaa kehitystään tärkeiksi kokemiensa teemojen osalta ja myös ver-tailla kehitystä kiinnostaviksi kokemiensa kaupunkien joukossa. Miten pärjäämme vertailuun valittujen kaupunkien joukossa ja mitä voimme oppia verrokkikaupunkien kehityksestä? Nämä ovat esimerkkejä kysy-myksistä, joihin kaupungit voivat etsiä vastauksia GCIF-palvelun avulla.

GCIF-työ on noussut nopeasti kansainvälisen kaupunkitiedon suun-nannäyttäjäksi. Osoituksena tästä kansainvälinen standardoimisjärjes-tö ISO on hyväksynyt osan, tarkemmin 46 indikaattoria, kaupunkien palveluja ja elämänlaatua kuvaavien indikaattoreiden kansainvälisek-si standardiksi (ISO 37120). Standardoinnin myötä pyritään varmista-maan valittujen indikaattoreiden yhtenäisyys ja vertailukelpoisuus.

Torontossa pidetyssä konferenssissa julkistettiin 15 kaupungin muodostama työryhmä World Council on City Data (WCCD), jonka teh-tävänä on testata ja kehittää edelleen ISO 37120 -standardin mukaisia kaupunki-indikaattoreita. Tavoitteena on laajentaa standardin mukais-ten indikaattoreiden joukkoa mutta lisäksi kehittää uusia kaupunki-in-dikaattoreita kuvaamaan esimerkiksi kaupunkien kykyä selviytyä erilai-sista haasteista (ISO 37121).

Työryhmään kutsuttiin kiinnostava joukko kaupun-keja eri puolilta maailmaa. Helsingin lisäksi työryhmään kuuluvat edustajat Ammanista (Jordania), Barcelonasta (Espanja), Buenos Airesista (Argentiina), Du-baista (Yhdistyneet arabiemiirikunnat), Guadalajarasta (Meksiko), Hai Phongista (Vietnam), Johannesburgista (Etelä-Afrikka), Lontoosta (Bri-tannia), Mekasta (Saudi-Arabia), Makatista (Filippiinit), Minnasta (Ni-geria), Rotterdamista (Alankomaat), Torontosta (Kanada) ja Shang-haista (Kiina).

Helsingin kaupungin tietokeskus on osallistunut GCIF-työhön vuo-desta 2011 lähtien. Helsingiä kuvaavien tietojen lisäksi tietokeskus on ylläpitänyt palvelussa Helsingin seutua (14 kuntaa) kuvaavia tietoja. WCCD-työryhmän työhön osallistumalla pääsemme entistä paremmin mukaan kansainvälisesti vertailukelpoisten kaupunki-indikaattoreiden kehitystyöhön, jossa luodaan uudenlaisia mahdollisuuksia kansainvä-lisille kaupunkivertailuille. Samalla pääsemme näkemään, miten muut mukana olevat kaupungit ylläpitävät ja hyödyntävät kaupunkitietoa.

Viime kädessä tavoitteena on kuitenkin parantaa Helsingin ja Hel-singin seudun kehitystä kuvaavaa tiedonsaantia sekä tuoda päättäji-lle ja muille kaupungin ja kaupunkiseudun kehityksestä kiinnostuneille lisävalaistusta seudun tilasta ja kehityksestä kansainvälisessä viiteke-hyksessä. Varsinaisen indikaattorityön lisäksi tämä edellyttää, että pys-tymme houkuttelemaan verkostoon lisää Helsingin kannalta kiinnosta-via kaupunkeja. 🌱

Lisätietoja:

<http://www.cityindicators.org/>
<http://www.globalcitiesinstitute.org/>
<https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:37120:ed-1:v1:en>

utveckling på de områden de upplever viktiga och även jämföra sin ut-veckling med städer som de upplever som intressanta. Hur klarar vi oss bland de städer som utvalts för jämförelse, och vad kan vi lära oss av utvecklingen i de andra städerna? Detta är exempel på frågor som städerna kan söka svar på med hjälp av tjänsten GCIF.

Arbetet på GCIF har på kort tid blivit en trendsättare inom interna-tionell stadsdata. Som uttryck för detta har den internationella standar-diseringsorganisationen ISO godkänt en del av indikatorerna, 46 st., som internationell standard för indikatorer för urban service och livs-kvalitet (ISO 37120). I och med standardiseringen försöker man säkra att de utvalda indikatorerna är enhetliga och jämförelsedugliga.

Vid konferensen i Toronto offentliggjordes World Council on City Data (WCCD), en 15 städers arbetsgrupp med uppgift att testa och vi-dareutveckla stadsindikatorer som uppfyller standarden ISO 37120. Målet är att utöka antalet sådana indikatorer som uppfyller standarden, men också att ta fram nya stadsindikatorer för att till exempel beskriva städers förmåga att klara av olika utmaningar (ISO 37121).

Till arbetsgruppen kallades en intressant skara städer från olika de-lar av världen. Förutom från Helsingfors har arbetsgruppen medlem-mar från Amman (Jordanien), Barcelona (Spanien), Buenos Airesi (Ar-gentina), Dubai (Förenade Arabemiraten), Guadalajara (Mexiko), Hai Phong (Vietnam), Johannesburg (Sydafrika), London (Storbritannien), Mecka (Saudi-Arabien), Makati (Filippinerna), Minna (Nigeria), Rotter-dam (Nederländerna), Toronto (Kanada) och Shanghai (Kina).

Helsingfors stads faktacentral har deltagit i GCIF:s arbete sedan år 2011. Faktacentralen har för GCIF upprätthållit information om Hel-singfors och om Helsingforsregionen (14 kommuner). Genom att del-ta i arbetsgruppen WCCD:s arbete får vi ett ännu bättre fotfäste i arbe-tet för att utveckla internationellt jämförbara stadsindikatorer, ett arbete som skapar nya slags möjligheter för internationella stadsjämförel-ser. Samtidigt får vi möjlighet att se hur de övriga städerna som är med upprätthåller och begagnar sig av stadsinformation.

Men i sista hand är syftet ändå att förbättra åtkomsten till informa-tion som beskriver utvecklingen i Helsingfors och Helsingforsregionen och att för beslutsfattare och andra som intresserar sig för hur städer och urban service utvecklas belysa regionens tillstånd och utveckling inom en internationell ram. Detta förutsätter förutom det egentliga in-dikatorarbetet också att vi kan locka med nya städer som är intressanta ur Helsingfors synvinkel. 🌱

Mera om detta på:

<http://www.cityindicators.org/>
<http://www.globalcitiesinstitute.org/>
<https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:37120:ed-1:v1:en>

Summary in English

There are many possible paths to sustainable competitiveness for cities, writes **ASTA MANNINEN** in her editorial. Sustainable competitiveness entails that cities find ways to keep growing and developing while ensuring social cohesion and environmental well-being. Manninen cites a research by the Rotterdam-based European Institute for Comparative Urban Research (EURICUR) which has analysed a number of urban development projects around the world to identify factors that make them particularly beneficial for sustainable competitiveness. Among the most essential factors of success are the power of collaboration and new approaches to leadership, the report states.

SEPPO LAAKSO discusses in his article the assumption that the in-migration to Helsinki of young adults with low incomes threatens to erode the city's tax revenue base. He points out that such analysis should not be based solely on the accumulated tax earnings of a single year. Instead, it should take into account what happens during the consecutive years: the income levels of young migrants typically increase rather rapidly in the years following their arrival. In addition, the out-migration of 25- to 39-year-olds from Helsinki has diminished radically during the 2000s and 2010s.

JUHA SUOKAS looks at the development of employment and jobs in Helsinki during the past few economically difficult years. He remarks that the volume of total production decreased heavily in Finland in 2009 but the drop was less dramatic in Helsinki. Despite a fall in the total number of jobs in Helsinki in 2009, the total number of jobs in 2013 has again surpassed the 2008 pre-recession level. This is explained by the diverse economic structure of the city.

Helsinki has achieved the highest score of the 20 cities who have had their creative capacity measured according to **CHARLES LANDRY'S** Creative Cities Index. Landry argues that Helsinki 'punches above its expected weight' but there are no grounds for complacency, given the city's difficult geographic location and the current economic recession.

'Does Helsinki have a "metropolitan narrative"?' **LAURI TUOMI** and **PEKKA LAHTI** tackle this question in their article, examining the strategies of different organisations and enterprises in the Helsinki Metropolitan Area. The authors look at the various ways in which the metropolitan region manifests itself in the strategic narratives; they also analyse its significance for each strategy and the actor roles assumed by the organisations. These actors evidently share a vision of the metropolitan region as a competitive and attractive location; thus the story has a well-defined 'ending' but the paths to approach it are less clearly articulated.

The research project MetropAccess has produced a number of tools for measuring travel times on different modes of transport commensurably on a regional scale. The development of the tools has profited from the open data policy of the Helsinki area. **TUULI TOIVONEN, MARIA SALONEN, HENRIKKI TENKANEN** and **PERTTU SAARSALMI** point out that the accessibility of destinations in the metropolitan area is constantly changing, due to various factors including polycentric urban development and major transport-related projects. When planning the service network and transport investments, it is important to acknowledge that the users of different transport options live in parallel and overlapping 'realities' in terms of accessibility.

TUULA JORONEN discusses the comparatively low levels of employment and entrepreneurship among Somali immigrants in the Nordic countries and looks to international literature for reasons explaining the higher rates found, for instance, in the US and Canada. Possible explanations seem to include the less comprehensive social welfare system in the latter countries, pushing the immigrants to become entrepreneurs; the better availability of low-skilled work in countries with the most flexible job markets; and onward migration resulting in the relocation of immigrants in areas with sizeable existing Somali communities and enterprise-friendly environments. 🌸

kvartti

www.hel.fi/kvartti

KVARTTI on Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisema Helsinkiä ja Helsingin seutua koskevaa ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa esittelevä lehti. Kvartti on suunnattu paitsi päätöksenteon tueksi Helsingin päättäjille ja suunnittelijoille, myös kaikille muille, jotka haluavat tarkemmin perehtyä kaupunki-ilmioita koskevaan tietoon. Lehti on alusta saakka ollut kokonaan kaksikielinen (suomi/ruotsi). Nykyisin yksi numero vuodessa on englanninkielinen. **QUARTERLY** pyrkii palvelemaan lukijoita ja yhteistyökumppaneita kansainvälisesti.

Ohjeita kirjoittajille

Aineisto lähetetään mieluiten sähköpostin liitetiedostona ja tekstit voivat olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielisiä. Artikkelin alkuun tulee lyhyt sisältöä kuvaava ingressi. Artikkelin toivotaan painottuvan tulosten/tulkintojen esittelyyn. Otsikkojen tulee olla kertovia eivätkä johdanto, lopuksi, keskustelua -tyyppisiä. Tekstin maksimipituus on 4–5 sivua eli n. 1 700 sanaa / 15 000 merkkiä. Tekstejä kirjoitettaessa on otettava huomioon, että

- Teksti aloitetaan vasemmasta reunasta ilman sisennyksiä, tasaus ainoastaan vasempaan reunaan.
- Pakollista rivinvaihtoa käytetään vain kappaleiden lopussa. Kappaleiden väliin jätetään yksi tyhjä rivi. Tavutusta ei käytetä.
- Lähdeviitteet sijoitetaan tekstissä sulkeisiin siten, että ensiksi tulee kirjoittajan nimi, sitten lähteen julkaisuvuosi ja lopuksi mahdollinen viittauksen sivunumero (esim. Karisto & Monten 1996, 25). Alaviitteitä tulee välttää.
- Kuvioiden, taulukkojen ja karttojen numeroaineisto toimitetaan mieluiten Excel- tiedostona. Niiden otsikot kirjoitetaan tekstiin ja niitä tehtäessä tulee huomioida, että otsikot ja selitteet tulevat lopulliseen tekstiin kahdella kielellä (poikkeuksena **QUARTERLY**).
- Valokuvat ovat suotavia, niiden minimiresoluutio on 300 dpi. Tiedostomuoto on jpg tai tiff.
- Lähdeluettelo liitetään kirjoituksen loppuun otsikolla **Kirjallisuus**.

Julkaisusta artikkelista maksetaan 300 euron kirjoittajapalkkio.
Kvartin aineisto- ja ilmestymispäivät ovat vuonna 2014 seuraavat:

Kvartti	Aineisto toimitukseen	Lehti ilmestyy
3/14	22.9.2014	lokakuu 2014
4/14	10.11.2014	joulukuu 2014

kvartti-lehden toimitus

Päätoimittaja Asta Manninen
puh. (09) 310 36400
etunimi.sukunimi@hel.fi

Toimittaja Teemu Vass
puh. (09) 310 64806
etunimi.sukunimi@hel.fi

Osoite: Tietokeskus, PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
Käyntiosoite: Ympyrätalo, Siltasaarenkatu 18–20 A, 5 krs.

ASTA MANNINEN

Kaupunkien kestävään kilpailukykyyn on monta polkua

SEPPÖ LAAKSO

Ohentaako pienituloisten nuorten aikuisten Helsinkiin muutto kaupungin veropohjaa?

JUHA SUOKAS

Helsingin työpaikkamäärän muutos

CHARLES LANDRY

Helsingiläisten kollektiivinen mielikuvitus käyttöön

LAURI TUOMI & PEKKA LAHTI

Onko metropolitarinaa? Alueen toimijoiden strategiat ja metropolibrändi

TUULI TOIVONEN & MARIA SALONEN & HENRIKKI TENKANEN & PERTTU SAARSALMI

Saavutettavuutta laskemassa pääkaupunkiseudulla

TUULA JORONEN

Somalialaisten maahanmuuttajien työllistymisessä ja yrittäjyysaktiivisuudessa suuria maiden välisiä eroja

UUTISET

Tietoa Stadista -tilasto- ja tutkimusohjelmien ajantasaistus vuosille 2014–2015

Global City Indicators -työssä luodaan standardeja vertailevalle kaupunkitiedolle

**SUMMARY
IN ENGLISH**